

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

173 (1) / 2025

ON
AIR BULGARIA

Budget Overboard

БЮДЖЕТ ЗАД БОРДА

The Anti-Utopias

АНТИУТОПИИТЕ ДНЕС

The Riches of London

БОГАТСТВОТА НА ЛОНДОН

20 YEARS OF IDEAS

Silvia Veselinova, owner and manager of Idea Buildings
Силвия Веселинова, собственик и управител на "Идея Булдингс"

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

ТВОЯТ ВИРТУАЛЕН АСИСТЕНТ

НА ЛИНИЯ **24/7**

Открий **Беа** във **Viber** и лесно получи информация относно услугите и продуктите на **ЦКБ**.

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

Беа отговаря на въпросите ти през
Viber, **CCB Mobile** и **www.ccbank.bg**

"БЪЛГАРИЯ ЕЪР" ПОЛУЧИ ШЕСТИЯ СИ НОВ AIRBUS A220

На 18 декември 2024 „България Еър“ посрещна своя шести по ред Airbus A220-100, който носи регистрацията LZ-VIE. Новият самолет е поредната стъпка от обновяването на въздушния флот на националния авиопревозвач, който се стреми да предложи на своите пътници още по-комфортни, икономични и екологични полети. Самолетите от семейството на Airbus A220, които „България Еър“ добавя към своя флот от 2023 насам, се отличават с просторна и тиха пътническа кабина, иновативна осветителна система, адаптивна климатизация и най-големите багажни отделения в своя клас. Освен това те предоставят на пасажерите повече лично пространство благодарение на по-широките седалки в икономична класа и големите прозорци, които осигу-

рват приятно изживяване по време на целия полет. Новият LZ-VIE ще се включи активно в изпълнението на полети както по вътрешните линии, така и по международните маршрути на авиокомпанията в Европа и Близкия изток. Той е от модела A220-100, който има 110 места в икономична класа и 8 места за бизнес пътници. 80% от местата са разположени до прозореца или алеята. „България Еър“ е сред първите авиокомпани в Европа, които се довериха на Airbus A220, поръчвайки общо седем самолета от този тип в два модела - A220-100 и A220-300. Новите самолети са с до 25% по-нисък разход на гориво и намалени вредни емисии, което отговаря на амбицията на компанията за по-екологично бъдеще. ■

"BULGARIA AIR" RECEIVED ITS SIXTH NEW AIRBUS A220

On December 18, 2024, "Bulgaria Air" welcomed its sixth Airbus A220-100, bearing the registration LZ-VIE. The new aircraft is another step in the renewal of the air fleet of the national carrier, which strives to offer its passengers ever more comfortable, economical and environmentally friendly flights.

The Airbus A220 family aircraft, which "Bulgaria Air" has been adding to its fleet since 2023, are distinguished by a spacious and quiet passenger cabin, an innovative lighting system, adaptive air conditioning and the largest luggage compartments in their class. In addition, they provide passengers with more personal space thanks to wider economy class seats and large windows, which ensure a pleasant experience throughout the flight.

The new LZ-VIE will be actively involved in the operation of flights on both domestic and international routes of the airline in Europe and the Middle East. It is of the A220-100 variant, which has 110 seats in economy class and 8 seats for business passengers. 80% of the seats are located by the window or aisle. Bulgaria Air is among the first airlines in Europe to trust the Airbus A220, ordering a total of seven aircraft of this type in two models - A220-100 and A220-300. The new aircraft have up to 25% lower fuel consumption and reduced harmful emissions, which meets the company's ambition for a more ecological future. ■

ЕДНО ХИЙТРОУ РЕШЕНИЕ

С България Еър летиш до Лондон:

- в удобни часове
- с включен ръчен багаж до 10 кг
- с безплатен кетъринг на борда
- до удобното летище Хийтроу*

* летище Хийтроу има много удобна локация и предлага бързи връзки с центъра на града.

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

За повече информация и резервации посетете www.air.bg

**9 | BUSINESS
ECONOMY**

24 | Перспективата за евроото гържи имотния пазар под напрежение

Силвия Веселинова, собственик и управител на "Идея Билдингс"

29 | The Prospect of the Euro Keeps the Property Market Under Pressure

10 | Числа и лица
Figures & Faces

12 | Бюджет заг борга
Budget Overboard

18 | Коментар:
Кристофор Павлов

20 | Comment: Christofer Pavlov

**33 | ANALYSIS
POLITICS**

36 | По-страшният дявол

75 години след смъртта на Джордж Оруел, светът изглежда по-близо до "Прекрасния нов свят", отколкото до "1984"

38 | The Scariest Devil

34 | Калейдоскоп
Kaleydoscope

41 | Ужасният нов свят
The Vile New World

46 | Планетата на трилионерите

50 | The Planet of Trillionaires

52 | През невинните очи
Through Innocent Eyes

**59 | SCIENCE
TECHNOLOGY**

68 | Последното Велико приключение

Как Рали Дакар оцеля напук на терористи, геополитика и нови технологии

72 | The Last Great Adventure

60 | Най-здравата броня на света
The World's Strongest Armor

62 | Проклятието на "вечните" химикали

66 | The Curse of Forever Chemicals

76 | Интервю:
Себастиан Лъоб

80 | Interview:
Sebasten Loeb

82 | Доброто ново време
80 | The Good New Days

**87 | TRAVEL
LIFESTYLE**

98 | Лондон: Богат го неприличие

История, изкуство, забавления: британската столица предлага по много от всичко

98 | London: Indecently Rich

88 | Афиш
Poster

91 | Най-очакваните сериали
The Most Anticipated TV Series

112 | Митове и легенди за английската кухня

116 | Myths and Legends of English Cuisine

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Global Club

АВТОРИ
Бойко Василев
Димитър Кьосемарлиев
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Петър Йовчев

ДИЗАЙН
BRAND NEW DESIGN

ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Мумкова

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

IBAN: BG57 СЕСВ 9790 1019 1023 03
BIC: СЕСВВGSF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозирание на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он еър" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ

БОЙКО ВАСИЛЕВ е един от най-уважаваните телевизионни журналисти в България, водещ и продуцент на "Панорама" по БНТ. Доктор по социология, възпитаник на Софийския университет, специализирал е в Хајделберг, Германия. Автор е на десетки документални филми, включително "Децата на бащите", за който получи Голямата награда "Робер Шуман" за 2007 година.

BOYKO VASSILEV is one of Bulgaria's most renowned television journalists, and the host and producer of the talk show Panorama (broadcast on the National Bulgarian Television). He holds a Ph.D. in sociology, is a Sofia University alumnus, and has specialized in Heidelberg, Germany. He has authored dozens of documentaries, including The Children of the Fathers, for which he received Bulgaria's 2007 Robert Schuman Journalism Award.

ИВАЙЛО ПЕТРОВ е сред талантливите млади български фотографи, създател на студио Focus Shift. Специализира модна и портретна фотография. Освен това се интересува от кино и от Вселената, която ни заобикаля. Вярва, че за добрите снимки е необходима комбинация от талант, оригинално мислене и качествена техника, като последната е най-маловажна.

IVAYLO PETROV is one of the most gifted young Bulgarian photographers and creator of Focus Shift Studio. He specializes in fashion and portrait photography. Furthermore, he has interests in movies and in the Universe that surrounds us. He believes that one needs a combination of talent, original ideas, and quality equipment to make good pictures – with the last condition being of the least importance.

BMW X4 С ЕКСКЛУЗИВНИ УСЛОВИЯ. СЕГА С ПОДАРЪК БОГАТО ОБОРУДВАНЕ.

За повече информация и оферта, моля свържете се с нашите търговски екипи от М Кар Груп.

М Кар Варна

9023, Варна
бул. "Вл.Варненчик" 320
contact@bmw-mcarvarna.bg
www.bmw-mcarvarna.bg
Тел.: +359 52 918 208

М Кар Плевен

5800, Плевен
кв. "Дружба" 1
contact@bmw-mcarpleven.bg
www.bmw-mcarpleven.bg
Тел.: +359 64 970 804

М Кар Пловдив

4003, Пловдив
бул. "Карловско шосе"
contact@bmw-mcar.bg
www.bmw-mcar.bg
Тел.: +359 32 571 296

М Кар София

1407, София
бул. "Черни Връх" 53
contact@bmw-mcarsofia.bg
www.bmw-mcarsofia.bg
Тел.: +359 2 49 28 335

BMW X4 M40i: Среден разход на гориво в л/100 км: 8,8 ,CO₂ емисии (комбинирани) в г/км: 192-171

„БЪЛГАРИЯ ЕЪР“ ЛЕТИ ДО БУРГАС И ПРЕЗ ЗИМАТА

"BULGARIA AIR" WILL FLY TO BURGAS IN THE WINTER AS WELL

Националният превозвач „България Еър“ ще изненада приятно своите клиенти, като продължи да оперира по вътрешната линия между София и Бургас и през студените месеци на годината, осигурявайки удобна свързаност между двата града, възможност за бизнес пътувания и трансфери до международни линии от мрежата си.

От ноември до края на зимния сезон директните полети между столицата и Бургас ще се изпълняват 3 пъти седмично - във вторник, четвъртък и неделя. Следобедните полети във вторник и четвъртък дават възможност за връзка за пристигащите от Париж, Амстердам и Рим. В неделя полетът е вечерен и е удобен за пътници, кацащи от Париж, Амстердам, Прага, Цюрих, Франкфурт, Лондон и Берлин. Най-ниската цена за еднопосочен билет в икономична класа е 56 евро с включен ръчен багаж до 10 kg и гамска чанта или чанта за лаптоп, безплатен check-in и кетъринг на борда. Комфортните условия на модерните самолети Airbus A220 предлагат уютен и спокоен полет, а пътуването между София и Бургас отнема по-малко от час.

Повече информация - на www.air.bg

The national carrier "Bulgaria Air" will pleasantly surprise its customers by continuing to operate on the domestic route between Sofia and Burgas during the cold months of the year, providing convenient connectivity between the two cities, the opportunity for business trips and transfers to international routes from its network.

From November until the end of the winter season, direct flights between the capital and Burgas will be operated 3 times a week - on Tuesdays, Thursdays and Sundays. Afternoon flights on Tuesdays and Thursdays allow connections for those arriving from Paris, Amsterdam and Rome. On Sundays, the flight is evening and is convenient for passengers landing from Paris, Amsterdam, Prague, Zurich, Frankfurt, London and Berlin.

The lowest price for a one-way ticket in economy class is 56 euros, including hand luggage up to 10 kg and a handbag or laptop bag, free check-in and on-board catering. The comfortable conditions of the modern Airbus A220 aircraft offer a comfortable and relaxed flight, and the journey between Sofia and Burgas takes less than an hour.

More information - at www.air.bg ■

ИЗГОДНИ ЦЕНИ ОТ ВАРНА ДО ФРАНКФУРТ

FAVORABLE PRICES FROM VARNA TO FRANKFURT

Възползвайте се от промоционалните условия на "България Еър" за директни полети от Варна до Франкфурт и обратно, на цени от 154 евро в една посока или 310 евро двупосочно. В цената е включен един ръчен багаж до 10 kg и един персонален багаж (гамска чанта или лаптоп), топъл сандвич и напитки. В зависимост от издателя на билета може да бъде добавена такса за издаването му. Чекиран багаж до 23 kg струва 30 евро в посока, ако бъде заявен предварително, или 50 евро на летището преди полет.

Освен онлайн на www.air.bg и мобилното ни приложение Bulgaria Air, билетите могат да бъдат закупени през офисите ни в страната и чужбина, както и през агентската мрежа.

Take advantage of the promotional conditions of "Bulgaria Air" for direct flights from Varna to Frankfurt and back, at prices from 154 euros one way or 310 euros round trip. The price includes one hand luggage up to 10 kg and one personal luggage (handbag or laptop), free hot sandwich and drinks. Depending on the issuer of the ticket, an issuance fee may be added. Checked baggage up to 23 kg costs EUR 30 one way if requested in advance, or EUR 50 at the airport before the flight.

In addition to online at www.air.bg and our Bulgaria Air mobile application, tickets can be purchased through our offices in the country and abroad, as well as through the agency network. ■

BOOK NOW YOUR SUMMER *holiday and get 15% discount*

Unforgettable
moments

Pleasure for
your senses

Irreplaceable
experiences

★★★★★

GRAND HOTEL & SPA

PRIMORETZ

SINCE 1959

DESTINATION
BURGAS

SEA GARDEN

+359 56 8 12345

WWW.HOTELPRIMORETZ.BG

info@hotelprimoretz.bg

Beoplay Eleven

Sound to be seen

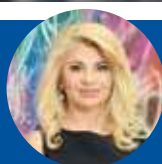
SOFIA, 53, CHERNI VRAH BLV.
+359 2 8073757
SOFIA@BEOSTORES.COM
WWW.BEOSTORES.BG

D&
BO

12 | **БЮДЖЕТ
ЗАД БОРДА**
BUDGET OVERBOARD

24 | **ИНТЕРВЮ: СИЛВИЯ ВЕСЕЛИНОВА**
INTERVIEW: SILIVA VESELINOVA

18 | **КОМЕНТАР: КРИСТОФОР ПАВЛОВ**
COMMENT: CHRISTOFER PAVLOV

ЧИСЛА И ЛИЦА

FIGURES & FACES

3.3

е оценката за стабилността на пенсионната система на България в последното издание на Allianz Global Pensions Report. Това е 11-ият най-висок резултат от всички разглеждани страни, непосредствено зад този на САЩ и преди Белгия и Германия. В ЕС единствено пенсионните системи на Дания, Нидерландия и Швеция са с по-добри показатели - те всъщност оглавяват и глобалното класиране. Докладът отчита ползата от направените пенсионни реформи в България, но подчертава и лошата демографска перспектива - броят на хората на възраст над 65 се очаква да нарасне от 35% сега до 52% към 2050 година. ■

EN

is the assessment of the stability of Bulgaria's pension system in the latest edition of the Allianz Global Pensions Report. This is the 11th-highest result of all the countries considered, just behind that of the US and ahead of Belgium and Germany. In the EU, only the pension systems of Denmark, the Netherlands and Sweden have better indicators - they actually top the global ranking. The report recognizes the benefits of the pension reforms made in Bulgaria, but also highlights the poor demographic outlook - the number of people over 65 is expected to grow from 35% now to 52% by 2050.. ■

8.6%

се очаква да е бюджетният дефицит на Румъния за изминалата 2024 година. През януари съветът на европейските финансови министри одобри новия план на страната за постепенно намаляване на дефицита до 2.5% през 2030 година. Румънците разчитат да постигнат това без съществено увеличение на основните данъци, но с драстично оряждане на някои гържавливи разходи и съкращаване на администрацията. Fitch промени перспективата на румънския кредитен рейтинг на "негативна". ■

EN

Romania's budget deficit is expected to be 8.6% for the year 2024. In January, the Council of European Finance Ministers approved the country's new plan to gradually reduce the deficit to 2.5% by 2030. Romanians are counting on achieving this without a significant increase in basic taxes, but with drastic cuts in some state spending and downsizing of the administration. Fitch changed the outlook on Romania's credit rating to "negative". ■

20%

повече са харчили българите за самолетни пътувания през 2024 в сравнение с 2023, показват данни на "Пощенска банка" за потребителските навици на клиентите ѝ. С 40% растат разходите за покупка на дигитални услуги, свързани с развлечения. С 16% повече са покупките на книги и списания. ■

EN

Bulgarians have spent 20% more on air travel in 2024 compared to 2023, according to data from Postbank on the consumer habits of its customers. Spending on digital services related to entertainment increased by 40%. Purchases of books and magazines increased by 16%.. ■

15 500

работници от страни извън ЕС са привлекли българските работодатели през 2024 година - ръст от 35% на годишна база, показват данни на Агенцията по заетостта. По програмите за сезонна заетост най-много работници са дошли от Киргизстан (2709 души), пред Узбекистан и Непал. Основната част от тези работници са заети в туризма. По програмите за краткосрочна заетост до 90 дни най-много работници са дошли от Турция - 3317 души, почти изцяло заети в строителството. ■

EN

workers from non-EU countries were attracted by Bulgarian employers in 2024 - a growth of 35% on an annual basis, according to data from the Employment Agency. Under the seasonal employment programs, the most workers came from Kyrgyzstan (2,709 people), ahead of Uzbekistan and Nepal. The majority of these workers were employed in tourism. Under the short-term employment programs of up to 90 days, the largest number of workers came from Turkey - 3,317 people, almost entirely employed in construction. ■

MAZDA CX-80

8-степенен автоматик, 4x4, 6+1 места

Изберете между:

Diesel

3.3L, 6 цилиндъра, M-HYBRID 48V, 254+17 КС, 550+153Nm

Plug-in Hybrid

327КС, 62км пробег на ток, 6.8 сек 0-100км/ч

mazda.bg

CRAFTED IN JAPAN

DRIVE TOGETHER

БЮДЖЕТ ЗАД БОРДА

Вече четвърт век България е фискалният отличник на Европа. Главната заслуга е на Валутния борг

Текст ИВАЙЛО НИКОЛОВ / Фотография iSTOCK

Случи се преди трийсетина години. България пак обсъждаше проект за държавен бюджет. Страстите бяха така разгорещени, че в един момент депутат от опозицията взе, че изхвърли законопроекта през прозорците на българския парламент. Примерът се оказа заразителен – по-късно по време на митинг на опозицията проектът за бюджет беше изгорен публично.

ДНЕС ТОВА БИ ПРЕДИЗВИКАЛО ВЪЛНА ОТ МЕМЕТА И КЛИПОВЕ В ТИКТОК. Но тогава, през 1996-1997 година, още нямаше смартфони, а и интернет бе рядкост. Нямаше го още и Валутния борг в България. Българската народна банка все още щедро финансираше растящия бюджетен дефицит. Въпреки това (или именно поради това) страната бе затънала в най-тежката финансова криза от десетилетия. Пожарът на хиперинфлацията буквално поглъщаше българската икономика, уни-

щожавайки доходи и спестявания. Все още не съществуваше и еврозоната. Европейските държави продължаваха да използват националните си парични единици, макар че единната валута се задаваше на хоризонта. За целта Европейският съюз вече бе приел рамка от правила за поддържане на фискална дисциплина в новосъздаващия се паричен съюз – правилата от Маастрихтския договор. Същите правила, спрямо които и до днес се оценява доколко икономиката на някоя държава е готова за еврото.

ОТТОГАВА И ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ, и България преживяха много. След глобалната финансова криза от 2007-2008, на еврозоната е се наложи да се справя с остри бюджетни и дългови кризи, основно в страни от Южна Европа. Още преди да навлезе в тийнейджърските години, еврото трябваше да се пребори за своето оцеляване.

Европейската централна банка включи на пълни обороти фабриката за печатане на пари – понижаваше лихвите до отрицателни нива и масирано изкупуваше държавния дълг на по-слаби страни в еврозоната, гарантирайки евтино финансиране на правителствата им. Бяха изградени нови механизми и институции за справяне с кризи, а изискванията по отношение на бюджетната дисциплина се прецизираха и разширяваха.

Днес обаче качеството на публичните финанси в еврозоната остава съмнително. По последни данни от Евростат държавният дълг в еврозоната средно надхвърля 88% от брутният вътрешен продукт. В отделни страни показателите са още по-фрапирещи. Въпреки всички спасителни мерки държавният дълг на Гърция в края на септември е около 160% от БВП, на Италия е 136%, на Франция (втората по големина икономика в еврозоната) е 114%. Даже Германия има дълг над 62% от ▶

► брутния вътрешен продукт. Някой някога ще трябва да изплаща тези задължения.

ЕВРОЗОНАТА ИМА И ПРИТЕСНИТЕЛНИ БЮДЖЕТНИ ДЕФИЦИТИ. Във Франция и Белгия те надхвърлят 7% към септември 2024. Цяло правителство във Франция падна покрай трудностите с бюджета, но дефицитът тази година се очаква да се задържи твърдо наг 5%.

В същото време за България може да се каже уверено, че последните десетилетия са били успешни, що се отнася до фискална дисциплина. Актуалните данни от Евростат показват, че гържавният дълг като дял от БВП спада от 96% през 1997 до 22.1 в средата на 2024 година, когато България бе абсолютен фискален първенец в целия Европейски съюз, с най-ниската дългова тежест (данните за третото тримесечие на годината обаче показват скок на дълга до 24.6% от БВП, което вече е втори показател след този на Естония). Ярък атестат за българските гържавни финанси дава още една статистика. През 15 от последните 27 години страната успява да изпълнява годишните си бюджети с излишъци или да ги балансира до нулево салдо.

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ФИСКАЛЕН СЪВЕТ, който наблюдава фискалната устойчивост в ЕС, в свой анализ също отбелязва България като отличник. Този анализ изчислява конкретно до каква степен са били спазвани фискалните правила от европейското законодателство, въз основа на подробни данни за всяка гържава за един дълъг период от 1998 до 2023 включително.

Като най-спазваща правилата на първо място се оказва Швеция, следвана от Дания, България и Естония. Най-слабо представили се в низходящ ред са Гърция, Португалия, Италия и на дъното – Франция. Такава своеобразна фискална класация буди размисъл. Отличното представяне на България съвпада точно с периода след въвеждането на Валутния борг в страната през 1997. Освен това се оказва, че трите най-дисциплинирани гържави са извън еврозоната. Не е за пренебрегване и друго – фискално най-недисциплинираните гържави са сред основателките на паричния съюз.

ИМА РАЗЛИЧНИ ХИПОТЕЗИ ЗА ТЕЗИ РЕЗУЛТАТИ. Според критиците на евроото, членството в еврозоната води до отслабване на бюджетната дисциплина. Политиците там знаят, че финансирането на дефицитите може да бъде прехвърлено върху някой друг – без значение дали това ще са бъдещите поколения от данъкоплатци, Европейската централна банка или други гържави от еврозоната, принудени

да помагат от „солидарност“. Историята на еврозоната е пълна с примери. По време на гръцката криза бяха приложени различни форми на външна фискална подкрепа за Гърция. В продължение на години ЕЦБ изкупуваше масирано дълг и от други уязвими гържави-членки. Такива външни „помощи“ притъпяват възприятието за риск на финансовите пазари, или даже напълно елиминират нуждата от търсене на финансиране от пазарите. Това отпуска нуждата от постоянно затягане на бюджетните колани в еврозоната.

ДОКАТО ЗА БЪЛГАРИЯ СЕ СМЯТА, че Валутният борг е редуцирал стимулите и възможностите за разхлабване на фискалната дисциплина. Той забранява на централната банка да финансира правителството дори косвено (чрез покупки на вторични пазари на български гържавни ценни книжа). Така България трябва да се стреми към балансиран бюджет и нисък дълг. Налага се да бъдат провеждани максимално разумни политики, за да бъдат инвеститорите убедени да не изискват високи лихви от гържавата, когато тя търси заеми от тях, за да финансира евентуални дефицити.

ВСЯКА ХУБАВА ИСТОРИЯ ОБАЧЕ МОЖЕ ДА ИМА КРАЙ. Приключва ли българската фискална приказка? Подобен въпрос преди време изобщо нямаше да бъде актуален, но напоследък картината изглежда се променя.

Последният служебен финансов министър ще бъде запомнен с предупреждението, че през 2025 бюджетният дефицит на България би достигнал 18 милиарда лева (близо 9% от БВП), ако не се вземат мерки. Първоначалният проект за гържавен бюджет отприщи вълна от критики. Появиха се съмнения как бюджетът ще се побере в границата от 3% дефицит и

дали ще покрие изискванията за влизане в еврозоната.

Фискалното разпускане на България е видимо. Заедно с голямото публично харчене, оправдавано в периода на Covid-19, няколкото години на политическа нестабилност изкусиха българските политици да искат да се харесват на избирателите чрез увеличаване на социалните разходи и бюджетните помощи за различни сектори.

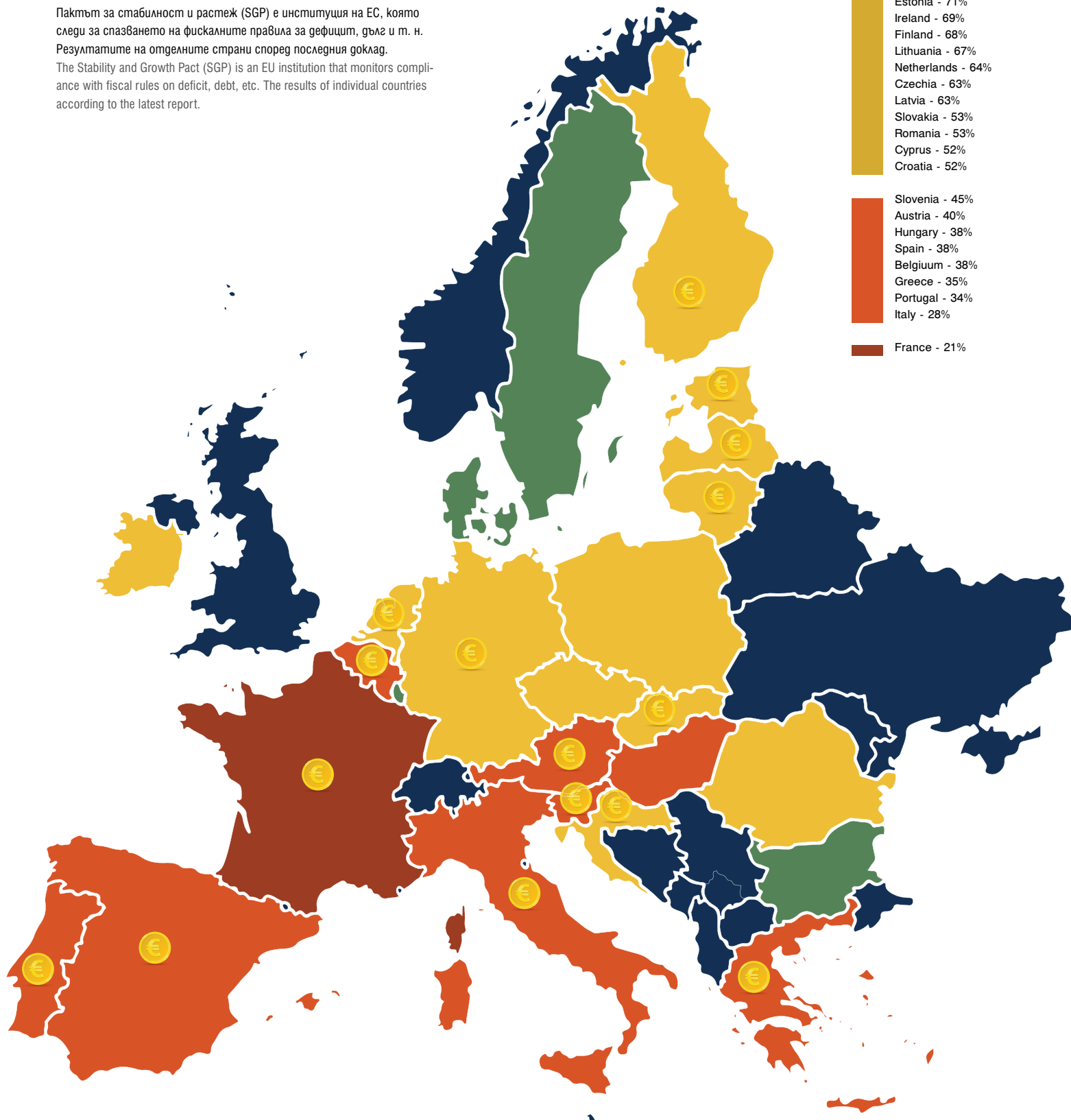
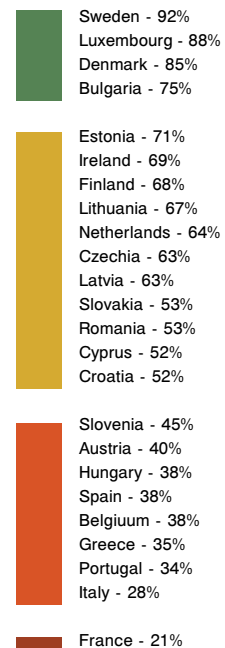
А МОЖЕ БИ БЮДЖЕТНИТЕ ТРЕВОГИ СА ПРЕСИЛЕНИ? Според наблюдатели, познаващи работата на Валутния борг, в негово лице България разполага с най-силната възможна защита на публичните си финанси. Поради гореописаните стимули за самоналагане на фискална дисциплина, този механизъм почти автоматично ограничава политиките – колкото и това да не им харесва.

От тази гледна точка, тъкмо сегашната трудна ситуация практически ще задейства защитната сила на Валутния борг. Тъй като правителството не може да се финансира от централната банка, а трябва да разчита единствено от пазарите, инвеститорите ще започнат да настояват за по-високи лихви. Това в крайна сметка ще принуди правителството да предприеме свиване на дефицита, дори с цената на политически непопулярни мерки. При всички положения и независимо от всякакви бюджетни грами, аргументи и контрааргументи – 30 години след случаите на физическа саморазправа със законопроектите за бюджета, никой политик или гражданин днес не би излял знева си върху листове от хартия. Не за друго, ами защото документите се редактират в дигитален вид и се критикуват не по площадите, а през медиите и социални мрежи. Но наличието или отсъствието на фискална дисциплина винаги ще се усеща съвсем реално, а не виртуално. ■

КОЙ СПАЗВА ПРАВИЛАТА WHO FOLLOWS THE RULES

Пактът за стабилност и растеж (SGP) е институция на ЕС, която следи за спазването на фискалните правила за дефицит, дълг и т. н. Резултатите на отделните страни според последния доклад.

The Stability and Growth Pact (SGP) is an EU institution that monitors compliance with fiscal rules on deficit, debt, etc. The results of individual countries according to the latest report.

BUDGET OVERBOARD

For a quarter of a century, Bulgaria has been the fiscal leader of Europe. The main credit goes to the Currency Board

By IVAYLO NIKOLOV / Photography iSTOCK

It happened around thirty years ago. Bulgaria was again discussing a draft state budget. Passions were so heated that at one point an opposition member took it upon himself to throw the draft out of the windows of the Bulgarian parliament. The example proved contagious – later during an opposition rally the draft budget was burned in public.

TODAY, THIS WOULD CAUSE A WAVE of memes and TikTok videos. But back then, in 1996-1997, there were still no smartphones, and the Internet was rare. The Bulgarian Currency Board was non-existent either. Bulgarian National Bank was still generously funding the growing budget deficit. Despite this (or exactly because of this), the country was caught in the worst financial crisis in decades. The fire of hyperinflation was literally consuming the Bulgarian economy, destroying incomes and savings.

The eurozone did not yet exist, either. European countries continued to use their national currencies, although the single currency was on the horizon. For this purpose, the European Union had already adopted a framework of rules for maintaining fiscal discipline in the newly emerging monetary union – the rules of the Maastricht Treaty. These are the same rules against which, to this day, a country's

economy is assessed to what extent it is ready for the euro.

SINCE THEN BOTH THE EUROPEAN UNION AND BULGARIA have been through a lot. After the global financial crisis of 2007-2008, the euro area had to deal with acute budgetary and debt crises, mainly in southern European countries. Even before it entered its teenage years, the euro had to fight for its own survival. European Central Bank switched on the money printing factory at full speed – lowering interest rates to negative levels and massively buying the sovereign debt of weaker eurozone countries, guaranteeing cheap financing for their governments. New mechanisms and institutions were established to deal with the crisis, and the requirements regarding budgetary discipline were refined and expanded.

However, today the quality of public finances in the eurozone remains questionable. Recent data from Eurostat shows that public debt in the euro area exceeds 88% of gross domestic product on average. In individual countries, the numbers are even more striking. Despite all bailouts, the public debt of Greece as of the end of September was around 160% of the GDP, and in Italy, it is 136%. France (the second largest economy in the eurozone) is 114%. Even Germany has a debt of over 62% of the GDP. Someone will have to pay these debts at some point.

THE EUROZONE ALSO HAS WORRYING BUDGET DEFICITS. In France and Belgium, they exceed 7% by September 2024. An entire government in France has fallen past budget difficulties, but the deficit this year is expected to remain solidly above 5%.

At the same time, it can be said with confidence for Bulgaria that recent decades have been successful in terms of fiscal discipline. Recent Eurostat data shows that government debt as a share of GDP has fallen from 96% in 1997 to 22.1 in mid-2024, when Bulgaria was the absolute fiscal champion in the whole European Union, with the lowest debt burden (data for the third quarter of the year, however, show a jump in debt to 24.6% of GDP, already second only to Estonia).

Another statistic provides a vivid testimonial for Bulgarian public finances. In 15 of the last 27 years, the country has managed to run annual budget surpluses or balance them to zero. The European Fiscal Council, which monitors fiscal sustainability in the EU, in an analysis also notes Bulgaria as an excellent performer. This analysis calculates specifically the extent to which the fiscal rules of European law have been respected, based on detailed data for each country over a long period from 1998 to 2023 inclusive.

Sweden emerges as the most compliant, followed by Denmark, Bulgaria and Estonia.

The worst performers in descending order are Greece, Portugal, Italy, and, at the bottom, France.

Such a peculiar fiscal ranking is thought-provoking. Bulgaria's excellent performance coincides exactly with the period after the Currency Board was introduced in the country in 1997. Moreover, it turns out that the three most disciplined countries are outside the euro area. It is not to be overlooked that the most fiscally undisciplined countries are among the founding members of the monetary union.

THERE ARE VARIOUS HYPOTHESES about these results. According to euro critics, eurozone membership leads to a weakening of budgetary discipline. Politicians there know that deficit financing can be passed on to someone else – whether that be future generations of taxpayers, the European Central Bank or other eurozone countries forced to help out of 'solidarity'. The history of the eurozone is full of examples. During the Greek crisis, various forms of external fiscal support were applied to Greece. For years, the ECB bought debt on a massive scale from other vulnerable Member States. Such external 'aid' dulled the perception of risk in financial markets, or even eliminated the need for markets to seek funding altogether. This relaxes the need for permanent fiscal belt-tightening in the euro area.

Whereas for Bulgaria it is believed that the Currency Board reduced incentives and opportunities to loosen the fiscal discipline. It forbids the ECB to finance the government even indirectly (through secondary market purchases of Bulgarian government securities). Thus, Bulgaria should aim for a balanced budget and low debt. As reasonable policies as possible must be pursued to persuade investors not to demand high interest rates from the state when it seeks loans from them to finance possible deficits.

HOWEVER, EVERY GOOD STORY HAS ITS END. Is the Bulgarian fiscal fairytale coming to an end? Such a question would not have been relevant at all some time ago, but recently the picture seems to be changing. The last temporary finance minister will be remembered for warning that Bulgaria's budget deficit would reach BGN 18 billion (nearly 9% of GDP) in 2025 if no action is taken.

The initial draft state budget unleashed a wave of criticism. There were doubts as to how the budget would fit within the 3% deficit limit and whether it would meet the requirements for eurozone entry. Along with the big public spending justified in the Covid-19 period, the few years of political instability have tempted Bulgarian politicians to want to appeal to voters by increasing social spending and budgetary aid to

various sectors.

AND MAYBE THE BUDGET WORRIES ARE EXAGGERATED? According to observers familiar with the work of the Currency Board, in its face, Bulgaria has the strongest possible protection of its public finances. Because of the incentives for self-imposed fiscal discipline described above, this mechanism almost automatically constrains politicians – however much they may dislike it.

From this point of view, it is exactly the current difficult situation that will practically trigger the protective power of the Currency Board. Since the government cannot be financed by the central bank, but has to rely solely on the markets, investors will start pushing for higher interest rates. This will eventually force the government to undertake deficit reduction, even at the cost of politically unpopular measures.

In any case and regardless of any budgetary dramas, arguments and counter arguments – 30 years after the cases of physical abuse over the draft budget, no politician or citizen today would pour out their anger on sheets of paper. Not for anything else, but because the documents are edited digitally and criticized not in the squares, but through media and social networks. However, the presence or absence of fiscal discipline will always be felt in real terms, not virtually. ■

УВЕЛИЧАВАНЕТО НА ДАНЪЦИТЕ Е НА ПРАКТИКА НЕИЗБЕЖНО

Текст КРИСТОФОР ПАВЛОВ*

Актуалната прогноза на "Уникредит Булбанк" показва ускоряване на растежа на българската икономика до 2.8% през тази година и 3% през 2026, след 2.3% през 2024. Имаме сценарий, който предвижда край на политическата криза, което ще бъде свързано с позитиви за икономиката - най-вече ускоряване на темпото, с което се вземат решения в публичния сектор. Предполагаме също, че вътрешното търсене ще продължи да бъде основен двигател на растежа - въпреки че там се забелязва някакво забавяне. Ще има мерки за консолидация на фискалната позиция, които вероятно ще редуцират стимулите за вътрешното търсене. Но въпреки това смятаме, че в условията на много затегнат пазар на труда доходите на работниците ще продължат да нарастват с високи темпове, което ще гарантира, че и частното потребление ще се увеличава с темповете отпреди пандемията - 3-3.5%.

Очакваме малко повече инвестиции, защото краят на политическата криза трябва да отвори вратата за по-добро усвояване на средства от Европейския съюз. Предвиждаме да бъдат усвоени два транша по Плана за възстановяване и развитие, което ще помогне на публичните инвестиции. Всичко това, плюс позитивите от влизането на страната в Шенген, би трябвало да направи възможно леко ускоряване на растежа.

КЪМ КАКЪВ МОДЕЛ НА УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ трябва да се стреми българската икономика в дългосрочен план? Отговорът е прост: модел, в който има повече инвестиции. Това е нещото, което ни казва и докладът на Марио Драги. Трябва да създадем предпоставки за повече инвестиции и от публичния, и от частния сектор. Влизането в еврозоната ще бъде един такъв фактор. Продължаването на реформите, зелените политики, дигитализацията са все инструменти да стигнем до модел, в който инвестициите изпреварват спестяванията. А не това, което наблюдаваме през последните 15 години - България на практика да е донор на спестявания за глобалната икономика.

Проектът за бюджет, предложен от служебното правителство, предизвика много спорове, но това всъщност е хубаво - той направи възможно на по-задълбочената дискусия, и още веднъж подчерта рисковете, пред които се изправя фискалната политика на страната във връзка със застаряването на населението, и с нуждата да се мисли за модел с повече инвестиции.

Някои от идеите в този проект бяха отхвърлени много категорично. Но аз лично смятам, че известно увели-

чение на данъците е неизбежно, предвид на необходимостта от увеличение на фискалните разходи заради застаряването на населението и заради нуждата да се отделят повече средства за отбрана.

ВЪПРОСЪТ Е КОЙ ЩЕ ПЛАТИ ТОВА УВЕЛИЧЕНИЕ: тези с ниски доходи, тези със средни, тези с високи или тези с най-високи. Това е ключовият дебат.

Бизнесът по същество не плаща данъци. Когато сте част от бизнеса и гължите някакви данъци на хазната, вие или ги инкорпорирате в цената на продуктите и услугите си, и по този начин ги прехвърляте на крайните си клиенти, или сте вън от бизнеса. Всъщност в обществото всички данъци се плащат от домакинствата.

На нас ни трябва бюджетен план, който по убедителен начин ще ни доведе до дефицит в рамките на 3% - не толкова заради членството в еврозоната, а просто защото това е правилното нещо, което да направим.

Трябва ли на всяка цена да се стремим към балансиран бюджет? Икономиката функционира близо до нивата на максимална заетост, безработицата е рекордно ниска. Предвид на много ниската задлъжнялост на публичния сектор в България - в свят, в който в редица други страни тя е доста висока и се увеличава - мисля, че можем да използваме в някаква степен дефицита като начин временно да финансираме по-големи разходи за инвестиции. Можем да се стремим към някакъв по-малък дефицит - процент, процент и половина, не повече.

ВЕЧЕ ВИДЯХ НЯКОИ ДОБРИ ИДЕИ в проекта на временното правителството. Например за увеличаване на акциза за алкохол и цигарите - така или иначе трябва да вървим по този път, но можем да го правим по-бързо. Може да увеличим данъците за хазарта - макар и пораснали напоследък, те все още са на ниско ниво за стандартите на Европа. Можем да говорим за данък за вредните храни - не е нова идея, над гузина страни в ЕС са въвели такъв данък. Изобщо има посоки, в които може да се мисли за увеличаване на данъчната тежест така, че да не натоварим с много допълнителни данъци онази част на обществото, която се смята за двигател на икономиката, която носи новите идеи и предприемаческия дух. ■

* **КРИСТОФОР ПАВЛОВ** е главен икономист на "Уникредит Булбанк". Коментарът е направен в предаването "В развитие" по Bloomberg TV Bulgaria с водещ Вероника Денизова.

NATUZZI ITALIA

Диван Mindful -
революция в комфорта!

Разберете повече на
selamoredesign.com

бул. Симеоновско шосе 14 - София - Natuzzi Italia

ул. Никола Вапцаров 5 - Варна - Selamore

бул. Симеоновско шосе 120 - София - Selamore

 SELAMORE

TAX INCREASES ARE PRACTICALLY INEVITABLE

By KRISTOFOR PAVLOV*

The current forecast of "UniCredit Bulbank" shows an acceleration of the growth of the Bulgarian economy to 2.8% this year and 3% in 2026, after 2.3% in 2024. We have a scenario that foresees an end to the political crisis, which will be associated with positives for the economy - most importantly, an acceleration of the pace at which decisions are made in the public sector. We also assume that domestic demand will continue to be the main driver of growth - although some slowdown is noticeable there. There will be measures to consolidate the fiscal position, which will probably reduce the incentives for domestic demand. However, we believe that in the conditions of a very tight labour market, workers' incomes will continue to grow at a high rate, which will ensure that private consumption will also increase at the pre-pandemic rates - 3-3.5%.

We expect a little more investment as well because the end of the political crisis should open the door for better absorption of funds from the European Union. We expect two tranches of the Recovery and Development Plan to be absorbed, which will help public investment. All this, plus the positives from the country's entry into Schengen, should make it possible to slightly accelerate growth.

WHAT MODEL OF SUSTAINABLE GROWTH should the Bulgarian economy strive for in the long term? The answer is simple: a model in which there is more investment. This is what Mario Draghi's report also tells us. We need to create the prerequisites for more investment from both the public and private sectors. Entry into the eurozone will be one such factor. Continuing reforms, green policies, and digitalization are all tools to reach a model in which investments outpace savings. And not what we have observed over the last 15 years - Bulgaria being practically a donor of savings to the global economy.

The draft budget proposed by the caretaker government has caused a lot of controversy, but that is actually a good thing - it has made it possible to have a deeper discussion, and has once again highlighted the risks facing the country's fiscal policy in relation to the ageing population and the need to think about a model with more investment.

Some of the ideas in this draft have been rejected very categorically. But I personally believe that some increase

in taxes is inevitable, given the need to increase fiscal spending due to the ageing population and the need to allocate more funds for defence.

THE QUESTION IS WHO WILL PAY THIS INCREASE: those with low incomes, those with medium incomes, those with high incomes or those with very high incomes. This is the key debate.

Businesses essentially do not pay taxes. When you are part of a business and owe some taxes to the treasury, you either incorporate them into the price of your products and services, and thus transfer them to your end customers, or you are out of business. In fact, in society, all taxes are paid by households.

We need a budget plan that will convincingly bring us to a deficit within 3% - not so much because of eurozone membership, but simply because it is the right thing to do.

Should we strive for balanced budgets at all costs? The economy is operating close to maximum employment levels, unemployment is at a record low. Given the very low public sector debt in Bulgaria - in a world where it is quite high and rising in a number of other countries - I think we can use the deficit to some extent as a way to temporarily finance higher investment spending. We can aim for some smaller deficit - a percent, a percent and a half, no more.

I HAVE ALREADY SEEN SOME GOOD IDEAS in the interim government's draft. For example, to increase excise duties on alcohol and cigarettes - we should go down this path anyway, but we can do it faster.

We can increase gambling taxes - although they have increased recently, they are still low by European standards. We can talk about a tax on harmful foods - it is not a new idea, over a dozen countries in the EU have introduced such a tax. In general, there are directions in which one can think about increasing the taxes in a way that won't put an additional burden on the part of society that is considered the engine of economics, which brings new ideas and the entrepreneurial spirit. ■

* **KRISTOFOR PAVLOV** is the chief economist of "UniCredit Bulbank". The comment was made in the program "In Development" on Bloomberg TV Bulgaria with host Veronika Denizova.

Ипотечен кредит

ДОМ за теб

- Ниска лихва, без скрити такси и условия
- Безплатна имуществена застраховка

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

СВЕТЪТ БИЗНЕС

с Ивајло Лаков

Всеки
делник

20:30

Bloomberg
TV Bulgaria

www.bloombergtv.bg

ЦКБ Сила
пенсионноосигурително
акционерно дружество

С грижа за Вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“:

**ПЪРВОТО УЧРЕДENO В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ ФЕВРУАРИ 1994 Г.
КЪМ 30.09.2024 Г. – С НАД 408 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И 2.3 МИЛИАРДА ЛВ. УПРАВЛЯВАНИ
НЕТНИ АКТИВИ В ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG).
ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г.,
ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД,
ОТ ОКТОМВРИ 2021 Г. ИЗПЛАЩА ПОЖИЗНЕНИ ПЕНСИИ И РАЗСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ
НА ОСИГУРЕНИ ЛИЦА В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД.**

**Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.*

ПЕРСПЕКТИВАТА ЗА ЕВРОТО ДЪРЖИ ИМОТНИЯ ПАЗАР ПОД НАПРЕЖЕНИЕ

Силвия Веселинова, собственик и управител
на "Идея Булдингс", прег Bulgaria ON AIR

Текст МАРТИНА МАРИНОВА / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

След десетилетие на финансови стимули, гумата на годината е "инфлация". Как тя влияе на имотния пазар в София?

Инфлацията, като глобален феномен, се усеща осезаемо и на имотния пазар в София. Нарастващите цени на строителни материали, енергия и труд повишиха себестойността на новите жилища. Въпреки това пазарът остава динамичен, подкрепен от силно търсене. Имотите в столицата се утвърждават като един от най-сигурните инструменти за съхранение на стойност, особено в несигурни времена. София привлича инвестиции и миграция, което поддържа стабилен ръст на цените.

Структурната стомана поскъпна два пъти между ноември 2019 и ноември 2021. Как се движат цените на основните материали за строителството напоследък? Колко точно се промени себестойността на жилищното строителство?

Цените на материалите като стомана, бетон и дървесина достигнаха рекордни нива през последните години. Това увеличи себестойността на жилищното строителство с 20-30%. Въпреки че ръстът в някои категории се стабилизира, базовите нива остават високи. Това неизбежно повишава цените на завършените имоти. В "Идея Булдингс" вярваме, че високото качество на материалите

не е просто разход, а инвестиция в бъдещето – в домове, които устояват на времето и носят сигурност и комфорт за поколения напред. Нашата мисия е да създаваме устойчиви и дълготрайни решения, които вдъхват доверие.

Прекъснатите производства и доставки покрай локдауните през 2020 създадоха дълготрайни сътресения при веригата за доставки. Имаше недостиг на стомана, на цимент, на дървен материал. Остават ли част от тези проблеми и досега?

Локдауните от 2020 година оставиха дълготраен отпечатък върху глобалните вериги за доставки. ▶

"Имотите в столицата се утвърждават като един от най-сигурните инструменти за съхранение на стойност, особено в несигурни времена"

► Макар че логистичните канали започнаха да се възстановяват, нестабилността и повишените разходи за транспорт и суровини продължават да бъдат част от ежедневието в строителния сектор. Въпреки това, в "Идея Билдингс" залагаме на устойчиви партньорства с доказани доставчици, за да минимизираме риска и забавянията.

Инфлацията влияе сериозно и на трудовия пазар, който и без това беше разтегнат до крайност от недостига на квалифицирани хора и постоянния отлив на Запад. Как се намират професионалисти за работа в строителството днес?

Трудовият пазар в строителството е изправен пред сериозни предизвикателства – отливът на кадри към чужбина и недостигът на квалифицирани специалисти са проблем от дълги години. Допълнително, инфлацията оказва натиск чрез повишаване на разходите за труд, което още повече усложнява ситуацията. Ние подходиме проактивно – инвестираме в обучения, предлагаме конкурентни условия и предоставяме възможност за развитие на нашите служители, както и свобода за разгръщане на техния потенциал.

"Идея Билдингс" е компания с две десетилетия опит на пазара - започнала с продажбата на семейния апартамент, за да се финансира първият строеж. Какво представлява компанията днес?

2025 е специална за нас – годината, в която "Идея Билдингс" отбелязва своя 20-и рожден ден. Това са две десетилетия на амбиция, усилия и отгаденост, превърнали ни в това, което сме днес – една от водещите строително-инвестиционни компании в България. Започнахме с мечта да създадем нещо значимо, да променим представите за модерното жилище и да предложим не просто сгради, а домове с душа. Двайсет години са доказателство за нашата устойчивост и визия. Но зад всяка успешна година стои екипът ни – хора с опит, идеи и страст, които превръщат всяка концепция в реалност.

Днес "Идея Билдингс" е синоним на качество, функционалност и иновативен дизайн. Нашето портфолио включва редица проекти, които не просто задават стандарти, а вдъхновяват. Всяка наша сграда е съчетание от детайлно планиране, съвременна архитектура и устойчиви материали. Това, което ни движи напред, е желанието да създаваме стойност – домове, в които хората да се чувстват сигурно и комфортно. Всеки детайл в нашите сгради е отражение на стремежа ни към съвършенство.

При предишните възходящи цикли на българския пазар неизменно се нарояваха нови участници, без опит и често без особено почтени намерения. Забелязвате ли нещо подобно днес?

Всеки възходящ цикъл на пазара привлича нови участници, което само по себе си е естествен процес. Въпреки това, настоящата динамика разкрива и предизвикателства – някои от тези нови компании влизат на пазара без необходимия опит, стратегия или дългосрочна визия. Това може да доведе до непрофесионално из-

пълнени проекти и разочаровани клиенти, които губят не само финансови средства, но и доверие към целия сектор.

И все пак, имотният пазар еволюира, а заедно с него - и очакванията на клиентите. Днес те са по-информирани и взискателни, търсят прозрачност и отгатват ключово значение на репутацията на компанията, с която работят. В "Идея Билдингс" сме изцяло посветени на това да отговорим и дори да надхвърлим тези очаквания. Поддържаме високи стандарти за качество, етика и професионализъм и

нашата дългогодишна история е доказателство за този подход – всеки проект е не просто сграда, а инвестиция в бъдещето, която носи стойност за поколения напред.

Поскъпването на имотите, особено в София, продължава. Някои експерти говорят дори за балон, цитирайки съотношението на цените към наемите – един класически индикатор. Приложим ли е обаче той в България – една от страните с най-висок дял на собствени жилища?

Съотношението между цените на имотите и наемите е класически индикатор за балон, но в контекста на България този модел не е напълно приложим. Високият дял на собствени жилища в страната, заедно с културната и икономическа традиция за инвестиране в недвижими имоти, правят пазара по-специфичен.

В София активното търсене продължава да бъде движеща сила – както от млади семейства, така и от инвеститори, които виждат имотите като метод за справяне с инфлацията и икономическата несигурност. Същевременно ръстът в цените отразява както повишените разходи за строителство, така и ограниченото предлагане на качествени нови имоти.

Важно е също да отбележим, че в София търсенето е подкрепено и от вътрешната миграция: градът остава привлекателен център за образование, работа и бизнес. Вместо класически балон, настоящата ситуация показва пазар, който се адаптира към новите икономически

востта и ефективността вече са водещи фактори при избора на жилище. Търсенето на домове с качествена изолация, енергоспестяващи технологии и алтернативни източници като термопомпи или соларни системи се увеличи значително. В "Идея Билдингс" следваме тази тенденция, като интегрираме високоефективни решения във всеки наш проект. Силно вярваме, че жилищата, които минимизират енергийните разходи и осигуряват комфорт, са не само практичен избор, но и ключ към по-добро качество на живот. Тези нововъведения не просто отговарят на нуждите на днешния ген, а създават устойчива стойност за бъдещето.

Предложената от Европейската комисия "Зелена сделка" предвижда доста по-високи екологични изисквания за сградите. Какъв ефект ще имат те върху пазара в България?

"Зелената сделка" е предизвикателство, но и възможност за България. По-високите екологични стандарти за сградите ще доведат до по-качествени и устойчиви проекти, макар че ще има ръст в първоначалните разходи. В "Идея Билдингс" сме готови за тези промени – те са в синхрон с нашата философия за устойчиво строителство. "Зелената сделка" ни мотивира допълнително да надграждаме това, което вече правим – от внедряването на енергоспестяващи технологии и използването на екологични материали до създаването на пространства, които са едновременно функционални и отговорни към природата. Вярваме, че сме част от промяната, която ще изведе строителния сектор в България на ново ниво.

"Съотношението между цените на имотите и наемите е класически индикатор за балон, но в контекста на България този модел не е напълно приложим"

реалности, като същевременно запазва устойчивостта си.

Цените на енергията пораснаха в последната година в мащаби, които шокираха много потребители. Как се отразява това на търсенето на жилища и на строителството? Повишава ли се интересът към енергоспестяващи решения и към алтернативни източници на отопление например?

Рекордните цени на енергията промениха приоритетите на клиентите – устойчиви

тектелния сектор в България на ново ниво.

Преди три години ни казахте, че според вас напрежението на пазара се дължи донякъде и на очакванията за евентуално приемане на България в еврозоната. Как влияе този фактор сега, когато приемането на евроото вече се обвързва с конкретни дати? Отделен е въпросът доколко те са изпълними.

Очакванията за приемането на България в еврозоната продължават да играят важна роля на имотния пазар. Обявената

дата създаде допълнителен интерес към инвестициите в недвижими имоти, тъй като много хора ги виждат като начин за защита срещу евентуални инфлационни рискове при прехода към евроото.

Тази перспектива стимулира търсенето, особено в сегмента на висококачествени имоти, където инвеститорите очакват стабилна стойност. Независимо от това дали обявената дата за членство ще бъде спазена, пазарът ще остане под напрежение, тъй като очакванията вече са формирали тенденции.

Променя ли се съотношението между покупките със собствено финансиране и с банкови кредити?

Да, забелязваме постепенна промяна. Увеличава се дялът на сделките със собствен капитал, особено в премиум сегмента на пазара. Това отразява както икономическата несигурност, която кара хората да търсят стабилни инвестиции, така и факта, че купувачите все повече оценяват сигурността на директното финансиране. Същевременно, банковото кредитиране остава основен инструмент за мнозина, тъй като банките предлагат сравнително добри условия, въпреки нарастващите лихвени проценти. В "Идея Билдингс" работим както с клиенти, които използват лични средства, така и с такива, които разчитат на кредити, като целта ни е винаги да предложим гъвкави решения, които отговарят на техните нужди.

Предишните "бумове" в строителството оставиха на София в наследство цели квартали с потресаваща архитектурна еkleктика. За които със сигурност трябва да вним и отсъстващия контрол от страна на главните архитекти на общините и столицата. Има ли напредък в това отношение в последните години? И могат ли някога да се заличат естествеските щети от миналото?

Архитектурната еkleктика, наследена от минали строителни бумове, е резултат от липса на координация, контрол и ясна визия за развитието на градската среда. Тези архитектурни компромиси нанесоха дълготрайни естетически и функционални щети на облика на София.

В последните години обаче се забелязва напредък. Институциите започват да обръщат по-голямо внимание на контрола и качеството, а обществените очаквания към новите проекти са по-високи от всякога. В "Идея Билдингс" активно се включваме в този процес, като създаваме сгради с хармоничен дизайн, който допринася за градската среда, а не я нагъва. ■

THE PROSPECT OF THE EURO KEEPS THE PROPERTY MARKET UNDER PRESSURE

Silvia Veselinova, owner and manager of Idea Buildings, talks to Bulgaria ON AIR

By MARTINA MARINOVA / Photography IVAYLO PETROV

After a decade of financial incentives, the word of the year is "inflation". How does it affect the property market in Sofia?

Inflation is a global phenomenon, but it is also felt tangibly in Sofia's property market. The rising prices of construction materials, energy, and labour have increased the cost of new homes. However, the market remains dynamic, supported by strong demand. Properties in Sofia are establishing themselves as one of the safest instruments for storing value, especially in uncertain times. Bulgaria's capital attracts investment and migration, which maintains stable price growth.

Structural steel prices doubled between November 2019 and November 2021. How have the prices of basic construction materials been moving lately? How much exactly has the cost of housing construction changed?

The prices of materials such as steel, concrete and wood have reached record levels in recent years. This has increased the cost of housing construction by 20-30%. Although growth in some categories has stabilized, the base levels remain high. This inevitably increases the prices

of properties. At Idea Buildings, we believe that high-quality materials are not just an expense, but an investment in the future - in homes that stand the test of time and bring security and comfort for generations to come. Our mission is to create sustainable and long-lasting solutions that inspire trust.

The interrupted production and deliveries due to the lockdowns in 2020 created long-lasting shocks in the supply chain. There were short-

"Properties in Sofia are establishing themselves as one of the safest instruments for storing value, especially in uncertain times"

ages of steel, cement, and lumber. Do some of these problems remain to this day?

The lockdowns of 2020 have left a lasting mark on global supply chains. Although logistics channels have begun to recover, instability and increased costs for transport and raw materials continue to be part of everyday life in the construction sector. However, at Idea Buildings, we rely on sustainable partnerships with proven suppliers to minimize risk and delays.

Inflation is also seriously affecting the labour market, which was already stretched to the limit by the shortage of qualified people and the constant outflow of workers to Western Europe. How do you cope with these problems?

The labour market in construction is facing serious challenges - the outflow of personnel abroad and the shortage of qualified specialists have been a problem for many years. Additionally, inflation is putting pressure on labour costs, which further complicates the situation. We are proactive - we invest in training, offer competitive conditions and provide opportunities for the development of our employees, as well as freedom to unleash their potential. ►

► **Idea Buildings is a company with two decades of experience in the market - it started with the sale of the family apartment to finance the first construction. What does the company look like today?**

2025 is special for us - the year in which Idea Buildings celebrates its 20th birthday. These are two decades of ambition, efforts and dedication that have made us what we are today - one of the leading construction and investment companies in Bulgaria. We started with a dream to create something significant, to change the ideas about modern housing and to offer not just buildings, but homes with a soul. The past twenty years are proof of our sustainability and vision. But behind every successful year stands our team - people with experience, ideas and passion who turn every concept into reality.

Today, Idea Buildings is synonymous with quality, functionality and innovative design. Our portfolio includes a number of projects that not only set standards but also inspire. Each of our buildings is a combination of detailed planning, contemporary architecture and sustainable materials. What drives us forward is the desire to create value - homes where people feel safe and comfortable. Every detail in our buildings reflects our pursuit of perfection.

In previous upswings, the Bulgarian market has always seen new entrants, inexperienced and often without particularly honourable intentions. Do you see anything similar today?

Every upward market cycle attracts new entrants, which is a natural process in itself. However, the current dynamics also reveal challenges - some of these new companies enter the market without the necessary experience, strategy or long-term vision. This can lead to unprofessionally executed projects and disappointed clients who lose not only financial resources but also trust in the entire sector.

Yet, the real estate market is evolving, and with it - the expectations of clients. Today, they are more informed and demanding, seeking transparency and attaching great importance to the reputation of the companies they work with. At Idea Buildings, we are fully dedicated to meeting and even exceeding these expectations. We maintain high standards of quality, ethics and professionalism, and our long history is proof of this approach - each project is not just a building, but an investment in the future, which brings value for generations to come.

The increase in property prices, especially in Sofia, continues. Some experts even speak of a bubble, citing the price-to-rent ratio - a classic indicator. However, is it applicable in Bulgaria - one of the countries with the highest share of home ownership?

The ratio between property prices and rents is a classic indicator of a bubble, but in the Bulgarian context, this model is not fully applicable.

The high share of owner-occupied housing in the country, together with the cultural and economic tradition of investing in real estate, make the market more specific.

In Sofia, active demand continues to be a driving force - both from young families and from investors who see property as a method of dealing with inflation and economic uncertainty. At the same time, the price increase reflects both increased construction costs and the limited supply of quality new properties. It is also important to note that in Sofia, demand is also supported by internal migration: the city remains an attractive centre for education, work and business. Rather than a classic bubble, the current situation shows a market that is adapting to new economic realities while maintaining its resilience.

Energy prices have risen in the last years at a rate that has shocked many consumers. How is this affecting the demand for housing and construction? Is there a growing interest in energy-saving solutions and alternative heating sources, for example?

Record energy prices have changed customers' priorities. Sustainability and efficiency are now leading factors when choosing a home. The de-

"Expectations for Bulgaria's accession to the eurozone continue to play an important role in the real estate market"

mand for homes with quality insulation, energy-saving technologies and alternative technology such as heat pumps or solar systems has increased significantly.

At Idea Buildings, we follow this trend by integrating highly efficient solutions into each of our projects. We strongly believe that homes that minimize energy costs and provide comfort are not only a practical choice but also the key to a better quality of life. These innovations do not just meet the needs of today but also create sustainable value for the future.

The Green Deal proposed by the European Commission provides for much higher environmental requirements for buildings. What effect will they have on the market in Bulgaria?

The Green Deal is a challenge, but also an opportunity for Bulgaria. Higher environmental

standards for buildings will lead to higher quality and sustainable projects, although there will be an increase in initial costs. At Idea Buildings, we are ready for these changes - they are in line with our philosophy of sustainable construction. The Green Deal motivates us to further build on what we are already doing - from the implementation of energy-saving technologies and the use of ecological materials to the creation of spaces that are both functional and responsible for nature. We believe that we are part of the change that will take the construction sector in Bulgaria to a new level.

Three years ago, you told us that in your opinion, the tension in the market is partly due to the expectations for Bulgaria's eventual accession to the eurozone. How does this factor affect it now that the adoption of the

euro is already tied to specific dates? How achievable they are is a completely different question...

Expectations for Bulgaria's accession to the eurozone continue to play an important role in the real estate market. The announced date has created additional interest in real estate investments, as many people see them as a way to protect against possible inflationary risks in the transition to the euro.

This prospect has stimulated demand, especially in the high-quality property segment, where investors expect stable value. Regardless of whether the announced date for membership is met, the market will remain under pressure, as expectations have already formed trends.

Is the ratio between purchases with own financing and bank loans changing?

Yes, we are seeing a gradual change. The share of transactions with own capital is increasing, especially in the premium segment of the market. This reflects both the economic uncertainty that is making people look for stable investments and the fact that buyers are increasingly appreciating the security of direct financing.

At the same time, bank lending remains the main tool for many, as banks offer relatively good conditions, despite rising interest rates. At Idea Buildings, we work both with customers who use personal funds and those who rely on loans, and our goal is always to offer flexible solutions that meet their needs.

Previous construction "booms" left Sofia with entire neighbourhoods with a staggering architectural eclecticism. For which we must certainly blame the absent control by the

chief architects of the municipalities and the capital. Has there been progress in this regard in recent years? Can the aesthetic damage from the past ever be erased?

The architectural eclecticism inherited from past construction booms is the result of a lack of coordination, control and a clear vision for the development of the urban environment. These architectural compromises have caused long-lasting aesthetic and functional damage to the appearance of Sofia.

However, progress has been noticeable in recent years. Institutions are starting to pay more attention to control and quality, and public expectations for new projects are higher than ever. At Idea Buildings, we actively participate in this process by creating buildings with a harmonious design that contributes to the urban environment, rather than burdening it. ■

ДО БУРГАС И ПРЕЗ ЗИМАТА

Лети с три полета седмично между София и Бургас през целия зимен сезон! Спести време и нерви по зимните пътища и се възползвай от удобни трансферни връзки до много европейски дестинации!

Билетът включва право на:

- 1 бр. ръчен багаж до 10 кг
- 1 бр. дамска/лаптоп чанта
- безплатен онлайн check-in
- безплатен кетъринг

За повече информация и опции за UPGRADE посети www.air.bg

46 |

ПЛАНЕТАТА НА ТРИЛИОНЕРИТЕ

THE PLANET OF TRILLIONAIRES

36 | **ПО-СТРАШНИЯТ ДЯВОЛ**
THE SCARIER DEVIL

41 | **УЖАСНИЯТ НОВ СВЯТ**
THE VILE NEW WORLD

ЗАЩО БЪЛГАРСКАТА ЗЕМЯ Е ПО-СКЪПА ОТ ФРЕНСКАТА

Цените на обработваемата земя в България са чувствително по-високи от тези във Франция, а цените за арендата ѝ дори надвишават испанските и чешките, показват обобщени данни на Eurostat за 2023 година. Средната цена за хектар земеделска земя у нас е била 8215 евро за хектар - скок от почти 127% за последното десетилетие. През 2014 земята у нас е струвала средно 3620 евро за хектар. За сравнение средната цена на хектар във Франция се е повишила само с около 4% за същия период - от 5940 евро тогава до 6200 евро през 2023. Средната цена на хектар в Европейския съюз е 11 791 евро за хектар. Логично земята е най-скъпа там, където е най-дефицитна - в Малта (283,000 евро за хектар), Нидерландия (91 154 евро) и Люксембург (42 540 евро). Най-достъпна е земята в Хърватия (4491 евро), Латвия (4591 евро) и Словакия (5189 евро). В съседна Гърция цената се е върнала към нивата си от преди десетилетие - над 13,000 евро, след като

преди няколко години беше паднала до 12 272 евро за хектар.

Ако гледаме данните по региони, най-скъпата земя в България е в североизточния район - център за отглеждане на зърнени култури - където средната цена за хектар е 10 446 евро. Най-евтина е земеделската земя в Югозападния регион - едва 3286 евро за хектар. На европейско ниво най-скъпият земеделски регион е този около Виена (189,000 евро), а най-евтините - Норланд в Швеция (1951 и 2378 евро в двете му части) и Франш Комте във Франция (2580 евро).

Показателни за особената структура на българското земеделие са и цените за аренда на земята, по които България се нарежда на седмо място в ЕС, наравно с Белгия и далеч пред страни като Унгария, Чехия, Испания, Франция, да не говорим за Словения и Хърватия. Средната наемна цена за хектар у нас е доста над 300 евро, докато в Словакия е пог 100. ■

WHY IS BULGARIAN LAND MORE EXPENSIVE THAN FRENCH

The prices of arable land in Bulgaria are significantly higher than those in France, and the prices for its lease even exceed those in Spain and the Czech Republic, according to summarized Eurostat data for 2023. The average price per hectare of agricultural land in our country was 8,215 euros per hectare - a jump of almost 127% over the last decade. In 2014, arable land in Bulgaria cost an average of 3,620 euros per hectare. For comparison, the average price per hectare in France increased by only about 4% over the same period - from 5,940 euros then to 6,200 euros in 2023.

The average price per hectare in the European Union is 11,791 euros per hectare. Logically, land is most expensive where it is most scarce - in Malta (283,000 euros per hectare), the Netherlands (91,154 euros) and Luxembourg (42,540 euros). The most affordable land is in Croatia (4,491 euros), Latvia (4,591 euros) and Slovakia (5,189 euros). In neighboring Greece, the price has returned to its level from a decade ago - over 13,000 euros, after falling to 12,272 euros per hectare a few years ago.

If we look at the data by region, the most expensive land in Bulgaria is in the North-eastern region - a centre for growing cereals - where the average price per hectare is 10,446 euros. The cheapest agricultural land is in the Southwestern region - only 3,286 euros per hectare. At the European level, the most expensive agricultural region is the one around Vienna (189,000 euros), and the cheapest - Norrland in Sweden (1951 and 2378 euros in its two parts) and Franche-Comté in France (2580 euros).

Indicative of the special structure of Bulgarian agriculture are also the prices for renting land, according to which Bulgaria ranks seventh in the EU, on a par with Belgium and far ahead of countries such as Hungary, the Czech Republic, Spain, France, not to mention Slovenia and Croatia. The average rental price per hectare in our country is well over 300 euros, while in Slovakia it is under 100. ■

бяхме деца.

*Бяхме, но времето лети.
Планирай бъдещето с пенсионноосигурителна
компания „Съгласие“*

Професионален фонд
Универсален фонд
Доброволен фонд

 СЪГЛАСИЕ
ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНА КОМПАНИЯ

С ПОГЛЕД КЪМ ТВОЕТО БЪДЕЩЕ!

ПО-СТРАШНИЯТ ДЯВОЛ

75 години след смъртта на Джордж Оруел, светът изглежда по-близо до "Прекрасния нов свят", отколкото до "1984"

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография iSTOCK

През 1948 Ерик Блеър написа „1984“. Две години по-късно британският писател, по-известен с псевдонима „Джордж Оруел“, почина от туберкулоза. 75 години минаха оттогава, а неговият роман отново е на мода.

„1984“ Е КЛАСИЧЕСКА АНТИУТОПИЯ. Оруел рисува свят на безкрайни войни, в който родната Великобритания е тоталитарна диктатура, ръководена от загадъ-

чен тип с мустаци, известен като „Големия брат“. Той те вижда. Наблюдава те. Следи всяка твоя стъпка. Не можеш да му избягаш.

Днес Big Brother се превърна в метафора и търговска марка. Още преди възшествието на телевизията, Оруел видя опасностите от технологичните революции. Те могат да ни поробят: извечната мечта за по-справедливо общество ще мутира в тоталитаризъм, утопията ще се превър-

не в антиутопия. В „1984“ писателят представя злоещия телекран, който „едновременно приемаше и предаваше. Приемаше всеки звук на Уинстън освен едва головим шепот; нещо повече – Уинстън можеше не само да бъде слушан, но и гледан.

ЕДНО ОТ ПОЗДРАВЛЕНИЯТА, КОИТО ОРУЕЛ получава за своята книга, идва от именит колега и сънародник. „Поколение по-късно“, му пише Олгъс Хъксли, „светов-

ните лидери ще открият, че ... жаждата за власт може почти напълно да бъде заговорена, като предложиш на хората да обичат робството си, вместо да ги подчиняваш чрез бичуване и ритници”.

Сбъдна ли се тази прогноза? За това – след малко. Нека първо кажем, че комплиментът изглежда двусмислен. В „1984“ подчиняват хората тъкмо „чрез бичуване и ритници“. Не е така обаче в антиутопията, която самият Хъксли създава 15 години преди Оруел. Неговата „Прекрасен нов свят“ (1932) описва свят на щастливи, но бездуховни и глупави същества, упоени, за да се подчиняват. Забавляват се с т.нар. емоцлими - видеостимулатори, напомнящи видеоарт или киберсекс. Потопяш се и не мислиш много. Най-важното – това ти харесва.

ДО КОЕ СМЕ ПО-БЛИЗО ДНЕС – го емоцимите или го телекрана? Днешните устройства, мрежи и платформи „приемат и предават“. Могат да те „слушат и гледат“; техните алгоритми узнават политическите ти предпочитания по покупките, които правиш в интернет. Но същевременно могат да те потопят в измамната реалност на удоволствието. Макар да няма нищо общо с действителността – и може би точно заради това – тази виртуална реалност ще блокира желанието ти за съпротива. Ще бъдеш усмихнат, скопен потребител, като в броилерския рай на „Прекрасния нов свят“. Затова медийният изследовател Нийл Поустман смяташе „Прекрасен нов свят“ за по-реалистична – и по-опасна от „1948“: „В „1984“ на Оруел контролират хората, като им причиняват болка. В „Прекрасен

нов свят“ ги контролират чрез удоволствие... Оруел се бои, че ще ни погуби това, от което се плашим. Хъксли се бои, че ще ни погуби това, което обичаме”.

1984 НЕ ДОНЕСЕ КРАЯ НА СВЕТА, напротив – започна с края на комунизма. В същата тази знакова година канадската писателка Маргарет Атууг живее в западната част на разделения Берлин, пътува из комунистическа Полша и Чехословакия и чува как източногерманците казват на западните: „Вие нищо не разбирате. Не живеете тук“. Така досегът с тоталитаризма ражда нейната антиутопия „Разказът на прислужницата“, в която САЩ се превръщат в мрачна теократична диктатура. Попитах я коя е по-голямата опасност днес: крах по Хъксли или крах по Оруел. „Най-потискащо е по Оруел, разбира се“, ми отговори Атууг, според която във всяка антиутопия има и малко утопия. „Дори и при Оруел има. Тя е представена чрез спомените на Уинстън за миналото: чрез малкото стъклено папиемаше, чрез късчето природа, където героите успяват да избягат“.

ЩО СЕ ОТНАСЯ ДО АНТИУТОПИЯТА ПО ХЪКСЛИ, писателката вижда реален паралел с днешния свят. „Хъксли си представя как може да бъде аранжиран човекът. Програмираш го предварително, така че да харесва мястото си в обществото. Ако си пиколо в асансьор, да ти харесва да натискаш копчетата по цял ден. Хъксли описва дизайнерски човешки същества, отглеждани в бутилка. Разликата между неговото време и нашето е, че го известна степен вече можем да правим това“. Да изпадне ли в паника? Няма нужда. Маргарет Атууг е права: утопията и антиутопията вървят заедно. Всяка технологична промяна излъчва и двете, едновременно. Телевизията, радиото и киното преди – както интернет, изкуственият интелект и биотехнологиите днес – носят огромен страх и също така огромна надежда.

„ТЕХНОЛОГИИТЕ ЩЕ НИ СПАСЯТ! Не, ще ни загорят!“ Чували сте това, нали? Всъщност, в своя пик страхът и надеждата взаимно се балансират. Можем да наречем този баланс „демокрация“ или „шизофрения“, все едно. Важното е, че той не води нито до всеобщо спасение, нито до края на света. Хъксли и Оруел си свършиха работата. Страшните картини, които те нарисуват, стоят пред нас като знак. Чрез тях изживяваме мечтите и кошмарите си така, че никога да не ги постигнем. Те ни предупреждават за опасностите, скрити в мечтата. И ни въвличат в странен, освобождаващ ритуал: викаме дявола, за да не гоиде той никога. ■

THE SCARIER DEVIL

75 years after George Orwell's death, the world seems closer to "Brave New World" than to "1984"

By BOYKO VASILEV / Photography iSTOCK, ARCHIVE

In 1948, Eric Blair wrote "1984". Two years later, on January 21st, 1950, the British writer, better known by the pseudonym "George Orwell", died of tuberculosis. 75 years have passed since then, and his novel is back in fashion.

"1984" IS A CLASSIC DYSTOPIA. Orwell paints a world of endless wars, in which his native Britain is a totalitarian dictatorship, led by a mysterious mustachioed guy known as "Big Brother". He hears you. He watches you. He follows your every step. You can't escape him.

Today, Big Brother has become a metaphor and a trademark. Even before the rise of television, Orwell saw the dangers of technological revolutions. They could enslave us: the eternal dream of a more just society would mutate into totalitarianism, and utopia would turn into dystopia. In "1984," the writer presents the ominous telescreen that received and transmitted at the same time. It received every sound from Winston except a barely audible whisper; what's more, Winston could not only be heard but also seen.

ONE OF THE CONGRATULATIONS Orwell received for his book came from a distinguished colleague and compatriot. "A generation later," Aldous Huxley wrote to him, "the world's leaders will discover that ... the thirst for power can be almost completely satisfied by suggesting to people that they love their slavery, instead of subjugating them by whipping and kicking."

Did this prediction come true? More on that in a moment. Let's first say that the compliment seems ambiguous. In "1984" they subjugate people precisely "by whipping and kicking". However, this is not the case in the dystopia that Huxley himself created 15 years before Orwell. His "Brave New World" (1932) describes a world of happy but soulless and daft beings, drugged into submission. They have fun with the so-called emo-films - video stimulators reminiscent of video art or cybersex. You immerse yourself and don't think much. Most importantly - you like it.

WHICH ARE WE CLOSER TO TODAY - to emo-films or to the telescreen? Today's devices, networks and platforms "receive and transmit". They can "listen and watch" you; their algorithms learn your political preferences from the purchases you make on the Internet. But at the same time, they can immerse you in the deceptive reality of pleasure. Although it has nothing to do with reality - and perhaps precisely because of that - this virtual reality will block your desire to resist. You will be a smiling, servile consumer, like in the broiler paradise of "Brave New World".

That is why media researcher Neil Postman considered "Brave New World" more realistic - and more dangerous - than "1948": "In Orwell's "1984" they control people by causing them pain. In "Brave New World" they control them by pleasure... Orwell fears that what we fear will destroy us. Huxley fears that what we love will destroy us."

1984 DID NOT BRING THE END OF THE WORLD; on the contrary, it began with the end of communism. In that same landmark year, Canadian writer Margaret Atwood lived in the western part of divided Berlin, travelled through communist Poland and Czechoslovakia, and heard East Germans tell Westerners: "You don't understand anything. You don't live here." Thus, her exposure to totalitarianism gave birth

to her dystopia, The Handmaid's Tale, in which the United States is transformed into a dark theocratic dictatorship.

I asked her which was the greater danger today: a Huxleyian collapse or an Orwellian collapse. "The most depressing is Orwellian, of course," Atwood replied, according to whom every dystopia contains a bit of utopia. "Even in Orwell, there is. It is represented through Winston's memories of the past: through the little glass papier-mâché, through the piece of nature where the characters manage to escape."

AS FOR HUXLEY'S DYSTOPIA, Atwood sees a real parallel with today's world. "Huxley imagines how a person can be arranged. You program him in advance so that he likes his place in society. If you're a bellboy in an elevator, you like pressing buttons all day long. Huxley describes designer human beings, grown in a bottle. The difference between his time and ours is that to some extent we can now do this."

Should we panic? No need. Margaret Atwood is right: utopia and dystopia go together. Every technological change radiates both, simultaneously. Television, radio and cinema before - as the Internet, artificial intelligence and biotechnology today - bring enormous fear and also enormous hope.

"TECHNOLOGY WILL SAVE US!

No, it will bury us!" You've heard that, haven't you? In fact, at their peak, fear and hope balance each other out. We can call this balance "democracy" or "schizophrenia," but it doesn't matter. The important thing is that it leads neither to universal salvation nor to the end of the world. Huxley and Orwell have done their job. The terrible pictures they painted stand before us as a warning sign. Through them we live out our dreams and nightmares in a way that we never achieve them. They warn us of the dangers hidden in the dream. And they involve us in a strange, liberating ritual: we call on the devil so that he never comes. ■

A GREAT SNACK

DETELINA'S

nuts and dried fruits

Любима Марка

на българския потребител

ЗАСТРАХОВАЙТЕ ВАШИЯ ДОМ НА ПРОМОЦИОНАЛНА ЗИМНА ЦЕНА!

Погрижете се за спокойствието и сигурността на Вашия дом и имущество със застраховка „**Защитена фамилия**“ с **20% отстъпка** до края на февруари.

За допълнителна информация посетете www.armeec.bg

Винаги с Вас!

ЗАСТРАХОВАЙТЕ СВОЯ ДОМ НА ПРОМОЦИОНАЛНА ЗИМНА ЦЕНА. ПОГРИЖЕТЕ СЕ ЗА СПОКОЙСТВИЕТО И СИГУРНОСТТА НА ВАШИЯ ДОМ И ИМУЩЕСТВО СЪС ЗАСТРАХОВКА „ЗАЩИТЕНА ФАМИЛИЯ“.

Какви са предимствата, предлагани от ЗАД „АРМЕЕЦ“:

- 20% отстъпка от застрахователната премия;
- Застрахователно покритие, изцяло съобразено с Вашето жилище и имуществото Ви;
- Бърза процедура и експертна консултация при сключване на застраховката;
- Възможност за избор на застрахователните рискове;
- Покритие срещу кражба чрез взлом и кражба с техническо средство до 14 000 лева без opis на имуществото;
- Навременен изплащане на щетите в случай на застрахователно събитие;
- Осигурен генонощен асистанс център на телефон: **0 700 1 3939**.

Къде можете да сключите застраховка „**ЗАЩИТЕНА ФАМИЛИЯ**“?

- В офисите на ЗАД „Армеец“;
- При застрахователните брокери и агенти, които са партньори на компанията.

ПРОМОЦИЯТА Е ВАЛИДНА ДО 28.02.2025 г.

УЖАСНИЯТ НОВ СВЯТ THE VILE NEW WORLD

От Уелс до Стругацки:
12 от най-въздействащите антиутопии в литературата

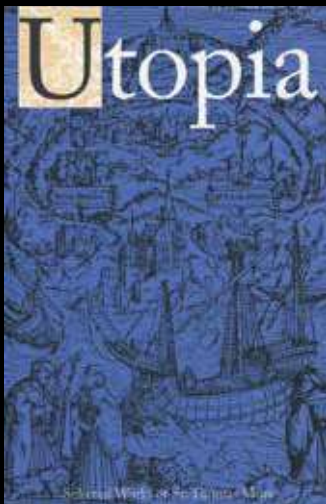
From H. G. Wells to Strugatsky:
12 of the most influential dystopias in literature

Опитите ни да опишем идеалното общество никога не са били особено убедителни: от Платон, който пръв използва термина "утопия" (от древногръцки - "не-място"), през Томас Мор, който го направи нарицателно, та чак до казионните творци на тоталитарната епоха, налъващи се да изрисуват в най-ярки краски живота при бъдния комунизъм. За сметка на това обаче антиутопиите - описанията на най-лошото възможно общество - успешно пленяват умовете ни вече повече от век, и раждат все нови и нови образци. Защо е така? Дали защото човешката природа е по начало скептична? Или защото никога не сме били в състояние да постигнем еднородие какво смятаме за "идеално общество"? Или просто защото, както се шегуваше Тери Пратчет, хаосът винаги надмогва реда, просто защото е по-добър организатор? Каквато и да е истината, 75 години след смъртта на Джордж Оруел песимистичните визии за света на бъдещето са по-популярни отвсякога. Добър повод да си припомним 12 от най-влиятелните антиутопии в историята. ▶

Our attempts to describe the ideal society have never been particularly convincing: from Plato, who first used the term "utopia" (from ancient Greek - "no-place"), through Thomas More, who made it a noun, and all the way to the courtier artists of the totalitarian era, striving to paint in the brightest colours life under the future communism.

On the other hand, dystopias - descriptions of the worst possible society - have successfully captivated our minds for more than a century, and give birth to new and new models.

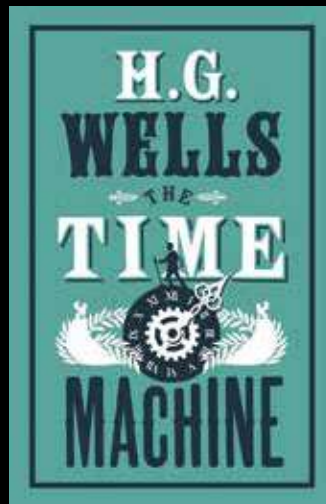
Why is this? Is it because human nature is inherently sceptical? Or because we have never been able to reach a consensus on what we consider an "ideal society"? Or simply because, as Terry Pratchett joked, chaos always triumphs over order, simply because it is a better organizer? Whatever the truth, 75 years after George Orwell's death, pessimistic visions of the world of the future are more popular than ever. A good reason to recall 12 of the most influential dystopias in history. ▶

ТОМАС МОР - "УТОПИЯ"
THOMAS MORE - "UTOPIA"

Изненада: каква прави творбата, създава жанра на утопичната литература, в противниковия лагер? Но всъщност идеалът на сър Томас от 1516 звучи смущащо днес. На неговия съвършен остров хората насилствено се разпределят в изкуствени "семейства". Управниците се избират, но доживотно. Излишното население се изпраща да колонизира други страни. Частна собственост няма - стоките се изземват и прибират в общи складове. Всяко домакинство има по двама роби - пленници, престъпници или прелюбодейци (извънбрачният секс се наказва с робство). Всички са длъжни да се хранят по едно и също време. Чиновниците получават най-добрата храна. Пътуванията са възможни само със специално разрешение - иначе пак следва робство. Утопия ли? Помислете пак.

Surprise: what is the work that created the genre of utopian literature doing in the opposing camp? But in fact, Sir Thomas's ideal from 1516 sounds disturbing today. On his perfect island, people are forcibly distributed into artificial "families". Rulers are elected, but for life. The surplus population is sent to colonize other countries. There is no private property - goods are seized and stored in common warehouses. Each household has two slaves - prisoners, criminals or adulterers (sex outside of marriage is punished with slavery). Everyone is required to eat at the same time. Officials get the best food. Travel is only possible with special permission - otherwise, it's slavery again. Utopia? Think again.

Х. ДЖ. УЕЛС - "МАШИНАТА НА ВРЕМЕТО"
H. G. WELLS - "THE TIME MACHINE"

Обикновено цитираме "Машината на времето" (1895) като един от първите основополагащи камъни на научно-фантастичния жанр. Но тя е и типична антиутопия. Сюжетът проследява успешния опит на един учен от викторианската ера да пътува в бъдещето. Пристигайки в 820 701 година, той се сблъсква с един постапокалиптичен свят, в който живеят две раси - безгрижните, повърхностни елои и мрачните, живеещи под земята морлоки. Едните са очевидни потомци на висшите съсловия от съвременната на Хърбърт Уелс Англия; другите произлизат от пролетариата. Самият Уелс 30 години по-късно пише за "Машината на времето" като за "много ученически опит на своя вече по-зрял автор". Но критиката не споделя скептицизма му.

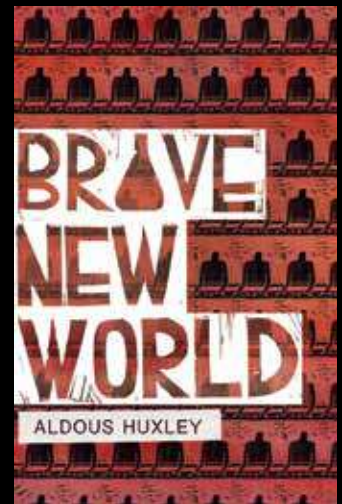
We usually cite "The Time Machine" (1895) as one of the first cornerstones of the science fiction genre. But it is also a typical dystopia. The plot follows the successful attempt of a Victorian-era scientist to travel into the future. Arriving in the year 820,701, he encounters a post-apocalyptic world inhabited by two races - the carefree, superficial Eloi and the dark, underground-dwelling Morlocks. Ones are the obvious descendants of the upper classes of H. G. Wells's contemporary England; the others come from the proletariat. Wells himself, 30 years later, wrote about "The Time Machine" as "a very undergraduate experience of its already more mature author". But critics did not share his scepticism.

ЕВГЕНИЙ ЗАМЯТИН - "НИЕ"
YEVGENY ZAMYATIN - "WE"

От този роман, написан през 1920, но издаден в Съветския съюз чак през 1988, започват съвременните антиутопии. Стожерите на съветската литература като Чуковски и Воронски го заклемяват като антисъветски. Но Оруел, Хъксли, Бредбъри и Набоков признават, че са били вдъхновени от него. В "Ние" Замятин описва свръхтоталитарното общество на ХХVI век, в което хората са лишени не само от лично пространство, но и от каквато и да било индивидуалност, и дори от имена. Главният герой Д-503 обаче постепенно започва да развива нещо, което властите диагностицират като "гуша". И заради което занаят всички жители на Единната държава ще трябва доброволно да се подлагат на мозъчна операция за отстраняване на "центъра за фантазиране".

This novel, written in 1920, but published in the Soviet Union only in 1988, is where modern dystopias begin. The stalwarts of Soviet literature such as Chukovsky and Voronsky denounced it as anti-Soviet. But Orwell, Huxley, Bradbury and Nabokov admitted that they were inspired by it. In "We", Zamyatin describes the hyper-totalitarian society of the 26th century, in which people are deprived not only of personal space, but also of any individuality, and even of names. However, the main character D-503 gradually begins to develop something that the authorities diagnose as a "soul". And for which, from now on, all residents of the United State will have to voluntarily undergo brain surgery to remove the "fantasy center".

ОЛДЪС ХЪКСЛИ - "ПРЕКРАСНИЯТ НОВ СВЯТ"
ALDOUS HUXLEY - "BRAVE NEW WORLD"

Публикуван през 1932 и вдъхновен от Бъртран Ръсел, "Прекрасният нов свят" е антиутопия на изобилието и благоденствието, вместо на мизерията и насилието. Което я прави още по-зловеща - и опасно близка до някои тенденции в съвременния ни свят. В бъдещата Световна държава през 2540 година гражданите са йерархично разделени на базата на интелигентността им. Хъксли предсказва доста точно бъдещия научен напредък в областта като репродуктивната медицина, психологията и дезинформацията. Цялата работа се върши от машините, за хората остават забавленията и наркотиците - стига само да не се опитват да излязат от тесните очертания на отреденото им място в живота. Свободата като понятие е почти изчезнала.

Published in 1932 and inspired by Bertrand Russell, "Brave New World" is a dystopia of abundance and prosperity, instead of misery and violence. Which makes it even more ominous - and dangerously close to some trends in our modern world. In the future World State in the year 2540, citizens are hierarchically divided based on their intelligence. Huxley predicts quite accurately future scientific advances in areas such as reproductive medicine, psychology and disinformation. All the work is done by machines, and for people, entertainment and drugs are left - as long as they do not try to get out of the narrow outlines of their assigned place in life. Freedom as a concept has almost disappeared.

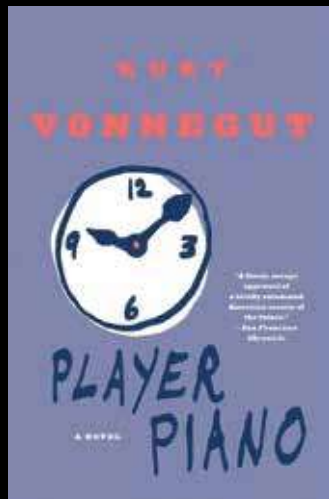

ДЖОРДЖ ОРУЕЛ - "1984"

GEORGE ORWELL - "1984"

Несъмнено най-прочутата антиутопия в историята, "1984" е написана през 1948 от Ерик Блеър под псевдонима "Джордж Оруел". Възщност точната година на действието в романа не е сигурна заради непрекъснатото пренаписване на историята ("Невежеството е сила"), но се предполага, че е около 1984. В нея Великобритания е част от тоталитарна супердържавя, наречена Океания, водена от загадъчния Голям брат и непрестанно воюваща с другите две супердържави. Полицията на мисълта следи култът към Големия брат да не отслабва, а Министерството на истината, в което работи главният герой Уинстън Смит, е посветено на пропагандата и на заличаването на нежеланата история. Има ли спасение в общество, в което непрекъснато си наблюдаван и подслушван?

Undoubtedly the most famous dystopia in history, "1984" was written in 1948 by Eric Blair under the pseudonym "George Orwell". In fact, the exact year in the novel is uncertain due to the constant rewriting of history ("Ignorance is strength!"), but it is assumed to be around 1984. In it, Britain is part of a totalitarian superstate called Oceania, led by the mysterious Big Brother and constantly at war with the other two superstates. The Thought Police make sure that the cult of Big Brother does not weaken, and the Ministry of Truth, where the main character Winston Smith works, is dedicated to propaganda and the erasure of unwanted history. Is there salvation in a society in which you are constantly watched and eavesdropped on?

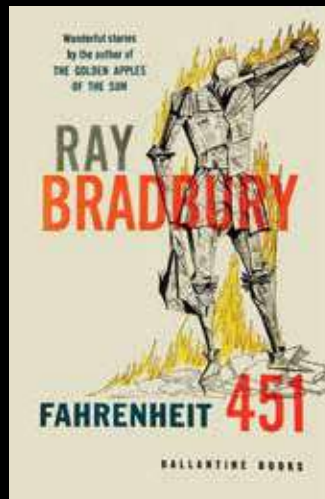

КЪРТ ВОНЕГЪТ - "МЕХАНИЧНО ПИАНО"

KURT VONNEGUT - "PLAYER PIANO"

Дебютният роман на големия американски писател (1952) ще ви прозвучи особено актуално, ако го прочетете днес, в разгара на всички спорове и предупреждения около ролята на Изкуствения интелект. В "Механично пиано" (с подзаглавие "Утопия 14") инженерите са създали всевъзможни машини, за да заместят опитните да се сражават на фронта в Третата световна война хора. След края на войната машините вече са иззелли цялата трудова дейност, и все повече хора се отказват излшши. Главният герой Пол Протеѝ първоначално споделя сляпата вяра в техническия прогрес, но после започна да изпитва съмнения. Както обяснява самият Вонегът, книгата търси отговора на главния проблем: как да обичаме хората, от които няма никаква полза.

The debut novel of the great American writer (1952) will sound especially relevant to you today, amid all the disputes and warnings about the role of Artificial Intelligence. In "Player Piano" (subtitled "Utopia 14"), engineers have created all sorts of machines to replace people who went to fight on the front in World War III. After the end of the war, machines have already taken over all labour activity, and more and more people are rendered unnecessary. The main character, Paul Proteus, initially shares the blind faith in technical progress, but then he begins to have doubts. As Vonnegut himself explains, the book seeks the answer to the main problem: how to love people from whom there is no use.

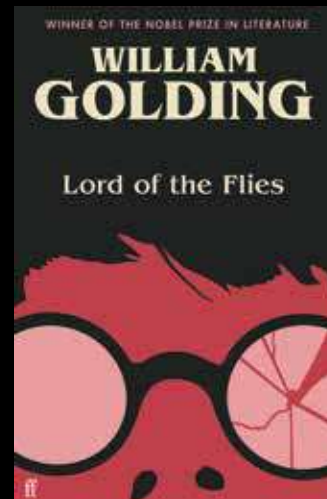

РЕЙ БРЕДБЪРИ - "451 ПО ФАРЕНХАЙТ"

RAY BRADBURY - "FAHRENHEIT 451"

Книгите карат хората да мислят и развалят мира и спокойствието. За потребителското общество е по-добре всеки да стои пред телевизионната си стена, а книгите да се изгорят до една. Който притежава книги, става обект на доноси и бива наказван. Звучи ли ви познато? В антиутопията на Бредбъри (1953) задачата по изгаряването на книгите е поверена на пожарникарите, един от които е и главният герой Гай Монтаг. Но любопитството го кара да спаси няколко книжки и да започне да чете - а с всяка страница съмненията му в установения ред нарастват. Мрачният финал пък идва да докаже, че всички опити да се елиминират сътресенията в обществото чрез принудителното затъпяване са обречени на провал. Каквото и да си мислят хората, дали ни социалните мрежи.

Books make people think and spoil peace and tranquility. For a consumer society, it is better for everyone to stand in front of their TV wall and for books to be burned to the ground. Anyone who owns books becomes the subject of denunciations and is punished. Does this sound familiar? In Bradbury's dystopia (1953), the task of burning books is entrusted to firefighters, one of whom is the main character Guy Montag. But curiosity makes him save a few books and start reading - and with each page his doubts about the established order grow. The gloomy finale proves that all attempts to eliminate social unrest through forced obtuseness are doomed to failure. No matter what the people who gave us social media think.

УИЛЯМ ГОЛДИНГ - "ПОВЕЛИТЕЛЯТ НА МУХИТЕ"

WILLIAM GOLDING - "LORD OF THE FLIES"

Дебютният роман на големия британски писател Уилям Голдинг излиза през 1954. Това е историята на група момчета, които се озовават сами на необитаем остров и започват опити да се справят със ситуацията и да се самоуправляват - с все по-катастрофални последици. За притеснително кратко време словесите възпитание и морал се износват и новото островно общество потъва в предателства, насилие и дори убийства. Голдинг, по образование учител по философия, е командир на сал в десанта в Нормандия през 1944. Темата за войната и насилието ще го вълнува до края на творчеството му - и особено много през 50-те, когато Студената война ескалира все повече. "Повелителят на мухите" е буквален превод на името на библейския демон Велзевул.

The debut novel of the great British writer William Golding was published in 1954. It is the story of a group of boys who find themselves alone on a desert island and begin attempts to cope with the situation and govern themselves - with increasingly disastrous consequences. In a worryingly short time, the layers of upbringing and morality wear away and the new island society sinks into betrayal, violence and even murder. Golding, a philosophy teacher by training, was a raft commander in the D-Day in 1944. The theme of war and violence would excite him until the end of his work - and especially in the 1950s, when the Cold War escalated more and more. "Lord of the Flies" is a literal translation of the name of the biblical demon Beelzebub.

РОБЕР МЕРЛ - "ДОБРЕ ОХРАНЯВАНИ МЪЖЕ"
ROBERT MERLE - "WELL-GUARDED MEN"

Една антиутопия, която се заема с проблема за равенството между половете - и го обръща с главата надолу. В "Добре охранявани мъже" (1974) мистериозна пандемия покосява почти всички мъже във фертилна възраст. Властта светкавично преминава в ръцете на жените, и поточно - на крайните войнстващи феминистки. За броени месеци Америка се превръща в тоталитарна държава, в която оцелелите плодови мъже са най-ниско в социалната стълбца - почти роби. Главният герой доктор Мартинели е под охрана, за да създаде ваксина - която обаче новата власт май не иска. Под драматичния сюжет и остроумния хумор се крие проникновено изследване на установените норми в днешното общество.

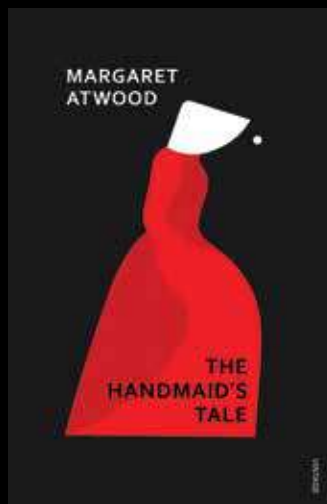
A dystopia that tackles the issue of gender equality - and turns it upside down. In "Well-Guarded Men" (1974), a mysterious pandemic wipes out almost all males of fertile age. Power quickly passes into the hands of women, and more precisely - extreme militant feminists. In a matter of months, America becomes a totalitarian state in which the surviving fertile men are the lowest on the social ladder - almost slaves. The main character, Dr. Martinelli, is under guard in order to create a vaccine - which, however, the new government does not seem to want. Beneath the dramatic plot and witty humour lies a penetrating examination of the established norms in today's society.

БРАТЯ СТРУГАЦКИ - "ОБРЕЧЕНИЯТ ГРАД"
STRUGATSKY BROTHERS - "THE DOOMED CITY"

Антиутопията на Аркадий и Борис Стругацки е завършена още през 1975, но трябва да почака "перестройката", за да види бял свят през 1988. "Обреченият град" разказва за загадъчен социален експеримент, при който на едно място са събрани личности от най-различни години и места през XX век. Експериментът разпределя и променя професиите на хората в града съвсем произволно. После част от героите завземат властта и започват "експеримент върху експериментаторите". Както обяснява Борис Стругацки, това е роман най-вече за прелома в психологията на човек, който губи вярата си и опората на установения мироглед, и се оказва "увиснал в безвъздушното пространство".

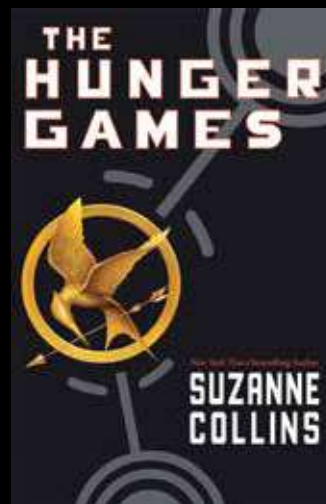
The dystopia by Arkady and Boris Strugatsky was completed in 1975, but had to wait for "perestroika" to see the light of day in 1988. "The Doomed City" tells the story of a mysterious social experiment in which individuals from various years and places in the 20th century are gathered in one place. The experiment distributes and changes the professions of people in the city quite arbitrarily. Then some of the characters seize power and begin an "experiment on the experimenters". As Boris Strugatsky explains, this is a novel primarily about the turning point in the psychology of a person who loses his faith and the support of the established worldview, and finds himself "hanging in airless space".

МАРГАРЕТ АТУУД - "РАЗКАЗЪТ НА ПРИСЛУЖНИЦАТА"
MARGARET ATWOOD - "THE HANDMAID'S TALE"

Нашумял повторно наскоро покрай телевизионната адаптация, "Разказът на прислужницата" (1985) разглежда огледален сценарий на този в "Добре охранявани мъже". В теократичната и тоталитарна държава Гилеад малкото оцелели фертилни жени са лишени от всякакви права, дори и върху собствените си имена, и са собственост на мъжете, на които са разпределени. Главната героиня Фредова обаче си спомня предишния си живот като Кейт и колнее да се върне към него, да научи нещо за изчезналата си дъщеря. Както казва Атууд, това е "изследване на властта, как функционира тя и как деформира и оформя хората, които живеят в такива типове режими".

Recently popularized by the television adaptation, "The Handmaid's Tale" (1985) examines a mirror scenario of that in "Well-Guarded Men". In the theocratic and totalitarian state of Gilead, the few surviving fertile women are deprived of all rights, even to their own names, and are the property of the men to whom they are assigned. However, the main character Offred remembers her former life as Kate and longs to return to it, to learn something about her missing daughter. As Atwood says, it is "an exploration of power, how it works and how it deforms and shapes the people who live in these types of regimes".

СЮЗЪН КОЛИНС - "ИГРИТЕ НА ГЛАДА"
SUZANNE COLLINS - THE HUNGER GAMES

На пръв поглед този бестселър от 2008 е просто лековата юношеска литература. Но под динамичната повърхност, която го направи подходящ за касови филмови адаптации, "Игрите на глада" поставя доста важни въпроси за съвременното общество. В претърпелия катаклизъм свят на Панем тираничната централна власт в столицата експлоатира окръзите. Всяка година най-добрите младежи от тях се изпращат да участват в смъртоносните "Игри на глада" - реалити шоу, в което оцелява само един. Докато не угва редът на Катнис Евърдийн. Нейният триумф в игрите е само началото на големия бунт, който може да освободи Панем.

At first glance, this 2008 bestseller is just light-hearted young adult fiction. But beneath the dynamic surface that made it suitable for box office film adaptations, The Hunger Games raises some pretty important questions for modern society. In the tumultuous world of Panem, a tyrannical central government in the capital exploits the districts. Each year, the best young people from each district are sent to participate in the deadly Hunger Games, a reality show in which only one survives. Until it's Katniss Everdeen's turn. Her triumph in the games is just the beginning of a great rebellion that could liberate Panem.

The New Face of Sofia's Iconic Landmark

**SOFIA BALKAN
PALACE**

Sofia Balkan Palace Hotel is a luxurious hotel located in the heart of Sofia, the capital city of Bulgaria. The hotel boasts an impressive combination of modern facilities & timeless elegance, making it a popular choice for both business & leisure travelers. With 241 guest rooms & suites, Sofia Balkan Palace Hotel offers guests a range of accommodation options to suit their needs. The rooms are designed with comfort & style in mind, modern amenities, & stunning views of the city.

Sofia Balkan Palace Hotel is ideally set in close proximity to many of Sofia's top attractions, including the National Palace of Culture, the Alexander Nevsky Cathedral, & the Vitosha Mountain. The hotel's convenient position makes it an excellent choice for guests who wish to explore the city & its surroundings. Nestled in the heart of the Bulgarian capital, Sofia Balkan Palace offers sophisticated ballrooms & meeting rooms for gala dinners, conferences, banquets, engagements and your most important special events. Discover our special collection of venues and experience a luxurious excellence.

www.sofiabalkanpalace.com
5 Sveta Nedelya Square, 1000 Sofia, Bulgaria
T: +359 2 9816541, E: reservation@sofiabalkan.net

ПЛАНЕТАТА НА ТРИЛИОНЕРИТЕ

Изглежда въпрос само на година-две Илон Мъск да прати в историята постижението на Рокфелер. Може ли изобщо нещо да спре марша на свръхбогатите?

Текст ПЕТЪР ЙОВЧЕВ / Фотография iSTOCK

За много анализатори на социалното неравенство датата 29 септември 1916 година бележи големия поврат. На този ден, преди почти 109 години, състоянието на петролния магнат Джон Д. Рокфелер за пръв път надхвърля фантастичната за онези времена сума от 1 милиард долара. Според мнозина това поставя началото на все по-нарастващата пропаст между шепата свръхбогаташи и останалото човечество.

НО ТАКА ЛИ Е НАИСТИНА? При смъртта му през 1937 състоянието на Рокфелер се изчислява на повече от 1.5% от американската икономика. Преди десетина години Forbes пресметна, че при тогавашните ѝ мащаби това би се равнявало на 336 милиарда - пет пъти над богатството на Бил Гейтс. Успокоителният извод на изданието бе, че свръхбогатството съвсем не е съвременно явление, и всъщност се е появило още преди зараждането на капитализма.

Десетилетие по-късно "успокоителното" сравнение вече не работи. Като процент от икономиката, състоянието на Рокфелер днес би се равнявало на 410 милиарда долара. Към края на януари състоянието на Илон Мъск, днешния най-богат човек в света, е 421 милиарда по данни на Bloomberg Billionaires Index. Други двама технологични предприемачи - Джеф Безос и Марк Зукърбърг - притежават по около четвърт трилион долара. За да попадне човек в списъка на 100-те най-големи богаташи на планетата днес, той трябва да притежава не 4 милиарда долара, колкото бе пра-

зът през 90-те години, а над 21 милиарда.

ТЕМПОТО НА НАРАСТВАНЕ на най-големите богатства непрекъснато се ускорява, предупреждава неправителствената организация Оxfam, а влиянието на мултимилиардерите продължава да расте. Само за 12-те месеца на 2024 състоянията на най-богатите хора в света се е увеличило от 13 трилиона до 15 трилиона долара. Изглежда сигурно, че в рамките на това десетилетие на планетата ще се появят първите трилионери - поне петима, предвижда Оxfam. В същото време броят на хората, живеещи в крайна бедност, който неизменно намаляваше от 60-те години до началото на 90-те, сега си остава непроменен. Докато най-богатите 1% от човечеството притежават общо 45% от всички блага на планетата, 44% от хората живеят под границата на бедността, която Световната банка изчислява на 6.85 долара дневно. "Завладяването на нашата глобална икономика от привилегирована шепа хора е достигнало високи, които госкоро смятахме за невъобразими", казва изпълнителният директор на Оxfam International Амитаб Бехар. Особено много се увеличават размерите на т. нар. "незаслужено" богатство - тоест получено по наследство, от злоупотреба с монополно положение или чрез използване на задкулисни "вързки". Над 60% от новото богатство на мултимилиардерите идва по тези три начина.

ОХФАМ ПРИЗОВАВА ВСИЧКИ ПРАВИТЕЛСТВА по света да вземат мерки, така че 10-те процента най-богати хора да не притежават повече от 40-те процента най-бедни. Но политическото влияние на хипербогатите постоянно расте и прави провеждането на подобна политика все по-малко вероятно. Илон Мъск, който допреди няколко

години бе възприеман като леко комична фигура, изстрелваща стари коли в космоса и пушеща трева в студията на радиостанциите, днес активно се намесва не само в американската, но и в европейската политика, порицавайки демократично избрани държавни глави. И той съвсем не е изключение. На прощаване бившият вече американски президент Джо Байгън предупреди, че олигархията в Америка придобива "екстремални богатства, власт и влияние". Но истината е, че Байгън по време на мандата си не направи нищо, за да спре този процес. Напротив, щедрото раздуване на разходите покрай и след Covid-19 е една от причините състоянията на мултимилиардерите да набъбнат толкова напоследък.

ИМАЛО ЛИ Е И ПРЕДИ ТАКИВА ЕПОХИ в човешката история? Въпросът е спорен, дори извън сложното преизчисляване на стойността на парите в различните епохи. Много личности в историята могат да се нарежат между мултимилиардерите. Понякога изследователите малко се увличат: примерно списание Time навремето нареди и Йосиф Сталин сред най-богатите хора за всички времена, макар съветският диктатор никога да не е правел разлика между свое и държавно и съответно в неговия случай е трудно да се говори за "лично" състояние. По същата логика за най-богатия човек за всички времена е обявен Чингис Хан - само земите, които монголските му орди завладели от Китай до Европа, се изчисляват на над 2 трилиона долара в днешни пари. Но и ханът никога не е имал нещо свое - напротив, славел се е със склонността да раздава заграбеното на хората си. Ето и нашия опит да класираме 11-те най-богати личности за всички времена - свеждайки обаче избора само до хора, които са притежавали лични богатства, а не само власт. ►

► БЕРНАР АРНО

Къде: Франция

Кога: XX-XXI век

Колко: 197 млрд. евро

Започнал от сделки с недвижими имоти за компанията на баща си, дипломираният инженер Арно постепенно се насочи към света на лукса и създаде гиганта LVMH, който днес обединява марки като Louis Vuitton, Moët, Hennessy, Christian Dior, Givenchy, Fendi, Celine, Kenzo, Tiffany, Bulgari, Loewe, TAG Heuer, Marc Jacobs, Stella McCartney, Sephora.

АЛЪН РУФЪС

Къде: Англия

Кога: XI век

Колко: 199 млрд. долара

Алън, лорд Ричмънд, бил племенник на крал Уилям Завоевателя и при смъртта си притежавал 11 000 златни лири - около 7% от тогавашния брутен продукт на страната.

ЯКОБ ФУГЕР

Къде: Германия

Кога: XV - XVI век

Колко: 221 млрд. долара

Този търговец от Аугсбург, натрупал богатството си най-вече от текстилната търговия с Италия, рядко е цитиран в историческите хроники - грешка на хроникъорите, понеже Фугер е бил една от най-влиятелните личности в Европа по това време, щедър меценат, покровител (!) на император Максимилиан и личен кредитор на испанския крал Карл V.

АТАХУАЛПА

Къде: Перу

Кога: XVI век

Колко: 230 млрд. долара

Изключително трудно е да се изчисли състоянието на последния владетел на инките, понеже, колкото и да не е за вярване, тази развита южноамериканска цивилизация успявала да се справя без реален пазар и без концепция за пари. Но когато Атахуалпа бил пленен от испанските конкистадори, роднините му събрали като откуп една цяла зала, пълна със злато до височината на раменете.

МАРК ЗУКЪРБЪРГ

Къде: САЩ

Кога: XXI век

Колко: 239 млрд. долара

Началото на Facebook е скромно и безобидно: просто едно приложение, където да се свързвате с приятели и роднини, с които животът ви е разделен, да си споделяте истории и снимки. След като тази рецепта донесе няколко милиарда ползватели, компанията обърна палачинката и започна да показва съдържание най-вече срещу

Отляво надясно: Арно, Руфъс, Фугер, Атахуалпа, Зукърбърг, Безос, Николау II, Рокфелер, Мъск, Карнеги, Манса Муса, Август

заплащане. Коего направи Марк Зукърбърг седмия най-богат човек в историята.

ДЖЕФ БЕЗОС

Къде: САЩ

Кога: XXI век

Колко: 256 млрд. долара

Започнал някога от простичката идея за поръчки на книги по пощата, и от един скромен гараж под наем, днес Безос е собственик на най-голямата компания в цели двата сектора - електронната търговия и облачните компютърни услуги.

ЦАР НИКОЛАЙ II

Къде: Русия

Кога: XIX - XX век

Колко: 300 млрд. долара

Последният руски цар притежавал - по формата на земи, дворци и скъпоценности - едно от най-големите състояния в зората на миналия век. И понеже екзекутираният след Октомврийската революция монарх впоследствие бе канонизиран от руската православна църква, той е без съмнение най-богатият светец в историята.

ДЖОН Д. РОКФЕЛЕР

Къде: САЩ

Кога: XIX - XX век

Колко: 410 млрд. долара

Второто от шест деца в семейството на гребен измамник, Рокфелер е от първите хора, осъзнали нарастващата значимост на нефта. Създадената от него Standard Oil е първият голям бизнес тръст в Америка; през 1911 компанията е принудително разделена на няколко части заради нарушения на антитръстовото законодателство (в един момент държи 90% от петролния пазар в САЩ).

ИЛОН МЪСК

Къде: САЩ

Кога: XXI век

Колко: 421 млрд. долара

Само допреди две-три години богатството на Мъск изглеждаше с глинени крака: то се гължеше най-вече на нагудата почти по спукване пазарна капитализация на Tesla, която тогава по никакъв начин не бе оправдана от скромните финансови постижения на компанията. Но след

From left to right: Arnault, Rufus, Fugger, Atahualpa, Zuckerberg, Bezos, Nicholas II, Rockefeller, Musk, Carnegie, Mansa Musa, Augustus

Covid производителят на електромобили бързо напредна, а и влиянието на Мъск се разпростира далеч отвъд света на автомобилите и фондовата борса. Именно той ще е първият трилионер по прогнози на Informa Connect Academy - още около 2027 година.

АНДРЕЮ КАРНЕГИ

Къде: САЩ

Кога: XIX - XX век

Колко: 440 млрд. долара

Шотландец, прогонен от немотията към Новия свят, Карнеги създава конгломерата U.S. Steel и после го продава на банкера Дж. П. Морган за 480 милиона долара - което през 1901 година е над 2% от БВП на САЩ. Карнеги остава в историята и като един от най-големите филантропи.

МАНСА МУСА

Къде: Мали

Кога: XIII - XIV век

Колко: 459 млрд. долара

Владетел на западноафриканското кралство Тимбукту с неговите баснословни

залежи на злато, Муса често е цитиран като най-богатия човек в историята. Точно колко е притежавал, е трудно да се прецени. Но по време на поклонничеството си до Мека кралят бил съпроводен от петдесетина камили, всяка натоварена с по 150 kg злато, и всеки петък строял по една джамия. А в Каиро навикът му да харчи безогледно предизвикал такава инфлация на цените, че после трябвали години, преди икономиката на града да се съвземе.

ОКТАВИАН АВГУСТ

Къде: Древен Рим

Кога: I век пр. Христа - I век от Христа

Колко: 4.6 трилиона долара

Племенник на Гау Цезар и първи действителен император на Рим, Август на практика контролирал една трета от брутния продукт на планетата. И понеже монархическата институция била още твърде млада, добре се подсигурил: в разцвета на властта си притежавал като лична собственост около една пета от империята, включително цял Египет. ■

Надеждни куриерски услуги за страната и чужбина

Доставяме пратки навсякъде
в България на следващия
работен ден, за по-малките
населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни
пратки навсякъде в Европа.

THE PLANET OF TRILLIONAIRES

It seems like it's only a matter of a year or two before Elon Musk sends Rockefeller's achievement into oblivion. Can anything stop the march of the super-rich?

By PETAR YOVCHEV / Photography iSTOCK

For many analysts of social inequality, September 29, 1916, marks a turning point. On that day, almost 109 years ago, oil magnate John D. Rockefeller's fortune surpassed the then-fanciful \$1 billion for the first time. Many believe this marked the beginning of the ever-widening gap between the handful of super-rich and the rest of humanity.

BUT IS IT REALLY LIKE THAT? At the time of his death in 1937, Rockefeller's fortune was estimated at more than 1.5% of the American economy. A decade ago, Forbes estimated that at its then scale, this would be equivalent to \$336 billion - five times the wealth of Bill Gates. The magazine's reassuring conclusion was that super-wealth is not a modern phenomenon at all, and in fact appeared even before the birth of capitalism.

A decade later, the "reassuring" comparison no longer works. As a percentage of the economy, Rockefeller's fortune today would be equal to

\$410 billion. As of the end of January, Elon Musk, today's richest person in the world, was worth \$421 billion, according to the Bloomberg Billionaires Index. Two other technology entrepreneurs - Jeff Bezos and Mark Zuckerberg - each own about a quarter of a trillion dollars. To make the list of the 100 richest people on the planet today, a person must own not \$4 billion, as was the threshold in the 1990s, but over \$21 billion.

THE RATE OF GROWTH of the world's richest people is accelerating, warns the non-governmental organization Oxfam, and the influence of multi-billionaires continues to grow. In the 12 months of 2024 alone, the fortunes of the world's richest people increased from \$13 trillion to \$15 trillion. It seems certain that within this decade the first trillionaires will appear on the planet - at least five of them, predicts Oxfam. At the same time, the number of people living in extreme poverty, which

has been steadily decreasing from the 1960s to the early 1990s, now remains unchanged. While the richest 1% of humanity own a total of 45% of all the wealth on the planet, 44% of people live below the poverty line, which the World Bank estimates at \$6.85 a day. "The capture of our global economy by a privileged few has reached heights that were previously unimaginable," says Oxfam International Executive Director Amitabh Behar. In particular, the amount of so-called "undeserved" wealth - that is, wealth acquired through inheritance, abuse of monopoly power or through the use of behind-the-scenes "connections" - is increasing. More than 60% of the new wealth of multi-billionaires comes from these three sources.

OXFAM CALLS ON ALL GOVERNMENTS around the world to take measures so that the richest 10 percent of people do not own more than the poorest 40 percent. But the political

influence of the hyper-rich is constantly growing and makes the implementation of such a policy less and less likely. Elon Musk, who until a few years ago was perceived as a slightly comical figure, launching old cars into space and smoking weed in radio studios, today actively interferes not only in American but also in European politics, rebuking democratically elected heads of state. And he is no exception. In his farewell speech, former US President Joe Biden warned that the oligarchy in America is acquiring "extreme wealth, power and influence". But the truth is that Biden did nothing during his term to stop this process. On the contrary, the generous spending during and after Covid-19 is one of the reasons why the fortunes of multi-billionaires have swelled so much recently.

HAS THERE BEEN SUCH AN AGE in human history before? The question is debatable, even beyond the complex recalculation of the value of money in different eras. Many personalities in history can be ranked among the multi-billionaires. Sometimes researchers get a little carried away: for example, Time magazine once ranked Joseph Stalin among the richest people of all time, although the Soviet dictator never distinguished between his own and state wealth, and accordingly, in his case, it is difficult to speak of a "personal" fortune. By the same logic, Genghis Khan was declared the richest man of all time - only the lands that his Mongol hordes conquered from China to Europe are estimated at over 2 trillion dollars in today's money. But the Khan never had anything of his own - on the contrary, he was famous for his tendency to distribute the loot to his people. Here is our attempt to rank the 11 richest people of all time - narrowing the selection down to people who owned personal wealth, not just power.

BERNARD ARNAULT

Where: France

When: 20th-21st century

How much: 197 billion euros

Starting with real estate deals for his father's company, Arnault, an engineer by trade, gradually turned to the world of luxury and created the giant LVMH, which today unites brands such as Louis Vuitton, Moët, Hennessy, Christian Dior, Givenchy, Fendi, Celine, Kenzo, Tiffany, Bulgari, Loewe, TAG Heuer, Marc Jacobs, Stella McCartney, Sephora.

ALAN RUFUS

Where: England

When: 11th century

How much: 199 billion dollars

Alan, Lord Richmond, was a nephew of King William the Conqueror and at his death owned 11,000 gold pounds - about 7% of the country's gross domestic product at the time.

JACOB FUGGER

Where: Germany

When: 15th - 16th century

How much: 221 billion dollars

This merchant from Augsburg, who amassed his wealth mainly from the textile trade with Italy, is rarely cited in historical chronicles - a mistake of the chroniclers, because Fugger was one of the most influential figures in Europe at the time, a generous patron, patron (!) of Emperor Maximilian and personal creditor of the Spanish King Charles V.

ATAHUALPA

Where: Peru

When: 16th century

How much: \$230 billion

It is extremely difficult to calculate the fortune of the last Inca ruler, because, as incredible as it may seem, this advanced South American civilization managed to get by without a real market and the concept of money. But when Atahualpa was captured by the Spanish conquistadors, his relatives collected an entire hall full of gold up to his shoulders as a ransom.

MARK ZUCKERBERG

Where: USA

When: 21st century

How much: \$239 billion

Facebook's beginnings are modest and innocuous: just an application where you could connect with friends and relatives you had lost track of in life, share stories and photos. After this recipe brought several billion users, the company turned the tables and began to display content mostly for a fee. Which made Mark Zuckerberg the seventh richest person in history.

JEFF BEZOS

Where: USA

When: 21st Century

Worth: \$256 billion

Starting from a simple idea of mail-order books and a modest rented garage, Bezos now owns the largest company in two sectors - e-commerce and cloud computing services.

CZAR NICHOLAS II

Where: Russia

When: 19th - 20th century

Worth: \$300 billion

The last Russian Tsar owned - in the form of lands, palaces and jewels - one of the largest fortunes at the dawn of the last century. And because the monarch, who was executed after the October Revolution, was later canonized by the Russian Orthodox Church, he is without a doubt the richest saint in history.

JOHN D. ROCKEFELLER

Where: USA

When: 19th - 20th century

Worth: \$410 billion

The second of six children in the family of a petty swindler, Rockefeller was one of the first people to realize the growing importance of oil. The Standard Oil he created was the first major business trust in America; in 1911 the company was forcibly divided into several parts due to antitrust violations (at one point it held 90% of the US oil market).

ELON MUSK

Where: USA

When: 21st century

How much: \$421 billion

Just two or three years ago, Musk's wealth seemed to have feet of clay: it was mainly due to Tesla's inflated market capitalization, which at the time was in no way justified by the company's modest financial achievements. But after Covid, the electric car manufacturer quickly advanced, and Musk's influence has spread far beyond the world of cars and the stock market. He will be the first trillionaire according to Informa Connect Academy forecasts - as early as 2027.

ANDREW CARNEGIE

Where: USA

When: 19th - 20th century

How much: \$440 billion

A Scotsman driven by poverty to the New World, Carnegie created the conglomerate U.S. Steel and then sold it to the banker J.P. Morgan for \$480 million - which in 1901 was over 2% of the US GDP. Carnegie also went down in history as one of the greatest philanthropists.

MANSA MUSA

Where: Mali

When: 13th - 14th century

How much: \$459 billion

Ruler of the West African kingdom of Timbuktu with its fabulous gold deposits, Musa is often cited as the richest man in history. Exactly how much he owned is difficult to estimate. But during his pilgrimage to Mecca, the king was accompanied by fifty camels, each laden with 150 kg of gold, and he built a mosque every Friday. And in Cairo, his habit of reckless spending caused such price inflation that it took years for the city's economy to recover.

OCTAVIAN AUGUSTUS

Where: Ancient Rome

When: 1st century BC - 1st century AD

How much: \$4.6 trillion

A nephew of Gaius Julius Caesar and the first actual emperor of Rome, Augustus controlled practically a third of the planet's gross domestic product. And because the institution of monarchy was still very young, he was well-protected: at the height of his power, he owned about a fifth of the empire as personal property, including all of Egypt. ■

ПРЕЗ НЕВИННИТЕ ОЧИ THROUGH INNOCENT EYES

Всяка година конкурсът Sony World Photography Awards избира и чества най-добрите фотографи в света. Но редом с професионалистите, журито отдава дължимото и на младите таланти, телърва започващи своя път във фотографията. Тук ще ви представим част от отличените кадри за 2025 година в категорията Студентска и младежка фотография.

Every year, the Sony World Photography Awards select and celebrate the best photographers in the world. But alongside the professionals, the jury also pays tribute to young talents just starting out in photography. Here are some of the winning entries for 2025 in the Student and Youth Photography category.

Прометей, от Анкит Гош. Мъж плюе керосин и го запалва по време на фестивала Дурга Пуджа в Индия
Prometheus, by Ankit Ghosh. A man spits kerosene into thin air, and makes a flame out of it using a matchstick during Durga Puja festival in India

Неозаглавен, от Хай Ван. Церемонията по откриването на това китайско училище бе отменена от Ковид
Unitled, by Hai Wang. The opening ceremony for this school in Tianjin, China, was cancelled because of Covid-19

Златна мъгла, от Ленгън Чон Чун Йи
Golden Mistscape, by Landon Chong Chung Yi

Скитник на Марс, от Клеър Гонзалес. На хълмовете Бентонит в Юта, САЩ
Wanderer on Mars, by Claire Gonzalez. At the Bentonite Hills in Utah, outside of Capitol Reef National Park

Затъмнение от движение,
от Дян-джи Ву
Eclipse of Motion,
by Dian-Ji Wu

Пей, когато печелиш, от Закарайъс Левънс.
Британски отбор по рѳгби празнува победата си
Sing When You Win, by Zachariah Levens. A British
rugby team members celebrate a win against rivals

Нощен сърфист, от Тинапат Нечарусеанг.
Хартиен наutilus сърфира върху листо
Night Surfer, by Tinnapat Netcharussaeng. A
Paper Nautilus 'surfs' on a leaf

Като един, от Джоел Потър.
Строители в Оукланд, Нова Зеландия
As One, by Joel Potter. Construction
workers in Auckland, New Zealand

Където пътищата се разделят, от Синюо Фан. В
Китай сламата често се изгаря след жътва
Where Roads Begin to Split, by Xingyu Fan. Straw is
often burned in China after the crop has been taken away

Шварицберг и реката, от Матео Бота.
Гледка от планините Шварицберг в Германия
Schwarzberg and the River, by Matteo Botta.
Schwarzberg mountain near the Maighels river,
a tributary of the Rhine

Счулен гуджеу, от Джошуа Хасанов. Мъж оправя автомобил, който прилича на грамофона на гуджеу
 DJ Broken Down, by Joshua Hasanoff. A person fixing a broken down car which looks like a DJ turntable

Лифтовете, от Оливър Марк. Пејзаж от френските Алпи
 The Lifts, by Oliver Marks. Vistas in the French Alps

Хвани ме, ако можеш, от Либърти Макоули.
 Деца играят във фонтан в Лондон
 Catch Me If You Can, by Liberty McAuley. Kids playing in the water fountains in London

ОБНОВЕНИЯТ DNES.BG

Dnes.bg

www.dnes.bg

ВСИЧКО ОТ СВЕТА НА

ФУТБОЛА

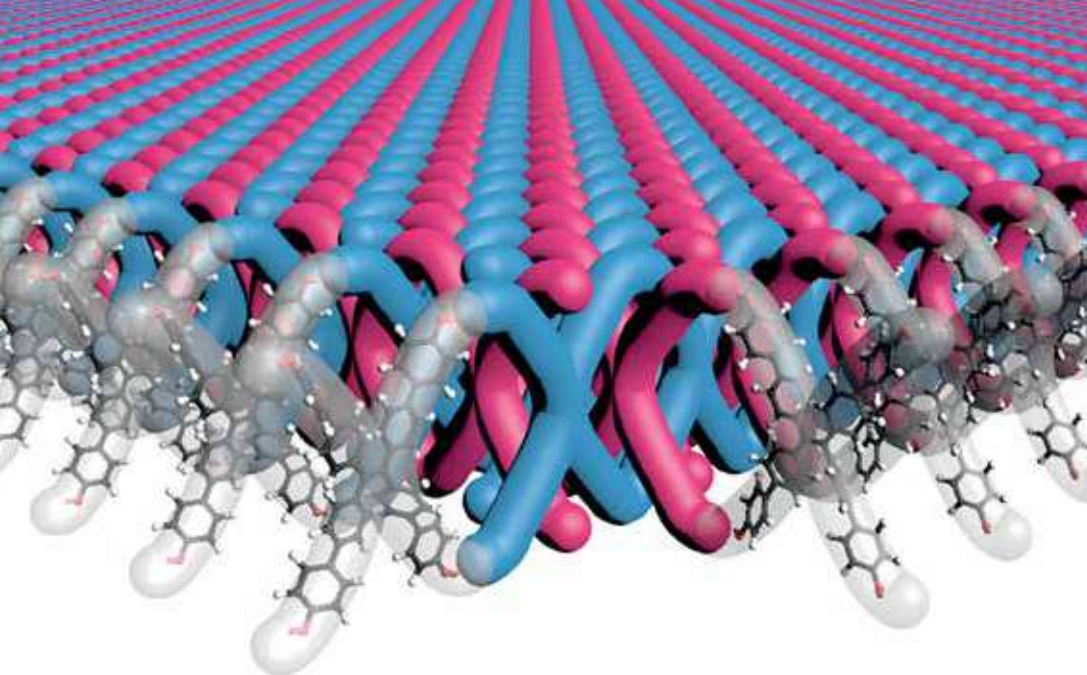

68 | ПОСЛЕДНОТО
ВЕЛИКО
ПРИКЛЮЧЕНИЕ
THE LAST GREAT ADVENTURE

62 | ПРОКЛЯТИЕТО НА "ВЕЧНИТЕ" ХИМИКАЛИ
THE CURSE OF FOREVER CHEMICALS

82 | ДОБРОТО НОВО ВРЕМЕ
THE GOOD NEW DAYS

НАЙ-ЗДРАВТА БРОНЯ НА СВЕТА Е... ПЛЕТЕНА

THE STRONGER ARMOR IN
THE WORLD IS... CHAINMAIL

Средновековните рицари вероятно биха се изумили да научат, че близо хилядолетие след разцветата им, човечеството отново ще се върне към плетената ризница като най-сигурно защитно средство. Макар и по раличен способ. Вместо от стоманени брънки, новият най-як материал на планетата се състои от преплетени молекули. Дело на учени от американския Северозападен университет, този двуизмерен щит съдържа 100 трилиона химични връзки на квадратен сантиметър - най-голямата плътност, постигана някога.

"Напомня на плетена ризница в смисъл, че е трудно да се скъса и пробие, защото всяка от механичните връзки има малко свобода на движение", обяснява проф. Уилям Дихтъл, един от лидерите на проекта, който е частично финансиран от DAPRA към Пентагона.

Материалът, наречен 2D MIM, е съставен от заключени един за друг полимери - дълги вериги от по-малки молекули. Той може да се използва за изработването на свръхлака и в същото време по-здрава отвсякога телесна броня - което обяснява интереса на Пентагона. Дори минимални количества от полимера могат да повишат драстично издръжливостта на други материали, като кевлар и политеримид. Достатъчно е към тях да се добавят само 2.5% 2D MIM.

Новият материал стъпва върху концепцията за механичните връзки, разработена за пръв път през 80-те години от Фрейзър Стодарт и донесла му през 2016 Нобеловата награда за химия. ■

Medieval knights would probably be amazed to learn that nearly a millennium after their heyday, humanity would once again return to chainmail as the most secure means of protection. Although in a different way. Instead of steel links, the new strongest material on the planet consists of intertwined molecules. The work of scientists from the American Northwestern University, this two-dimensional shield contains 100 trillion chemical bonds per square centimetre - the highest density ever achieved.

"It resembles knitted mail in the sense that it is difficult to tear and penetrate because each of the mechanical links has a little freedom of movement," explains Professor William Dichtel, one of the leaders of the project, which is partly funded by the Pentagon's DAPRA.

The material, called 2D MIM, is made of interlocking polymers - long chains of smaller molecules. It can be used to make ultralight and at the same time stronger than ever body armor (which explains the Pentagon's interest). Even minimal amounts of the polymer can dramatically increase the durability of other materials, such as Kevlar and polyetherimide. It is enough to add only 2.5% 2D MIM to them.

The new material is based on the concept of mechanical connections, which was first developed in the 1980s by Fraser Stoddart and which brought him the Nobel Prize in Chemistry in 2016. ■

ЕВРОПА СРЕЩУ GOOGLE MAPS

EUROPE VS. GOOGLE MAPS

Ако ползвате Google в определени страни от ЕС, може да ви е направило впечатление, че от началото на тази година при търсене не получавате директни резултати от Google Maps. Причината е т. нар. Digital Markets Act (DMA) - нова регулация на Европейския съюз, която цели да ограничи доминанцията на технологичните гиганти. Според регламента интегрирането на функционалности като Maps в резултатите от търсенята ограничава свободната конкуренция. Директните линкове към Google Maps все още работят в някои страни, включително България, но постепенно трябва да изчезнат навсякъде на територията на ЕС.

If you use Google in certain EU countries, you may have noticed that since the beginning of this year, you do not get direct results from Google Maps when searching. The reason is the so-called Digital Markets Act (DMA) - a new regulation of the European Union that aims to limit the dominance of technology giants. According to the regulation, integrating functionalities such as Maps into search results restricts free competition. Direct links to Google Maps still work in some countries, including Bulgaria, but should gradually disappear everywhere in the EU. ■

Затворен комплекс с премиум къщи в Банско: Villaggio Del Sole

 Sofia Estates

Купи своя дом в Банско

- Къщи със собствен двор и две паркоместа;
 - Енергиен клас А+;
 - Подово отопление, захранвано от хибрид: термо помпа и газово копле;
 - Управление на температурата във всяко помещение от телефона;
 - Вентилирана фасада;
 - Дограма с най-висока шумо- и топлоизолация;
 - Първокласни материали и модерна архитектура;
 - Отлична локация: пешеходно разстояние до кабинковия лифт, центъра на Банско и бъдещия спортен парк;
 - Инвеститор с 30-годишен опит и над 90 завършени проекта;
 - Лукс без компромиси;
- ...или казано накратко: ВСИЧКО, КОЕТО ЗАСЛУЖАВАШ.

+359 897 414112

www.villaggiodelsole.eu

ПРОКЛЯТИЕТО НА "ВЕЧНИТЕ" ХИМИКАЛИ

С 80 години закъснение, Европа се подготвя да забрани опасните PFAS съединения. Коемо ще преобрази живота ни - от червилото до мобилните телефони

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография ISTOCK, АРХИВ

Колумб искаше да намери алтернативен път към Индия, а откри Америка. Рой Плънкет искаше да намери алтернативен на фреона хладилен агент, а вместо това откри тефлона. Цели 87 години по-късно Европейският съюз се подготвя да забрани изцяло всички продукти, произлезли от откритието на Плънкет. Отне ни почти век да осъзнаем колко опасно за здравето ни са така наречените "вечни химикали" (макар някои от производителите им да са го знаели доста по-рано). Но разгялата с тях никак няма да бъде лесна.

РОЙ ДЖОУЗЕФ ПЛЪНКЕТ бил едва 27-годишен младеж, когато на 6 април 1938 влязъл в лабораторията на DuPont в Дийпунотър, щата Ню Джърси, за да осъществи отдавна планиран експеримент. Рой бил амбициозно момче - отраснал в бедност във ферма по време на Великата депресия, той се вкопчил със зъби и нокти в шанса да учи в малкия колеж Манчестър в Индиана. Там съквартирант му бил Пол Флори, бъдещият Нобелов лауреат по химия за работата си върху теорията на полимерите. Самият Плънкет така и не стигнал до Нобела, но откритието му преобработило планетата и създало индустрии за милиарди.

За планираните експерименти Плънкет бил подготвил множество цилиндри с тетрафлуоретилен - газ, който трябва-

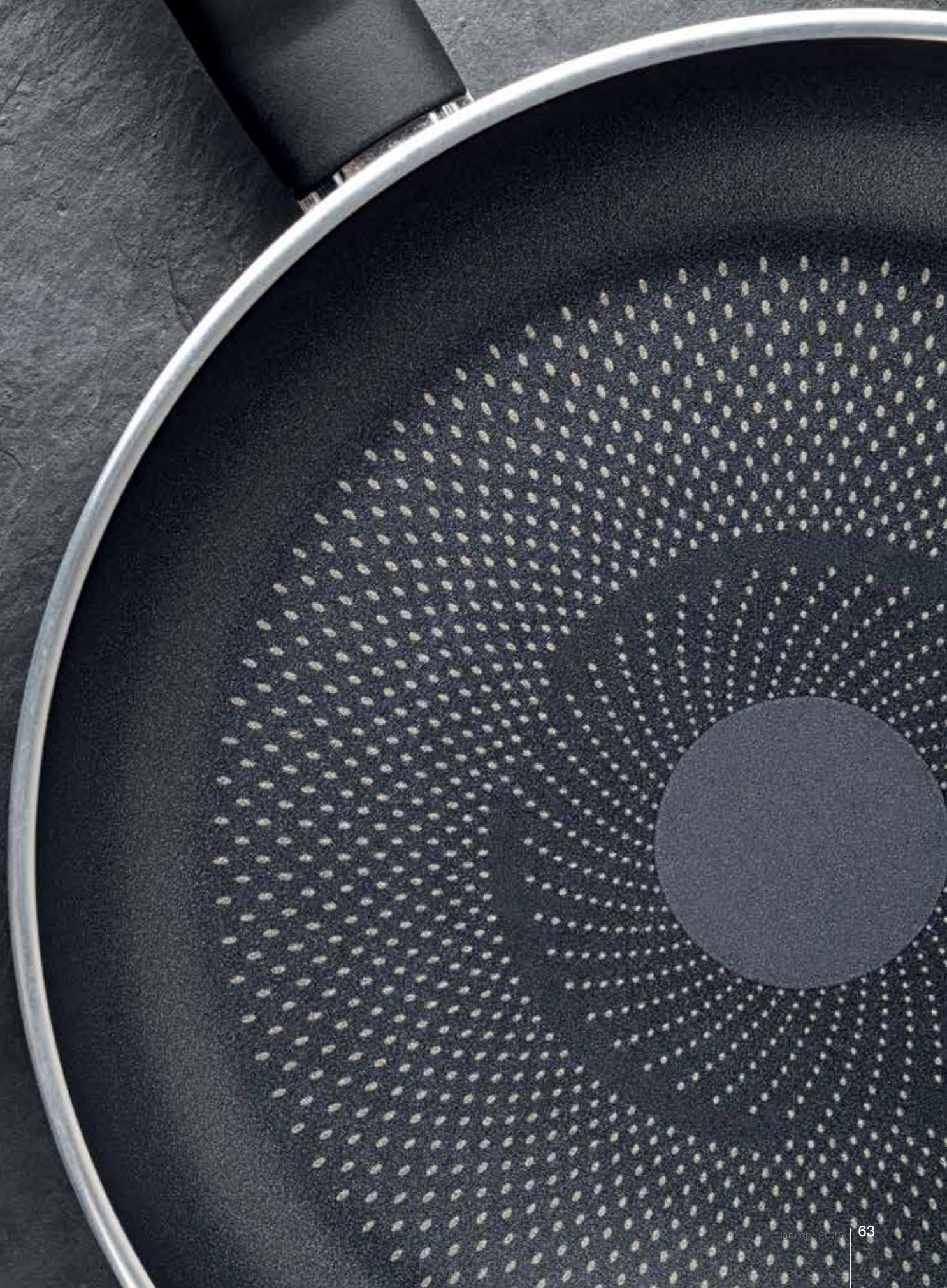
ло да послужи като хладилен агент. Но когато отворили цилиндрите на 6 април, от тях не изтекъл никакъв газ. Вместо това на дъното се бил образувал странен, мазен на вид бял прах. Разочарованият Плънкет все пак бил достатъчно прозорлив да изследва получената субстанция - и установил, че тя е устойчива на високи температури, на корозия и има ниско повърхностно триене. Плънкет бил открил политетрафлуоретилена (PTFE), който няколко години по-късно DuPont предложил на пазара под търговското име "тефлон".

ОТТОГАВА НАСАМ полимерите на основата на флуора не са спрели да се развиват. Нашумялата напоследък абривиатура PFAS обозначава перфлуороалкилните и полифлуороалкилните съединения - от тях вече съществуват над 7 милиона различни химикала, ако се съди по данни на PubChem. Използваме ги в какво ли не: от космическите апарати на NASA и ESA до дамските червила; в клиновете за фитнес, килимите, дамските превръзки, опаковките за сангвичи, лепилата, мобилните телефони, тиганите с незалепащо покритие, пожарогасителите, като изолатори в кабелите, във водоустойчивите облекла и обувки, и в на практика почти всеки продукт на козметичната промишленост: шампоани, очни линши, червила, балсами за устни, лак за нокти, фон дьо

тен... През 2023 пазарът за тези химикали е бил над 28 милиарда долара в световен мащаб, доминиран от 12 големи компании: 3M, BASF, AGC Inc, Chemours, Daikin, Solvay, Archroma, Arkema, Bayer, Honeywell, Merck Group и Shandong Dongyue.

ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ХХ ВЕК подходът на американската химическа индустрия към безопасността се е свеждал най-общо до следното: да го създадем, да го провагем, да видим какво ще стане. PFAS са типичен пример: в продължение на десетилетия никои не се е замислял за възможните ефекти върху здравето и околната среда. Първите изследователи смятали, че "вечните химикали" са инертни и не се отразяват на организма - но това било интелектуална догадка, а не резултат на проучвания и експерименти.

Постепенно започнало да става ясно, че всъщност PFAS далеч не са инертни - напротив, имат склонността да се натрупват в организма и осезаемо повишават някои здравни рискове, като рак, репродуктивни проблеми, забавено развитие при децата. Първоначално тези подозрения си оставали заключени в лабораториите на химическите гиганти. По данни на щатската Агенция за опазване на околната среда (EPA), в компании като 3M още в началото на 70-те имали информация, че PFAS се натрупват в кръвта - но я запазили за себе си. ▶

► **ЕДВА ПРЕЗ 1998**, след половин век масирана употреба на тези вещества, ЕРА бе предупредена за пръв път, че тези "вечни химикали" не се разпадат и се натрупват в тялото. Вътрешен експеримент на 3М с лабораторни плъхове показва, че ако концентрацията на химикалите в кръвта на бременни плъхове се повиши до 3.2 милиграма за килограм тегло, новородените умират в рамките на първите четири дни. В следващите години се заредиха подобни разкрития и съдебни процеси - отначало неуспешни, но после все по-често завършващи с присъди срещу производителите. Кулминацията бе през 2023, когато 3М се съгласи с извънсъдебно споразумение да изплати 10.3 милиарда долара, след като бе дадена под съд за замърсяването на водните системи на няколко американски града. Някои от първите доказано опасни "вечни химикали" бяха спрени от производство още в началото на новия век, като например перфлуорооктансулфонатите (PFOS). Други обаче си остават в употреба и днес.

ЗАРАДИ ОГРОМНОТО МНОГООБРАЗИЕ на тези химикали е трудно да се проведат точни изследвания за вредните им ефекти. Но доказателствата в тази посока се трупат. Публикувано преди няколко месеца проучване на Университета на Южна Калифорния категорично свързва "вечните химикали" във водните системи с някои ракови заболявания. По данни на учените, днес PFAS се намират в опасни концентрации в близо 45% от питейната вода в САЩ. В районите с най-високи концентрации са установени значително по-високи нива на ракови заболявания - на стомаха, на жлезите, на гърлото.

ПЪРВАТА АДМИНИСТРАЦИЯ НА ДОНАЛД ТРЪМП в САЩ бе подчертано скептична към подобни разкрития, но след това ЕРА все пак получи мандат да следи за вредни

концентрации на PFAS във водните системи - но чак от 2029 година. Европейският съюз е по-напред - през януари тази година от Брюксел потвърдиха, че подготвят цялостна забрана за използването на PFAS в потребителски продукти. Изключения ще се допускат само за ключова промишлена употреба, уточни говорителят на Европейската комисия. "Търсим забрана за употребата им в потребителски стоки", потвърди и еврокомисарят по околната среда Джесика Роузуол в интервю за Reuters. "Това е важно за нас като човешки същества, естествено, но също и за околната среда, а мисля, че и за индустрията - така че те да знаят как могат да спрат използването на PFAS".

ОЩЕ ПРЕДИ ДВЕ ГОДИНИ скандинавските страни, Нидерландия и Германия обявиха подкрепата си за подобна пълна забрана. Според Роузуол обаче ще мине известно време, докато се уточнят позволените изключения. Най-вероятно те ще обхващат неща от жизнена необходимост като инхалаторите за болните от астма, както и полупроводниците, използвани в електромобилите. По данни на шведската агенция за околната среда, най-широката употреба на PFAS днес е в електрониката и в производството на пластмаси. Но всъщност почти няма сектор в потребителската икономика, който да остане незасегнат от подобна забрана. Някои компании вече обявиха планове да се откажат от PFAS и са подготвени за това (като самата 3М, W. L. Gore & Associates - производителят на материала Gore-Tex, H&M, Patagonia). Много други тепърва ще трябва да тръгнат по този път. А междувремево водата и въздухът ни трябва някак да се очистят от натрупаните в тях "вечни химикали" - процес, който само в Европа ще струва около 1.9 трилиона евро в следващите 20 години. ■

ХРОНОЛОГИЯ

- 1938:** Рой Плънкет, служител на лабораторията на DuPont в Дийпуотър, случайно открива ново вещество - политетрафлуоретилен (PTFE). То има изключително висока устойчивост на горещина и триене.
- 1945:** DuPont лансира на пазара PTFE под търговската марка Teflon.
- 1951:** 3М се утвърждава като най-големия производител на "вечни химикали". Отпадъчните продукти се избърлят край Оукдейл, Минесота.
- 1955:** Първо изследване за потенциалните вреди от PFAS - Г. Нордби и Дж. Мъри Лък от Станфордския университет доказват, че те се свързват с протешни в кръвта.
- 1961:** Токсиколог в DuPont предупреждава, че С8, един от "вечните химикали", е отровен и с него трябва да се работи "с изключителна предпазливост".
- 1969:** Бил Гор открива нова употреба на "вечните химикали" като водоустойчив материал - залегнало в основата на Gore-Tex.
- 1974, приблизително:** В неустановен момент през 70-те години в 3М са имали доказателства за токсичността на PFAS на база лабораторни изследвания върху плъхове.
- 1978:** Двама учени от 3М - Ван Нордвик и Санторо - публикуват статия за програмата за третиране на опасни отпадъци на компанията.
- 1983:** 3М най-сетне започва почистването на депото в Оукдейл, Минесота.
- 1998:** Уилбър Теънт, фермер от Западна Вирджиния, завежда дело срещу DuPont, след като добитъкът му започва загадъчно да умира. На първа инстанция съдът определи, че животните са умрели заради "недостатъчни грижи".
- 2000:** Статия на Дейвид Барбоса в Times разкрива рисковете, свързани с PFAS, и му донася наградата "Пулицър".
- 2001:** При обжалването адвокатът на Теънт представя доказателства за високи концентрации на С8 във фермата. Изискани са стотици хиляди страници документи от DuPont. Накрая компанията предлага извънсъдебно споразумение за необявена сума.
- 2004:** Нов колективен иск срещу DuPont в Западна Вирджиния. В крайна сметка е спечелен и компанията изплаща над 670 милиона долара. Делото обаче се точи 13 години.
- 2016:** ЕРА публикува предупреждение, че дози над 70 части за трилион от PFAS могат да бъдат опасни.
- 2019:** Пред ООН над 100 експерти препоръчват някои "вечни химикали" да бъдат ограничени или изобщо спрени.
- 2023:** Компанията 3М се споразумява да изплати над 10 милиарда долара за пречистване на замърсени водни системи в САЩ.
- 2025:** ЕС започва работа върху законодателство, забраняващо употребата на PFAS.

180 DEGREES

Kabakum | Varna | Bulgaria

Luxury Seaside Properties for Sale

Learn more +359 888 323 432

www.my-home.bg

THE CURSE OF "FOREVER" CHEMICALS

80 years late, Europe is preparing to ban dangerous PFAS compounds. That will transform our lives - from lipstick to mobile phones

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK, ARCHIVE

Columbus wanted to find an alternative route to India, and discovered America instead. Roy Plunkett wanted to find an alternative refrigerant to Freon and instead discovered Teflon. A full 87 years later, the European Union is preparing to completely ban all products derived from Plunkett's discovery. It took us almost a century to realize how dangerous the so-called "forever chemicals" are to our health (although some of their manufacturers knew it much earlier). But parting with them will not be easy at all.

ROY JOSEPH PLUNKETT WAS JUST 27 YEARS OLD when he walked into the DuPont laboratory in Deepwater, New Jersey, on April 6, 1938, to carry out a long-planned experiment. Roy was an ambitious boy—having grown up poor on a farm during the Great Depression, he had clung tooth and nail to the chance to attend the small Manchester College in Indiana. There, his roommate was Paul Florey, the future Nobel laureate in chemistry for his work on polymer theory. Plunkett himself never won a Nobel, but his discovery transformed the planet and created billion-

dollar industries.

For the planned experiments, Plunkett had prepared numerous cylinders of tetrafluoroethylene, a gas that was supposed to serve as a refrigerant. But when the cylinders were opened on April 6, no gas leaked out. Instead, a strange, oily-looking white powder had formed at the bottom. The disappointed Plunkett was nevertheless perceptive enough to examine the resulting substance - and found that it was resistant to high temperatures, corrosion and had low surface friction. Plunkett discovered polytetrafluoroethylene (PTFE), which DuPont

marketed under the trade name "Teflon" a few years later.

SINCE THEN, FLUORINE-BASED POLYMERS have not stopped developing. The recently popular abbreviation PFAS stands for perfluoroalkyl and polyfluoroalkyl compounds - of which there are now over 7 million different chemicals, according to PubChem. We use them in everything from NASA and ESA spacecraft to women's lipsticks; in fitness leggings, carpets, sanitary napkins, sandwich wrappers, adhesives, mobile phones, non-stick pans, fire extinguishers, as insulators in cables, in waterproof clothing and shoes, and in practically every product of the cosmetics industry: shampoos, eyeliners, lipsticks, lip balms, nail polish, foundation... In 2023, the market for these chemicals was over \$28 billion worldwide, dominated by 12 large companies: 3M, BASF, AGC Inc, Chemours, Daikin, Solvay, Archroma, Arkema, Bayer, Honeywell, Merck Group and Shandong Dongyue.

THROUGHOUT THE 20TH CENTURY, the American chemical industry's approach to safety was largely a make-it-now, sell-it-now, then see-what-if approach. PFAS are a case in point: for decades, no one thought about the potential health and environmental effects of these chemicals. Early researchers thought that the "forever chemicals" were inert and had no effect on the body—but that was an intellectual hunch, not the result of research or experimentation. Gradually, it became clear that PFAS were far from inert—on the contrary, they tended to accumulate in the body and significantly increased certain health risks, such as cancer, reproductive problems, and developmental delays in children. Initially, these suspicions remained locked away in the laboratories of chemical giants. According to the U.S. Environmental Protection Agency (EPA), companies like 3M knew as early as the early 1970s that PFAS accumulate in the blood—but they kept it to themselves.

IT WAS NOT UNTIL 1998, AFTER HALF A CENTURY of widespread use, that the EPA was first warned that these "forever chemicals" did not break down and accumulate in the body. An internal 3M experiment with laboratory rats showed that if the concentration of the chemicals in the blood of pregnant rats rose to 3.2 milligrams per kilogram of body weight, newborns died within the first four days. The following years were filled with similar revelations and lawsuits - initially unsuccessful, but then increasingly ending in convictions against the manufacturers. The culmination was in 2023, when 3M agreed to an out-of-court settlement to pay \$10.3 billion after being sued for contaminating the water

systems of several American cities. Some of the first proven dangerous "forever chemicals" were stopped from production at the beginning of the new century, such as perfluorooctanesulfonates (PFOS). However, others remain in use today.

Because of the huge variety of these chemicals, it is difficult to conduct accurate studies on their harmful effects. But the evidence in this direction is accumulating. A study published a few months ago by the University of Southern California categorically links the "forever chemicals" in water systems to some cancers. According to scientists, today PFAS are found in dangerous concentrations in nearly 45% of drinking water in the United States. In areas with the highest concentrations, significantly higher rates of cancers have been found - of the stomach, glands, and throat.

DONALD TRUMP'S FIRST ADMINISTRATION in the United States was clearly skeptical of such revelations, but then the EPA was still mandated to monitor harmful concentrations of PFAS in water systems - starting from 2029. The European Union is ahead - in January this year, Brussels confirmed that it was preparing a complete ban on the use of PFAS in consumer products. Exceptions will be allowed only for key industrial uses, a spokesman for the European Commission specified. "We are looking for a ban on their use in consumer products," EU Environment Commissioner Jessica Rosewall confirmed in an interview with Reuters. "This is important for us as human beings, of course, but also for the environment, and I think for the industry as well - so that they know how they can stop using PFAS."

TWO YEARS AGO, THE SCANDINAVIAN COUNTRIES, the Netherlands and Germany announced their support for such a complete ban. According to Rosewall, however, it will be some time before the permitted exceptions are specified. Most likely, they will cover such vital necessities as inhalers for asthma sufferers, as well as semiconductors used in electric cars. According to the Swedish Environment Agency, the most widespread use of PFAS today is in electronics and the production of plastics. But in fact, there is almost no sector of the consumer economy that would remain unaffected by such a ban. Some companies have already announced plans to abandon PFAS and are prepared for this (such as 3M itself, W. L. Gore & Associates - the manufacturer of the Gore-Tex material, H&M, Patagonia). Many others have yet to embark on this path. And in the meantime, our water and air must somehow be cleansed of the "forever chemicals" accumulated in them - a process that in Europe alone will cost about 1.9 trillion euros over the next 20 years. ■

CHRONOLOGY

- 1938:** Roy Plunkett, an employee of the DuPont laboratory in Deepwater, accidentally discovers a new substance - polytetrafluoroethylene (PTFE). It has extremely high resistance to heat and friction.
- 1945:** DuPont launches PTFE on the market under the trademark Teflon.
- 1951:** 3M establishes itself as the largest producer of "forever chemicals". Waste products are dumped near Oakdale, Minnesota.
- 1955:** First study on the potential harm of PFAS - G. Nordby and J. Murray Luck of Stanford University prove that they bind to proteins in the blood.
- 1961:** A toxicologist at DuPont warns that C8, one of the "forever chemicals", is poisonous and should be handled "with extreme caution".
- 1969:** Bill Gore discovers a new use for the "forever chemicals" as a waterproof material - the basis for Gore-Tex.
- 1974,** approximately: At some point in the 1970s, 3M had evidence of the toxicity of PFAS based on laboratory studies on rats.
- 1978:** Two 3M scientists - Van Noordwijk and Santoro - publish a paper about the company's hazardous waste treatment program.
- 1983:** 3M finally begins cleaning up its Oakdale, Minnesota, landfill.
- 1998:** Wilbur Tennant, a West Virginia farmer, files a lawsuit against DuPont after his livestock mysteriously begins to die. The court initially ruled that the animals died due to "inadequate care."
- 2000:** David Barbosa's Times article exposes the risks of PFAS, winning him a Pulitzer Prize.
- 2001:** Tennant's lawyer presents evidence of high levels of C8 on the farm during the appeal. Hundreds of thousands of pages of documents are demanded from DuPont. The company eventually offers an out-of-court settlement for an undisclosed amount.
- 2004:** New class action lawsuit against DuPont in West Virginia. Ultimately won, with the company paying more than \$670 million. The case dragged on for 13 years.
- 2016:** EPA issues warning that doses of PFAS above 70 parts per trillion can be dangerous.
- 2019:** More than 100 experts recommend at the United Nations that some "forever chemicals" be restricted or eliminated altogether.
- 2023:** 3M agrees to pay more than \$10 billion to clean up contaminated water systems in the United States.
- 2025:** The EU begins work on legislation banning the use of PFAS.

ПОСЛЕДНОТО ВЕЛИКО ПРИКЛЮЧЕНИЕ

Как Рали Дакар оцеля напук на терористи, геополитика и нови технологии - и защо производителят на най-евтината кола в Европа изведнъж се оказа част от него

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография КОЛЕЛА, DACIA SANDRIDERS

1 януари не е точно датата, която бихте избрали, за да станете рано и да тръгнете на пътешествие. Особено когато пътешествието продължава 22 часа и включва само час и половина сън.

Но в този случай си заслужаваше, защото 22 часа по-късно сме край град Биша, в сърцето на арабската пустиня, където в следващите 15 дни предстои най-героичното автомобилно състезание в света.

ПРИКЛЮЧЕНИЯТА СА ЗАЛЕГНАЛИ В СЪРЦЕТО на Рали Дакар още от самото му начало. През 1976 година Тиери Сабин се загубва в пустинята по време на преход от Абиджан до Ница, и решава, че пясъците и дюните ще са добра сцена за екстремно рали. През 1979 осемдесет и двама смелчаци застават на старта на първото Рали Париж-Дакар. През 1982 участниците са вече 382 - включително знаменитости като Марк Тачър, сина на Маргарет Тачър, който изчезна в пустинята и бе издирван шест дни от алжирската армия.

Популярността на Дакар нарасна толкова, че през 80-те някогашното състезание за ентузиаста и аматьори започна да привлича заводски отбори с милионни бюджети - от Porsche през 1984, та чак до Dacia днес.

ЧЕТИРИ ДЕСЕТИЛЕТИЯ ПО-КЪСНО, нещата не са се променили съществено. Дакар си остава най-дългото, най-голямото, най-тежкото изпитание в света на автомобилния спорт. Тазгодишното издание не е изключение. То включва почти 8000 км из пустините на Саудитска Арабия, включително и един маратонски етап, който е почти 1000 км, ще бъде изминат в рамките на два дни и изисква пилотите да пренощуват в палатка в пустинята, без каквато и да било помощ от своите екипи.

Тазгодишното издание трябваше да даде отговор и на някои много интересни въпроси. Щеше ли Себастиан Льоб, може би най-великият пилот на съвременната епоха, да успее да спечели единствената

титла, която до момента му убягваше. Щеше ли Dacia в дебюта си да повтори това, което някога успя да направи Porsche - да спечели Дакар от първи опит. И при това да го стори със синтетично гориво, което би било още един аргумент за оцеляването на двигателя с вътрешно горене.

Стартът през 2025 има и още една задача: окончателно да узакони новия адрес на най-именитото офроуд състезание на планетата. Естествено, Рали Дакар отдавна вече няма нищо общо с истинския Дакар в Сенегал. Състезанието бе прогонено оттам след поредица нападения, отвлечения и терористични заплахи. Престара няколко години в Латинска Америка, а сега, вече шеста година поред, е в Саудитска Арабия.

НОВАТА ВЛАСТ В РИЯД ПОЛАГА изключителни усилия да превърне страната си във водеща туристическа дестинация. Дакар е основен инструмент - и получава ▶

► Впечатляваща подкрепа. Като се започне от пълчищата говорещи английски и безукорно любезни служители по летища и пристанища, и се свърши с полицейските сили, охраняващи състезанието - многократно надхвърлящи като брой самите състезатели. Въпреки че състезателите не са никак малко - 580 души с 335 одобри от организаторите машини. По традиция французите са най-много, но обхватът на Дакар отдавна вече е глобален - както доказват участниците от Киргизстан, Сейшелите или Зимбабве.

Самият бивак на Дакар е един малък град с 4000 жители, който си има всичко: магазини, ресторант - в който обаче не ви се полага допълнително, сцена за концерти, волейболно и футболно игрище, тоалетни и бани с топла вода. Е, удобствата са умерени: само шепата най-големи звезди си имат собствени кемпери, докато мнозинството пилоти, механици и журналистите спят в обикновени палатки в пясъка или, при по-големите късметлии, на покрива на камиона.

Бивакът си има дори собствено правителство, под формата на административния отдел на организаторите. Единствената разлика с град е, че всичко това след няколко дни трябва да се премести на друго място - и то в рамките на една нощ.

ДЕБЮТЪТ НА DACIA НИ ДАВА и рядката възможност да надникнем зад кулисите на един заводски отбор в Дакар. Освен пилотите - Себастиан Льоб, Насър Ал-Атия и Кристина Гутуерес, и техните навигатори, екипът на Dacia Sandriders се състои от още 62-ма души, и цели 23 спомогателни камиона и микробуса. Един камион с резервни части постоянно следва състезателите и трябва да издържи на темпото им. Екипът от инженери си има свой собствен пътуващ офис. Една от спецификите на Дакар е, че правилникът все още се стреми да устоява на модерните технологии. Отборът няма никаква връзка с автомобилите - нито телеметрия, нито дори радио. Щом веднъж стартират, пилотите разчитат само на себе си. Това принуждава инженерите на ProDrive да се усъвършенстват в така наречената превантивна поддръжка - да предвиждат възможните проблеми, преди да са се случили.

Разбира се, самите състезателни машини нямат много общо с Dacia Sandero, най-продаваната нова кола в Европа миналата година. Създаването на всяка от тях е струвало към милион евро. Тръбната им конструкция е покрита с панели от въглероден композит. Резервоарът е 520 литра, гумите - 37 цола. Окачването има 35 сантиметра ход. В скоростната

кутия и диференциалите няма никаква електроника - тя не би издържала срещу пясъците. Специална система, погобна на вакуумните прахосмукачки, предпазва двигателя от попадането на прах или вода. Самият двигател е трилитров V6 с туин турбо и 360 конски сили, взет от Nissan Nismo. Предложих им еднолитровия мотор от Sandero, но ми отказаха, шегува се Дени Ле Вот, главният изпълнителен директор на Dacia, докато разглеждаме болидите.

УДОБЕН ПОВОД ДА ПОПИТАМЕ ЗАЩО производителят на най-евтиния автомобил в Европа се е решил на тази авантюра. "Когато създавахме съвременната марка Dacia", отговаря Ле Вот, "написахме на лист нейните качества: издръжлива, офроуд, без нищо излишно, но готина. И после си казахме - ами че това е Дакар! Спряхме всички други рекламни проекти. Дакар е голямо приключение за Dacia и ще ни изведе на друго равнище".

Приключение се очертава и за нас, преди да се доберем до собствения си лагер, на около 40 минути път в пустинята. Още

първата ни вечер в пустинята ще завърши с пясъчна буря. За щастие, не от най-силните. Но гостатъчна да осуети планирания парад на участниците. И да създаде кошмар за пилоти и особено за механици. Борбата срещу пясъка и праха се води безмилостно през трите седмици, в които отборите са тук. На моменти с комични средства като прахосмукачки.

Достигането до нашия луксозен палатков лагер в пустинята не е проста работа - дотам няма пътища и разчитаме само на усета на шофьора ни Мохамед Юсеф. Но си заслужава, защото това затъмнено място предлага удивителни като за локацията удобства: отопление - когато работи генераторът, топла вода, отлична храна и даже музика. Но, по-важното, в следващите два дни то ще е в центъра на събитията.

ПОНЕЖЕ ВЕЧЕРНАТА ПЯСЪЧНА БУРЯ е отменила парада, ралито започва направо с пролога. И ние сме на първия рег.

Дакар на живо изглежда по съвсем различен начин от Дакар по телевизията. Едва тук си даваме сметка какво изпитание

е това състезание за екипажите. Няма очертано трасе. Всеки трябва сам да намери най-безопасния път през препястията: остри камъни, които превръщат гумите в парцал за секунди, дълбоки пясъци, в които и 37-цоловите колела затъват; растителност, която се отличава с най-злобните бодли на планетата. Само частица от секундата невнимание може да е фатална. Както и една-единствена грешка в навигацията. Бolidите имат GPS, но не и навигационна карта. Единственият начин да се ориентират е по пътната книга, която се раздава пет минути преди старта. Така че ролята на навигатора е също толкова важна, колкото и тази на пилота. Освен при мотоциклетистите, естествено, където един и същи човек трябва да кара със 150 км в час и да следи картата.

В ДВА И ПОЛОВИНА СЛЕДОБЕД температурата е вече 27 градуса. Не смеем и да помислим колко е в кабините, където пилотите са само на педя от двигателите. Общо за петнайсетте дни Дакар водещите пилоти губят средно три до пет кило-

грама от теглото си. Респектът ни към асовете се засилва още повече, след като и самите ние отделяме един следобед за шофиране из пустинята. И изпитваме особеностите на този изключително фин пясък, почти прах. Никога не сме карали автомобил върху желе, но допускаме, че усещането ще е сходно. Тестовата ни кола не е Dacia, защото тази марка още не е стигнала до Саудитска Арабия. Но е максимално близо до нея - новият Land Rover Defender. Ако оставим шегата - и стоте хиляди лева разлика в цената - настрана, основните правила са едни и същи. Трябва ви възможно най-голяма контактна повърхност - тоест е добре да намалите налягането в гумите. Трябват ви надеждно 4x4 и ниска предавка. И ви трябва плавно боравене с газта, за да поддържате постоянна инерция. Резките движения с волана също не се препоръчват, защото бързо превръщат автомобила в свободно носеща се лодка. Ако спазвате тези правила, бързо ще се почувствате като състезател от Дакар. И после ще се сетите, че вие

карате с 80, а те - със 170 километра в час.

КАРАНЕТО В ПЯСЪКА Е ИЗКЛЮЧИТЕЛНО ЗАБАВНО - го първото разсейване, което води до затъване и половин час откопаване. Но дори и това досадно упражнение е част от приключението, затова прощаваме на английския си колега, който ни вкара в него. Пък и е време нашата авантюра на Дакар да приключи и да се упътваме към летището. Впрочем и за Себастиан Льоб Дакар приключва по-рано от очакваното: злополука в третия етап поврежда предпазната клетка и администраторите го спират от участие. Лош късмет преследва и Насър Ал-Атия, но петкратният шампион все пак успява да вземе първата етапна победа за Dacia в Дакар. И да финишира четвърти, на косъм от третото място - много наг поставеното като цел в отбора попадане в челната десетка при дебюта. "Вярваме в себе си и в нашата Dacia Санграйвър, че можем да спечелим догодина", казва Ал-Атия. "Втората година е винаги по-лесно". ■

THE LAST GREAT ADVENTURE

How the Dakar Rally Survived in the Face of Terrorists, Geopolitics, and New Technologies - and Why the Maker of Europe's Cheapest Car Suddenly Found Himself Part of It

By KONSTANTIN TOMOV / Photography KOLELA, DACIA SANDRIDERS

January 1st isn't exactly the date you'd choose to wake up early and embark on a journey. Especially when the journey lasts 22 hours and includes only an hour and a half of sleep. But in this case, it was worth it, because 22 hours later, we're near the city of Bisha, in the heart of the Arabian Desert, where the world's most heroic car race is set to take place over the next 15 days.

ADVENTURE HAS BEEN AT THE HEART of the Dakar Rally since its inception. In 1976, Thierry Sabine got lost in the desert while driving from Abidjan to Nice, and decided that the sands and dunes would make a great setting for an extreme rally. In 1979, eighty-two daredevils took to the start line of the first Paris-Dakar Rally. By 1982, the number of participants had

grown to 382 - including celebrities such as Mark Thatcher, Margaret Thatcher's son, who disappeared in the desert and was searched for by the Algerian army for six days.

The Dakar's popularity grew so much that in the 1980s, what had once been a race for enthusiasts and amateurs began to attract factory teams with multi-million-dollar budgets - from Porsche in 1984 to Dacia today.

More than four decades later, things haven't changed much. The Dakar remains the longest, biggest, toughest test in the world of motorsports. This year's edition is no exception. It includes almost 8000 km in the deserts of Saudi Arabia, including a marathon stage that is almost 1000 km, will be completed within two days and requires the drivers to spend the night in a tent in the desert, without any help from their teams.

THIS YEAR'S EDITION HAD TO ANSWER some very interesting questions. Would Sebastien Loeb, perhaps the greatest driver of the modern era, manage to win the only title that had so far eluded him? Would Dacia in its debut repeat what Porsche once managed to do - win the Dakar on its first attempt? And do it with synthetic fuel, which would be another argument for the survival of the internal combustion engine?

The start in 2025 also had another task: to finally legalize the new address of the most famous off-road race on the planet. Of course, the Dakar Rally has long since had nothing to do with the real Dakar in Senegal. The competition was forced out of Africa after a series of attacks, kidnappings and terrorist threats. It spent several years in Latin America and is now

Себастиан Лоб си разпъва палатката за нощувката в маратонския етап. Рали Дакар не прави компромиси дори към суперзвездите
Sebastien Loeb pitches his tent for the night on the marathon stage. The Dakar Rally makes no compromises, even for superstars

in Saudi Arabia for the sixth year in a row. The new government in Riyadh is making extraordinary efforts to turn its country into a leading tourist destination. Dakar is a major tool - and it receives impressive support. Starting with the hordes of English-speaking and impeccably polite employees at airports and ports, and ending with the police force guarding the race - many times more than the competitors themselves. Although the competitors are not a small number - 580 people with 335 machines approved by the organizers. Traditionally, the French are the most numerous, but the scope of Dakar has long been global - as evidenced by participants from Kyrgyzstan, Seychelles or Zimbabwe.

THE DAKAR BIVOUAC ITSELF IS A SMALL

TOWN with 4,000 inhabitants, which has everything: shops, a restaurant, a stage for concerts and conferences, a volleyball and football field, toilets and hot water baths. Well, the amenities are moderate: only a handful of the biggest stars have their own campers, while the majority of drivers, mechanics and journalists sleep in simple tents in the sand or, for the luckier ones, on the roof of a truck.

The bivouac even has its own government, in the form of the organizers' administrative department. The only difference with a city is that all this has to be moved to another location after a few days - and overnight.

DACIA'S DEBUT ALSO GIVES US A RARE OPPORTUNITY to peek behind the scenes of a factory team in Dakar. In addition to the drivers -

Sébastien Loeb, Nasser Al-Attiyah and Cristina Gutierrez, and their navigators, the Dacia Sandriders team consists of 62 other people, and as many as 23 support trucks and vans. A spare parts truck constantly follows the competitors and has to keep up with their pace. The engineering team has its own mobile office. One of the specifics of the Dakar is that the regulations still strive to resist modern technology. The team has no connection to the cars - no telemetry, not even a radio. Once they start, the drivers rely only on themselves. This forces ProDrive engineers to improve in so-called preventive maintenance - to anticipate possible problems before they happen. Of course, the racing machines themselves have little in common with the Dacia Sandero, the best-selling new car in Europe last year. ▶

► Each of them cost about a million euros to create. Their tubular structure is covered with carbon composite panels. The tank is 520 litres, the tyres measure 37 inches. The suspension has 35 centimetres of travel. There are no electronics in the gearbox and differentials - they would not withstand the sand. A special system, similar to a vacuum cleaner, protects the engine from dust or water. The engine itself is a three-litre V6 with twin turbos and 360 horsepower, taken from Nissan Nismo. I offered them the one-litre engine from the Sandero, but they refused, jokes Denis Le Vot, Dacia's CEO, as we look at the cars.

A CONVENIENT OCCASION TO ASK WHY the manufacturer of the cheapest car in Europe decided on this adventure. "When we created the modern Dacia brand," Le Vot answers, "we wrote down its qualities on a piece of paper: robust and outdoor, essential but cool. And then we said to ourselves - well, this is Dakar! We stopped all other advertising projects. Dakar is a big adventure for Dacia and will take us to another level."

An adventure is also looming for us, before we reach our own camp, about 40 minutes of drive away. Our first evening in the desert will end with a sandstorm. Fortunately, not the strongest one. But enough to thwart the planned parade of participants. And to create a nightmare for pilots and especially mechanics. The fight against sand and dust is being waged mercilessly during the three weeks that the teams are here. At times with comical means like vacuum cleaners.

Getting to our luxury tent camp in the desert is not an easy task - there are no roads there and we rely only on the instincts of our driver Mohamed Youssef. But it is worth it, because this remote place offers amazing amenities for the location: heating - when the generator is working, hot water, excellent food and even music. But, more importantly, for the next two days, it will be the centre of events.

SINCE THE EVENING SANDSTORM HAS cancelled the parade, the rally starts straight with the prologue. And we are in the front row. Dakar looks completely different in real life than Dakar on TV. Only here do we realize what a test this race is for the crews. There is no marked route. Everyone has to find the safest way through the obstacles themselves: sharp rocks that turn tyres into rags in seconds, deep sands in which even the 37-inch wheels get stuck; vegetation that is distinguished by the most vicious thorns on the planet. Just a split second of inattention can be fatal. As can a single navigational error. The cars have GPS, but no navigation map. The only way to find your route is by reading the road book, which is handed out five minutes before the start. So the role of the navigator is just as important as

The tank is 520 litres, the tyres measure 37 inches. The suspension has 35 centimetres of travel. There are no electronics in the gearbox and differentials - they would not withstand the sand

that of the pilot. Except for motorcyclists, of course, where the same person has to drive at 150 km per hour and follow the map.

At two-thirty in the afternoon, the temperature is already 27 degrees. We dare not even think about how much it is in the cabins, where the pilots are only a few inches away from the engines. In total, over the fifteen days of the Dakar, the leading pilots lose an average of three to five kilograms of their weight.

OUR RESPECT FOR THE ACES GETS EVEN STRONGER after we ourselves set aside an afternoon to drive through the desert. And we experience the peculiarities of this extremely fine sand - almost dust, really. We've never driven a car on jelly, but we assume the feeling will be similar.

Our test car is not a Dacia, because that brand has not yet reached Saudi Arabia. But it is as close as possible to it - the new Land Rover Defender. Putting aside the joke - and the 50,000 euros difference in price - the basic rules are the same. You need the largest possible contact surface - meaning it is a good idea to reduce the pressure in the tyres. You need a reliable 4x4 and a low gear. And you need smooth handling of the accelerator to maintain

constant momentum. Sharp movements with the steering wheel are also not recommended, because they quickly turn the car into a free-floating boat. If you follow these rules, you will quickly feel like a Dakar racer. And then you will remember that you are driving at 80, and they - at 170 kilometres per hour.

DRIVING IN THE SAND IS EXTREMELY FUN - until the first distraction, which leads to getting stuck and half an hour of digging. But even this tedious exercise is part of the adventure, so we forgive our English colleague who got us into it. It's time for our Dakar adventure to end, anyway, and for us to head to the airport.

Incidentally, for Sebastien Loeb, the Dakar also ends earlier than expected: an accident on the third stage damaged the roll cage and the administrators banned him from participating. Nasser Al-Attiyah was also unlucky, but the five-time champion still managed to take the first stage victory for Dacia in Dakar. And to finish fourth overall, just shy of third place - well above the team's goal of finishing in the top ten on its debut. "We believe in ourselves and in our Dacia Sunrider that we can win next year," says Al-Attiyah. "The second year is always easier." ■

STS. CONSTANTINE AND HELENA RESORT

ENJOY THE BULGARIAN BLACK SEA COAST LIKE NEVER BEFORE.

STUNNING SEA-VIEWS • HEALING THERMAL WATERS • CENTURIES-OLD NATURE • PREMIUM ACCOMMODATION

Explore more at:

www.visitstconstantine.bg

ASTOR GARDEN
HOTEL
Sts. Constantine and Helena Resort

ASTOR GARDEN
HOTEL
Sts. Constantine and Helena Resort

ensana
AQUAHOUSE HOTEL

AZALIA
HOTEL BALNEO & SPA

PRIMORSKI
HOTEL & SHOPPING CENTER

СЕБАСТИЯН ЛЪОБ: СПОРТ С ЕЛЕКТРОМОБИЛИ НЕ Е МНОГО ВЪЛНУВАЩО

Най-успешният рали пилот в историята разговаря с Automedia.bg за амбициите си в Дакар и разочарованието от Формула 1

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография DACIA SANDRIDERS

"Много хора чакат да спечеля това рали, но, от друга страна, аз зная какво е да си тук: то е напълно непредсказуемо", казва ми Себастиан Лъоб. "За състезание като Дакар, което трае две седмици, трябва множество неща едновременно да тръгнат добре. Нужен е и малко късмет".

Разговаряхме с Лъоб ген преди официалния старт на Дакар 2025 - не само най-трудното рали на планетата, но и единственото, което до момента липсва от визитката на най-великия пилот на нашето време. Деветкратен световен рали шампион, с 80 победи за WRC, включително и една в "Рали България", с първи места в рали кроса и в Световния шампионат за туристически автомобили, със световна титла от електрическите серии Extreme E, с победа и подобрен рекорд на Пайкс Пийк, Лъоб се нуждаеше само от един триумф в Дакар, за да е постигнал всичко. Но този път късметът не бе с него. Проблеми с вентилатора го забавиха в първия етап. Във втория направи истински чудеса и навакса изоставането. В третия обаче състезателната му Dacia Sandrider се обърна по таван. Лъоб и навигаторът му Фабиан Лоркен успяха да сменят повредените гуми за броени минути и да се върнат в състезанието. После се повреди кормилната рейка, а нужната резервна част бе загубена при преобръщането, така че двамата трябваше да изчакаат помощ от съотборничката си Кристина

Гутиерес. Въпреки това успяха да завършат етапа с приемливо изоставане. Но после стюардите ги спряха от участие заради лека деформация на предпазната клетка. Ако обаче съдим от разговора си със Себастиан, това далеч не е краят на приключението "Дакар" за него.

Винаги сте бил пословично глажен за победи - още от времената си като състезател по гимнастика, през младежките ралита, Световния рали шампионат, та до Пайкс Пийк. Представете ли си, че някога можете да загубите този глаг? Виждате ли един ген Себастиан Лъоб кротко да си почива, да се оттегли, да не върши нищо?

"Да се оттегли - със сигурност. Един ген и това ще се случи. Но за момента, както казахте, все още съм глажен. Все още харесвам това, което върша, обичам карането, обичам състезанията. Но един ген вероятно ще мисля различно. Аз и сега се наслаждавам на моментите, когато мога да съм у дома, с близките и приятелите си. Но обичам и миговете, когато трябва да напусна дома си, за да отида на състезание".

Ще ви трябва ли нещо друго, което да запълни празнината, ако един ген се откажете от състезанията?

"Вероятно да. Човек лесно може да си намери и други увлечения, други неща за пра-

вене. Но за момента моето увлечение е да карам".

Съжалявате ли, че опитът с Формула 1 преди години не се получи, въпреки доста успешните тестове, които направихте?

"Да, но знаете ли, по-скоро съм щастлив, че имах възможност да опитам Формула 1 - особено в реални условия, както беше при мен в официалните тестове. Но да се състезавам срещу всички онези пилоти в шампионата вероятно щеше да е друго нещо. Аз съм човек, който наблюдава по-скоро на естествените пилотски умения, отколкото на педантичната подготовка за всяко състезание и работата с всякакви данни... Да, навремето, ако бях имал възможността да карам във Формулата, щях да го направя. Но чак да съжалявам - не. Доволен съм от колата, която имам сега".

Чувстват ли се понякога рали пилотите леко пренебрежнати заради факта, че Формула 1 получава цялото внимание, въпреки че според мнозина Световният рали шампионат е дори по-труден?

"Не знам дали можем да говорим кое е по-трудното. Всяко от тези състезания изисква специалисти. Рали пилоти не са преминавали във Формула 1, но видяхме няколко пилоти от Формула 1 да се пробват в ралито - и определено им беше трудно. Да, видяхме, че са бързи, че са отлични пилоти. Но да достигнеш най-високото ▶

► ниво в спорта е нещо съвсем друго - то изисква сериозна специализация. Не твърдя, че единият спорт е по-добър от другия. Въпрос на усещане и страст е".

Споменайте, че обичате да сте у дома, да се наслаждавате на чаша вино. Имаше ли саможертви, които тази кариера ви наложи?

"Не. Не мога да кажа, че са били саможертви. Естествено, трябва да вършиш госта неща, да спортуваш, да се подготвиш, но това е част от играта. Мисля, че онова, което получавам в замяна на страстта си, е повече от саможертвите, които е трябвало да направя заради нея".

Какво мислите за бъдещето на моторните спортове? Чувате много коментари, че младите хора днес не се интересуват толкова от автомобили, че ги разглеждат просто като полезни уреди. Има ли бъдеще моторният спорт?

"Винаги е имало моторен спорт. И ако погледнете нещата и тук, и в Лъо Ман, и дори във Формула 1, спортът се развива добре. Засега не виждаме да има отлив. В бъдеще - ще видим. Видяхме опити за електрическо задвижване в спорта, но не бяха най-възвущите. Така че накрая пак сме тук с нормален двигател с вътрешно горене - и хората са доволни. Не знам как ще е след няколко години. Но в момента моторният спорт си е все така силен".

Миналата година, когато Кристина Гупиерес спечели Дакар в своя клас, как се почувствахте? Как се усеща тази нова роля на учител, на ментор?

"Не мисля, че съм ѝ чак ментор. Но много се радвах за нея. Няколко години караме заедно, спечелихме заедно шампионата Extreme E, и сме добри приятели. Чудесно е да я имаме и днес в отбора. За нея това е чудесно развитие. И в Мароко показа отлични умения - имаше някои проблеми с колата, но въпреки това беше много бърза в някои етапи. Уверен съм, че може да постигне много".

Знам, че е трудно да се сравняват различни пилоти. Но съм чувал от много познавачи, че Себастиан Лъоб е най-добрият пилот на своето време. Кои е най-добрият пилот според вас? Кои ви е възхвалявал?

"Никога не съм имал модел за пограждане, често казано. И наистина не мисля, че мога да правим такива сравнения. В своето време някои пилоти са били наистина изключителни. Но всеки си има своята епоха. Той се е справил добре тогава, аз съм се справил добре по мое време. Няма причина да се сравняваме". ■

СЕБАСТИЯН ЛЪОБ НАКРАТКО

Шампион по гимнастика и електроинженер

Себастиан Лъоб е роден на 26 февруари 1974 в елзаското градче Агно. Като ученик се занимава с гимнастика, печели четири пъти шампионата на провинция Елзас и веднъж - регионалния шампионат на Източна Франция. След училище започва да се подготвя като инженер по електротехника, и междуременно се запалва по автомобилните състезания. Следват серия успехи във вътрешнофренски ралита, покана от Citroen за участие в младежкия WRC шампионат - и титла още в дебюта, постигната след спечелването на пет от шестте състезания в календара.

Дебютът във WRC

През следващата година Лъоб е вече пилот във WRC за Citroen, и печели първото си отличие в Рали Германия (с навигатора от Монако Даниел Елена). През 2003, в едва втория си сезон в Световния рали шампионат, Себастиан е на косъм от титлата - в крайна сметка я отстъпва на Петер Солберг с една-единствена точка разлика. Но през 2004 вече няма какво да го спре: 6 победи и 6 втори места от общо 12 старта, и цели 36 точки аванс пред Солберг.

Господарят на асфалта

Лъоб винаги е минавал за най-големия майстор на асфалт: от всички състезания на такава настилка във WRC между 2005 и 2013, той не успява да спечели само три. Но това не значи, че не го бива и другаде. През 2004 печели снежното Рали Швеция - първият пилот извън Скандинавия, успял да го стори. Триумфира и на макадам - в Кипър, Турция и Австралия.

Печели титлата в гилс

През следващите години WRC е почти без интрига. Лъоб изглежда непобедим. През 2006 претърпява нелеп инцидент, докато кара своя маунтинбайк, и чупи раменна кост. До края на сезона остават четири ралита. Лъоб дори обмисля да участва с гилс като навигатор на Колин Макрей (навигаторите също получават точки за шампионата). В крайна сметка остава да се лекува,

но авансът му е толкова голям, че Маркус Грьонхолм не успява да го стопи до края.

Успех и в Боровец, втори в Лъо Ман

През 2010 Лъоб триумфира и в Боровец в единствения случай досега, в който Рали България е било част от Световния рали шампионат. Французинът изпревари с внушителна разлика Дани Сордо, Петер Солберг и Себастиан Ожие. През 2012 спечели рекордната си девета поредна титла и намекна, че смята да смени сцената. През 2013 участва само в пет старта във WRC, но за сметка на това си пробва силите в най-различни други състезания. Има 6 победи в Световния шампионат за туристически автомобили, два успеха в Световния шампионат по рали крос, четири победи в The Race of Champions, една световна титла в електрически шампионат Extreme E, една победа в легендарното изкачване на Пајкс Пийк (с подобрен рекорд на трасето), и едно второ място в 24-те часа на Лъо Ман през 2006, когато с тима на Pescarolo едва не пропука тоталната доминация на Audi.

Чинovníци го спряха за Формула 1

През годините Лъоб няколко пъти е пробвал и болиди от Формула 1 - като още в първото си участие в официални тестове в Барселона даде осмо време от 17 пилоти. През 2009 Toro Rosso искаше да го вземе на мястото на Себастиан Бурде, и дебютът на Лъоб във Формула 1 дори бе насрочен за Гран при на Абу Даби през ноември, като подготовка за участие в целия следващ сезон 2010. Плановите бяха осуетени от чиновниците от FIA, които отказаха да му издадат необходимия "супер лиценз" на основание, че нямал достатъчно състезания на писта в по-ниските нива на спорта.

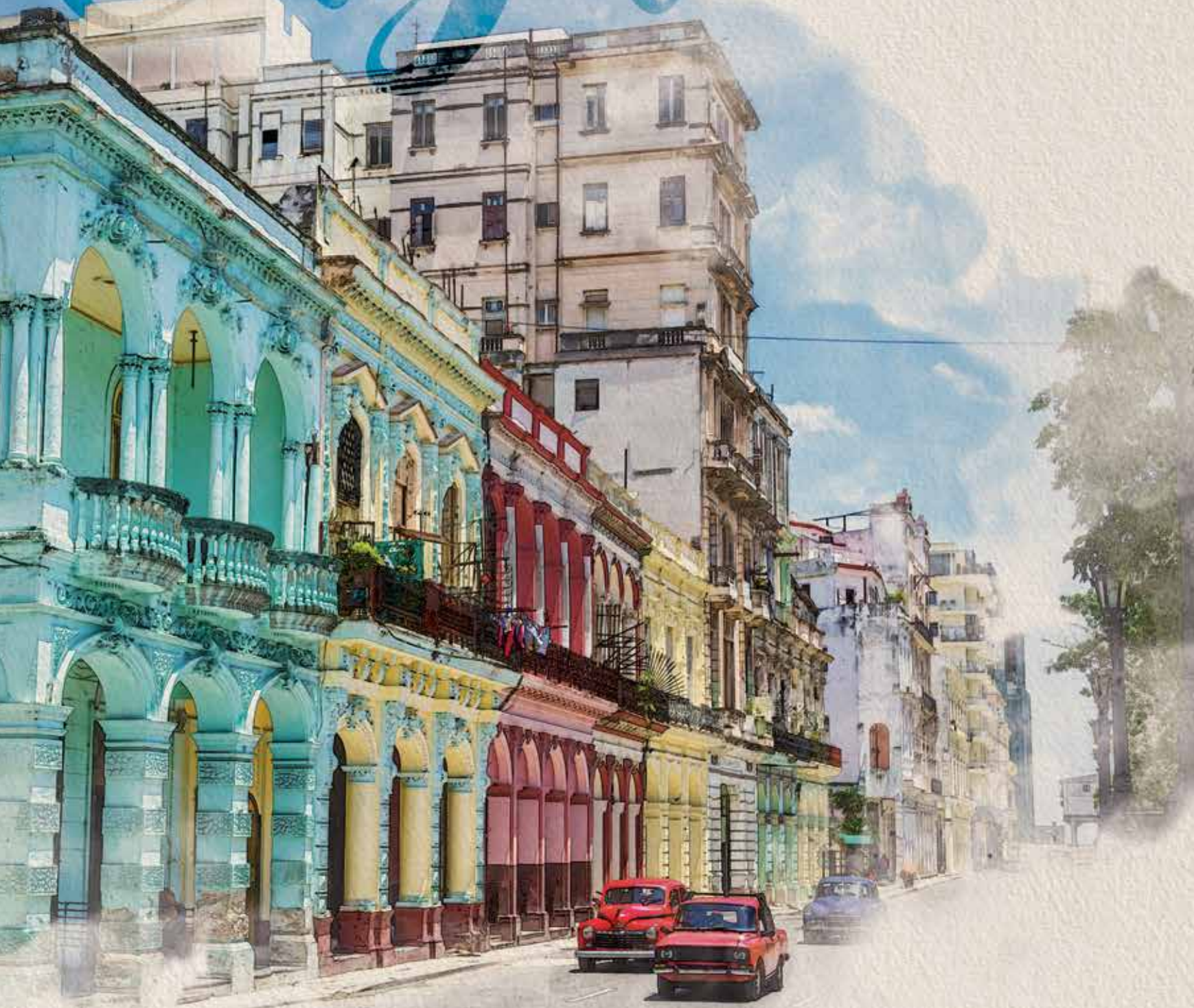
Мечтата за Дакар

В последното десетилетие главната амбиция на Себастиан е свързана с Рали Дакар. Той е участвал във всяко издание от 2016 насам, с изключение на 2020. Три пъти е завършвал втори - през 2017, 2022 и 2023, и два пъти - трети. Има общо 28 спечелени етапа в пустинния маратон.

POSOKA.COM

Резервирай своето вълнуващо
пътуване на www.posoka.com
или се свържи с нас на **0700 17 107**

SEBASTIEN LOEB: EV RACING IS NOT VERY EXCITING

The most successful rally driver in history talks to Automedia.bg about his ambitions in Dakar and disappointment in Formula 1

By KONSTANTIN TOMOV / Photography DACIA SANDRIDERS

"A lot of people are waiting for me to win this rally, but on the other hand, I know what it's like to be here: it's completely unpredictable," Sebastien Loeb tells me. "For a race like Dakar, which lasts two weeks, a lot of things have to go well at the same time. You also need a little luck."

We spoke to Loeb the day before the official start of Dakar 2025 - not only the most difficult rally on the planet but also the only thing that is currently missing from the business card of the greatest driver of our time. Nine-time World Rally Champion, with 80 WRC victories (including one in Rally Bulgaria), first places in rallycross and the World Touring Car Championship, a world title in the electric Extreme E series, a victory and an improved record at Pikes Peak, Loeb needed only one triumph in Dakar to have achieved everything. But this time luck was not on his side. Fan problems

slowed him down in the first stage. In the second he worked real miracles and caught up. In the third, however, his racing Dacia Sandrider flipped over. Loeb and his navigator Fabian Lurken managed to change the damaged tires in a matter of minutes and get back into the race. Then the steering rack broke down, and the necessary spare part was lost in the rollover, so the two had to wait for help from their teammate Cristina Gutierrez. Despite this, they managed to finish the stage with an acceptable gap. But then the stewards stopped them from participating due to a slight deformation of the roll cage. However, judging from our conversation with Sebastien, this is far from the end of the Dakar adventure for him.

You have always been proverbially hungry for victory - from your days as a gymnast, through youth rallies, the World Rally Cham-

pionship, and even Pikes Peak. Can you imagine ever losing that hunger? Do you see Sebastien Loeb one day peacefully resting, retiring, doing nothing?

Retire - for sure. One day it will happen. But for now, as you said, I'm still hungry. I still like what I do, I like driving, I like racing. But one day I'll probably think differently. I still enjoy the moments when I can be at home, with my family and friends. But I also love the moments when I have to leave home to go to a race.

Will you need something else to fill the void if you one day give up racing?

Probably yes. One can easily find other hobbies, other things to do. But for now, my hobby is driving.

Do you regret that the Formula 1 experience years ago didn't work out, despite the fairly

successful tests you did?

Yes, but you know, I'm rather happy that I had the opportunity to try Formula 1 - especially in real conditions, as I had in the official tests. But competing against all those drivers in the championship would probably be a different matter. I'm a person who emphasizes natural driving skills rather than meticulous preparation for each race and working with all kinds of data... Yes, back then, if I had had the opportunity to drive in Formula, I would have done it. But do I regret it - no. I'm happy with the car I have now.

Do rally drivers sometimes feel a little neglected by the fact that Formula 1 gets all the attention, even though many people say the World Rally Championship is even more difficult?

I don't know if we can say which is more difficult. Each of these races requires specialists. Rally drivers haven't gone to Formula 1, but we've seen quite a few Formula 1 drivers try their hand at rallying - and it was definitely difficult for them. Yes, we've seen that they're fast, that they're excellent drivers. But reaching the highest level in the sport is something else entirely - it requires serious specialization. I'm not saying that one sport is better than the other. It's a matter of feeling and passion.

You mentioned that you like to be at home, enjoying a glass of wine. Have there been any sacrifices that this career has required of you?

No. I can't say that they were sacrifices. Of course, you have to do a lot of things, exercise, and prepare, but that's part of the game. I think that what I get in return for my passion is more than the sacrifices that I had to make for it.

What do you think about the future of motorsport? We hear a lot of comments that young people today are not so interested in cars, that they see them as mere appliances. Do motorsports have a future?

There has always been motorsports. And if you look at things here, and at Le Mans, and even in Formula 1, the sport is developing well. So far, we don't see any decline. In the future - we will see. We have seen attempts at electric propulsion in sport, but they were not the most exciting. So in the end we are here again with a normal internal combustion engine - and people are happy. I don't know what it will be like in a few years. But right now motorsports is still as strong as ever.

Last year, when Cristina Gutierrez won the Dakar in her class, how did you feel? How does this new role of teacher, of mentor feel?

I don't think I'm her mentor. But I was very happy for her. We drove together for a few years, we won the Extreme E championship together,

and we're good friends. It's great to have her in the team today. For her, it's a great development. And in Morocco she showed excellent skills - she had some problems with the car, but she was still very fast in some stages. I'm sure she can achieve a lot.

I know it's difficult to compare different drivers. But I've heard from many experts that

SEBASTIAN LOEB IN BRIEF

Gymnastics champion and electrical engineer

Sebastian Loeb was born on February 26, 1974 in the Alsatian town of Haguenau. As a student, he was involved in gymnastics, winning the Alsace provincial championship four times and the Eastern France regional championship once. After school, he began training as an electrical engineer, and in the meantime, he became passionate about car racing. A series of successes in domestic rallies followed, an invitation from Citroen to participate in the WRC junior championship - and a title in his debut, achieved after winning five of the six races on the calendar.

WRC debut

The following year, Loeb was already a WRC driver for Citroen, and won his first rally in Germany (with a navigator from Monaco, Daniel Elena). In 2003, in only his second season in the World Rally Championship, Sebastian came close to winning the title - he eventually lost it to Peter Solberg by a single point. But in 2004 there was nothing to stop him: 6 wins and 6 second places from a total of 12 starts, and a full 36 points ahead of Solberg.

The master of tarmac

Loeb has always been considered the greatest master of asphalt: of all the races on such a surface in the WRC between 2005 and 2013, he failed to win only three. But that doesn't mean he can't do it elsewhere. In 2004 he won the snowy Rally Sweden - the first driver outside Scandinavia to do so. He also triumphed on gravel - in Cyprus, Turkey and Australia.

Sebastian Loeb is the best driver of his time. Who is the best driver in your opinion? Who inspired you?

I've never had a role model, to be honest. And I really don't think we can make such comparisons. In their time, some drivers were truly exceptional. But everyone has their own era. He did well then, I did well in my time. There's no reason to compare. ■

He won the title in plaster

In the following years, the WRC was almost without intrigue. Loeb seemed invincible. In 2006, he suffered a ridiculous accident while riding his mountain bike and broke his shoulder bone. There were four rallies left until the end of the season. Loeb even considered participating in a cast as Colin McRae's co-driver (co-drivers also receive championship points). In the end, he had to undergo treatment, but his lead was so great that Marcus Grönholm was unable to beat him to the finish.

Success in Borovets, second in Le Mans

In 2010, Loeb triumphed in Borovets in the only time Rally Bulgaria has been part of the World Rally Championship. The Frenchman overtook Dani Sordo, Peter Solberg and Sebastien Ogier by an impressive margin. In 2012, he won his record ninth consecutive title and hinted that he was considering a change of scene. In 2013, he participated in only five starts in the WRC, but in return, he tried his hand at a variety of other competitions. He has six wins in the World Touring Car Championship, two victories in the World Rallycross Championship, four victories in The Race of Champions, one world title in the electric Extreme E championship, one victory in the legendary Pikes Peak climb (with a better track record), and a second place in the 24 Hours of Le Mans in 2006, when he almost broke Audi's total dominance with the Pescarolo team.

Officials stopped him from Formula 1

Over the years, Loeb has also tried Formula 1 cars several times - and in his first appearance in official testing in Barcelona, he set the eighth fastest time out of 17 drivers. In 2009, Toro Rosso wanted to replace Sébastien Bourdais, and Loeb's Formula One debut was even scheduled for the Abu Dhabi Grand Prix in November, as a preparation for participating in the entire 2010 season. The plans were thwarted by FIA officials, who refused to issue him the necessary "super license" on the grounds that he did not have enough track racing experience at the lower levels of the sport.

The Dakar dream

In the last decade, Sébastien's main ambition has been the Dakar Rally. He has participated in every edition since 2016, except for 2020. He has finished second three times - in 2017, 2022 and 2023, and third twice. He has won a total of 28 stages in the desert marathon.

ДОБРОТО НОВО ВРЕМЕ

Mazda CX-80 е създадена по старомодния начин -
но е цяла крачка напред в бъдещето

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография КОЛЕЛА

Никога преди модел на Mazda не е бил чакан с такова нетърпение в България, като новата CX-80. Причината за това обаче не е, че това е най-големият и най-люксовият автомобил, предлаган някога от японците в Европа. Причината е, че CX-80 се ползва със симпатиите на данъчните власти.

ТЯ Е НА СЪЩАТА ПЛАТФОРМА като познатата ни CX-60, но е с 25 см по-дълга - и с почти половин метър по-голяма от CX-5. Междусието тук е с една педя повече, отколкото при Mercedes GLE - 3.20 метра. Смисълът на всички тези числа е, че японците са успели да вместят тук трети ред седалки - и съответно да

класират CX-80 за данъчен кредит в България. Данъчният кредит означава, че този автомобил може да се купи за малко над 91,000 лева в дизеловия, и за под 93,000 лева в плъг-ин хибридният вариант. Което е почти идентично с цената на хибридната Toyota RAV4 в ниво Style - само че тя е с 40 сантиметра по-къса. Толкова струва и хибригът на Nissan X-Trail - също доста по-малък. А плъг-ин хибригът на Honda CR-V започва от 120,000 лева. Всъщност тази Mazda е на практика без преки конкуренти на българския пазар. Ако искате нещо с тези размери и с удобно задвижване, трябва да се насочите към премиум сегмента, и към модели като споменатия Mercedes GLE - само

че той е с около 65 хилядарки по-скъп.

ЗА ЕВРОПА MAZDA ПРЕДЛАГА ИЗБОР ОТ ДВЕ задвижвания. Едното е плъг-ин хибрид, който комбинира 2.5-литров бензинов двигател с електромотор и почти 18-киловатчасова батерия. Резултатът от този съюз е комбинирана мощност от 327 конски сили, и до 60 километра пробег само на ток.

В нашата тестова кола обаче под капака се крие може би най-любопитното технологично решение на пазара в последните години. Докато всички останали търсеха начини да избягат от дизела и да намаляват работните обеми, Mazda направи точно обратното: създаде изця-

ло нов дизелов двигател... с увеличен работен обем. Този двигател е редови, с шест цилиндъра и с работен обем от 3.3 литра, което го прави един от най-големите дизели на европейския пазар за леки автомобили. Добавената мека хибридна система се грижи да намали емисиите, най-вече в градски условия. Но и без нея този агрегат е смайващо ефикасен.

ЗА ДА БЪДЕ ЕКОЛОГИЧЕН ЕДИН ДВИГАТЕЛ с вътрешно горене, той трябва да изгаря колкото може по-ефективно горивната си смес. Проблемът с дизеловото гориво обаче е, че то е мъчно възпламенимо. От Mazda са решили този проблем със система, която се нарича DCPCI. ▶

THE GOOD NEW DAYS

The Mazda CX-80 is built the old-fashioned way -
but it's a step forward into the future

By KONSTANTIN TOMOV / Photography MAZDA, KOLELA

Never before has a Mazda model been so eagerly awaited in Bulgaria as the new CX-80. The reason for this, however, is not that it is the largest and most luxurious car ever offered by the Japanese in Europe. The reason is that the CX-80 enjoys the sympathy of the tax authorities.

IT IS ON THE SAME PLATFORM as the famil-

iar CX-60, but is 25 cm longer - and almost half a meter larger than the CX-5. The wheelbase here is one span longer than that of the Mercedes GLE - 3.20 meters. The meaning of all these numbers is that the Japanese have managed to fit a third row of seats here - and accordingly, qualify the CX-80 for a tax credit in Bulgaria.

The tax credit means that this car can be

bought for just over BGN 91,000 in the diesel version, and for under BGN 93,000 as a plug-in hybrid. Which is almost identical to the price of the hybrid Toyota RAV4 in the Style level - except that it is 40 centimetres shorter. The Nissan X-Trail hybrid, also much smaller, costs about the same. And the Honda CR-V plug-in hybrid starts at BGN 120,000. In fact, this Mazda has practically no direct competitors in the

Mazda CX-80 eSkyactive D

254

к. с. максимална мощност
hp maximum power

550

Нм максимален въртящ момент
Nm maximum torque

219

км/ч максимална скорост
km/h maximum speed

8.4

секунди 0-100 км/ч
seconds 0-100 km/h

Bulgarian market. If you want something with these dimensions and a similar drivetrain, you should head to the premium segment, and models like the aforementioned Mercedes GLE - except that it is about BGN 65,000 more expensive.

FOR EUROPE, MAZDA OFFERS A CHOICE OF TWO drivetrains. One is a plug-in hybrid, which combines a 2.5-litre gasoline engine with an electric motor and an almost 18-kilowatt-hour battery. The result of this union is a combined power of 327 horsepower, and up to 60 kilometres of range on electricity alone.

However, under the hood of our test car is perhaps the most curious technological solution on the market in recent years. While everyone else was looking for ways to escape diesel and reduce displacement, Mazda did exactly the opposite: it created an entirely new diesel engine... with increased displacement. This engine is in-line, with six cylinders and a displacement of 3.3 litres, which makes it one of the largest diesels on the European passenger car market. The added mild hybrid system takes care of reducing emissions, especially in urban conditions. But even without it, this unit is amazingly efficient.

IN ORDER FOR AN INTERNAL COMBUSTION ENGINE to be environmentally friendly, it must burn its fuel mixture as efficiently as possible. The problem with diesel fuel, however, is that it is difficult to ignite. Mazda has solved this problem with a system called DCPCI. In fact, it is much more complicated than its abbreviation.

The logic of the Japanese is solid: a larger volume, operating at lower loads, is significantly more economical than a small-volume engine, which has to operate at increasingly higher loads. And, by the way, it will have a much longer lifespan.

In our Skyactive D, the compression ratio is unusually low for a diesel, which drastically reduces the emitted nitrogen oxides and soot. But this is only the foundation on which Mazda engineers have built one of the most interesting engines on the market today. This includes a completely new shape of the combustion chamber, like a double egg, and an original Mazda five-stage fuel injection system. The result of all this is that two years ago this engine covered the merciless Euro 7 standards, which have not yet come into force.

IN THE CX-80, THE DIESEL ENGINE develops 254 horsepower and an impressive 550 Nm of torque. While most Japanese competitors rely on CVT transmissions, and European ones use dual-clutch automatics, Mazda engineers have rejected these cheaper solutions as not good enough. Instead, they have opted for a classic 8-speed automatic with a multi-plate clutch - only improved so that the torque converter is less loaded. This transmission further improves the economy at highway speeds.

Mazda promises a little over 5 litres per 100 km average consumption for this engine, which is absolutely achievable - if you are Mother Teresa. In our case, in economical driving mode, we achieved about 6-6.4 per 100, and at maximum attack, with things like heated seats switched on, we managed to increase it to a maximum of 8.2 litres per 100 km.

This is a very good achievement for a machine of such height, and with a weight of just over two tons. In fact, the CX-80 is the heaviest car ever sold by Mazda in Europe. But to our surprise, this is not felt in the least on the road.

MOST COMPANIES, WHEN MAKING LARGE CARS, for some reason feel obliged to set them as comfortable and soft as possible. Mazda has resisted this temptation, thank God, and here you do not feel like the captain of a barge. The suspension, which has a double wishbone at the front and an independent multi-link at the rear - the ideal combination - is firm enough to always give you perfect contact with the road, but not so firm that it breaks kidney stones.

The steering is direct, and the drive is on all four wheels, but with an emphasis on the

rear, which makes this heap unexpectedly fun to drive. The relatively moderate maximum ground clearance - only 16.5 cm - also helps with this. The CX-80 was definitely not designed with heavy off-roading in mind - it's a comfortable family car for asphalt roads, in which the AWD is for more safety, not for adventures.

UNTIL A FEW YEARS AGO, COMPARISONS between Mazda and premium brands like Mercedes would have seemed absurd to us. But the Japanese have climbed quite a few steps since then, which is especially evident in the interior here: elegant, clean, with first-class materials.

This is also Mazda's most high-tech car at the moment, which has all sorts of systems to make your life easier. As soon as you sit down, the interior camera recognizes your face and can automatically adjust the seat, steering wheel, and mirrors so that they are comfortable for you. The seats themselves are impeccable in terms of comfort - we were convinced after 6 hours of continuous driving. This does not apply only to the third row, which is intended mainly for children. But it does give them their own USB-C ports.

Even the entry-level equipment - Exclusive Line - is lavish. It includes 20-inch alloy wheels, LED lights with washers, roof rails, leather steering wheel, three-zone automatic climate control, head-up display, armrest. The steering wheel and front seats are heated. The windshield has a defrosting function. Using Android Auto and Apple CarPlay is wireless and without any complications.

YOU ALSO GET ALL THE MODERN electronic assistants and safety systems - with the option to turn off their annoying audible warnings with the push of a button. 360-degree cameras around the car allow you to look through the hood - useful when you have to drive over a deep puddle, for example. Multimedia is controlled with a convenient rotary controller. There are also physical buttons for important functions - buttons carefully calibrated to require exactly the same amount of pressure. Even Rolls-Royce is not that pedantic.

Higher equipment levels add things like a premium leather interior, seat ventilation, a Bose audio system, and a panoramic sunroof. You can also replace the second row of seats with two separate, ultra-comfortable armchairs.

But all these things are also available in the price lists of competitors. Something else makes the Mazda CX-80 stand out. In today's automotive world, increasingly concerned with profits and margins, this is a car developed under the dictation of engineers, not accountants. A bit of an old-fashioned approach, indeed. But we're glad that at least here it has survived. ■

► И всъщност е доста по-сложна дори от съкращението си.

Логиката на японците е желязна: по-големият обем, който работи при по-ниско натоварване, е значително по-икономичен от двигателя с малък обем, на когото се налага да работи при все по-високо натоварване. И, между другото, ще има доста по-дълъг живот от него.

При нашия Skyactive D степенята на съгъстяване е необикновено ниска за дизел, което драстично понижава отделяните азотни съединения и сажди. Но това е само основата, върху която инженерите на Mazda са изградили един от най-интересните двигатели на пазара в момента. Това включва изцяло нова форма на горивната камера, като двойно яйце, и една оригинална система на Mazda за петстепенно впръскване на горивото. Резултатът от всичко това е, че още преди две години този двигател покриваше безмилостните стандарти на Евро 7, които още не са влезли в сила.

В СХ-80 ДИЗЕЛОВИЯТ МОТОР развива 254 конски сили максимална мощност, и впечатляващите 550 Нютонметра въртящ момент. Докато повечето японски конкуренти разчитат на вариаторни трансмисии, а европейските - на автомати с двоен съединител, инженерите на Mazda са отхвърлили тези по-евтини решения като недостатъчно добри. И вместо това са предпочели класически 8-степенен автоматик с многоскоростен съединител - само че усъвършенстван така, че преобразователят на въртящия момент да е по-малко натоварен. Тази трансмисия още повече подобрява икономията при магистрални скорости.

От Mazda обещават малко над 5 литра на сто среден разход за този двигател, което е абсолютно постижимо - ако сте Майка Тереза. В нашия случай, в икономичен режим на шофиране, постигнахме около 6-6.4 на сто, а при максимално натискане, с включени неща като отопление на седалките, успяхме да го увеличим максимум до 8.2 литра на 100 км.

ОСЕМ НА СТО МАКСИМАЛЕН РАЗХОД е много добро постижение за една машина с подобна височина, и с малко над два тона тегло. Всъщност СХ-80 е най-тежката кола, продавана някога от Mazda в Европа. Но за наша изненада това ни най-малко не се усеща на пътя.

Повечето компании, когато правят толкова големи автомобили, по някаква причина се чувстват задължени да ги направят максимално комфортни и меки. От Mazda са успели на това изкушение, слава Богу, и тук не се чувствате като капитан на шлеп.

От Mazda обещават малко над 5 литра на сто среден разход за този двигател, което е абсолютно постижимо - ако сте Майка Тереза

Окачването, което е с двойна вилка отпред и независимо многозвонно отзад - идеалната комбинация - е достатъчно твърдо, за да ви дава винаги идеален контакт с пътя, но не толкова твърдо, че да разбива бъбречни камъни.

Волята е директна, а задвижването е на четирите колела, но с акцент върху задните, което прави тази грамада неочаквано забавна за каране. За това помага и относително умереният максимален просвет - едва 16.5 см. СХ-80 определено не е създадена с мисъл за тежък офроуд - това е комфортна семейна кола за асфалтови пътища, в която пълното предаване е за повече сигурност, а не за приключения.

ДОПРЕДИ НЯКОЛКО ГОДИНИ сравнения между Mazda и премиум марки като Mercedes щяха да ни се сторят абсурдни. Но японците изкачиха доста стъпала отпозава, което особено личи от интериора тук: елегантен, изчистен, с първокласни материали.

Това е и най-високотехнологичният автомобил на Mazda в момента, който разполага с всевъзможни системи, за да ви улеснява живота. Още със сягането вътрешната камера разпознава лицето ви и може да настрои автоматично седалка, волан, огледала така, че да са ви удобни. Самите седалки са безукорни откъм комфорт - убедихме се след 6 часа непрекъснато шофиране. Това не важи единствено за третия ред, който е предвиден главно за деца. Но пък им дава собствени USB-C портове.

Дори и стартовото ниво на оборудване - Exclusive Line - е разточително. Включва 20-цолови лети джанти, LED светлини с

измиване, релси на покрива, кожен волан, автоматичен климатик с три зони, хедсър дисплей, подлакътник. Воланът и предните седалки имат подгряване. Предното стъкло е с функция за размразяване. Ползването на Android Auto и Apple CarPlay е безжично и без всякакви усложнения.

ПОЛУЧАВАТЕ И ВСИЧКИ СЪВРЕМЕННИ електронни асистенти и системи за безопасност - с опция да изключите гласните им звукови предупреждения с едно натискане на бутон. Камерите за 360-градусов обзор около автомобила ви дават възможност да гледате и през предния капак - полезно, когато трябва да прегазите някоя дълбока локва например. Мултимедията се управлява с удобен въртящ се контролер. За важните функции има и физически бутони - при това бутони, старателно калибрирани така, че да изискват абсолютно еднаква сила на натиск. Дори и в Rolls-Royce не са чак такива педанти.

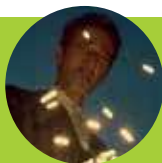
По-горните нива на оборудване добавят неща като салон от първокласна естествена кожа, вентилация на седалките, аудиосистема от Bose, панорамен отварящ се покрив. Можете също да замените втория ред седалки с две отделни, свърх-удобни кресла.

Но всички тези неща съществуват и в ценовите листи на конкурентите. Друго нещо кара Mazda CX-80 да изпъква. В днешния автомобилен свят, все повече заръжен за печалби и маржове, това е кола, разработена под диктовката на инженерите, а не на счетоводителите. Малко старомоден подход наистина. Но се радвайте, че поне тук е оцелял. ■

98 | **ЛОНДОН:
БОГАТ ДО
НЕПРИЛИЧИЕ**
LONDON: INDECENTLY RICH

88 | **АФИШ**
POSTER

91 | **НАЙ-ОЧАКВАНИТЕ СЕРИАЛИ**
THE MOST ANTICIPATED TV SERIES

АФИШ

КИНО

БРУТАЛИСТЪТ // Понякога е нужен истински гъжд от награди, за да принуди апатичните български дистрибутори на филми най-после да включат в програмите си и заглавие, което не произлиза от комикс вселената. "Бруталистът" стига до нас половин година след световната си премиера, най-вече заради трите спечелени "Златен глобус". Ейдриън Броуди, Гай Пиърс и Фелисити Джоунс са звездите в тази история за творчеството, амбицията и трудния баланс на тези неща със семейното щастие.

В кината от 31 януари

КЛАСИКА

ЛУИЗА СЕМО // Една от най-популярните флейтистки на Италия, Луиза Село е свирила в "Ла Скала" под диригентството на Рикардо Мутти, а соловата ѝ кариера я е събирала с творци като Бруно Канино, Тревър Пинък, Алирио Диас, Филип Ентремон. Днес Село е професор в Консерваторията в Триест, и гостуващ професор в Музикалния университет във Виена и в НБУ, София. В зала "България" Луиза ще свири Бизе, Чайковски, Сметана, Доплер. Диригент ще е Орхан Шалълел (Турция).

13 февруари, София

КНИГИ

SOME FUTURE DAY // С подзаглавие "Как ИИ ще промени всичко", тази книга на прочутия професор, предприемач и автор Марк Бекман се опитва да предвиди как изкуственият интелект ще преобрази областта като бизнеса, рекламата, медицината, войната, политиката. И в същото време дава множество практически съвети как да впрегнем новите технологии да работят за нас, и да ги превърнем в наши втори пилоти, вместо в наши заместници.

Издателство Skyhorse

EN

CINEMA

THE BRUTALIST // Sometimes it takes a real shower of awards to force apathetic Bulgarian film distributors to finally include in their programs a title that does not originate from the comic book universe. "The Brutalist" reaches us half a year after its world premiere, mostly because of the three Golden Globes it won. Adrien Brody, Guy Pearce and Felicity Jones are the stars in this story about creativity, ambition and the difficult balance of these things with family happiness.

In cinemas from January 31

CLASSICS

LUISA SELLO // One of the most popular flautists in Italy, Luisa Sello has played at La Scala under the baton of Riccardo Muti, and her solo career has brought her together with artists such as Bruno Canino, Trevor Pinnock, Alirio Diaz, Philippe Entremont. Today, Sello is a professor at the Trieste Conservatory, and a visiting professor at the University of Music in Vienna and at the New Bulgarian University, Sofia. In the "Bulgaria" hall, Luisa will play Bizet, Tchaikovsky, Smetana, Doppler. The conductor will be Orhan Salliel (Turkey).

February 13, Sofia

BOOKS

SOME FUTURE DAY // Subtitled "How AI Will Change Everything", this book by the famous professor, entrepreneur and author Mark Beckman tries to predict how artificial intelligence will transform areas such as business, advertising, medicine, warfare, politics. And at the same time, it gives a lot of practical advice on how to harness new technologies to work for us, and turn them into our co-pilots, instead of our substitutes.

Skyhorse Publishing House

POSTER

КИНО

БРИДЖИТ ДЖОУНС: ЛУДА ПО ОНОВА МОМЧЕ // От оригиналния филм, който превърна Рене Зелуегър в суперзвезда, измина почти четвърт век. Четвъртата част ще ни пренесе в живота на Бриджит като самотна майка, тъгуваща по трагично отишлия си Дарси (Колин Фърт; но почитателките му не бива да се тревожат - и той ще се появи във филма като призрак). Завръща се и Хю Грант, както и Ема Томпсън. Романтически увлечения за Бриджит този път са младият Рокстър (Лео Гуудол) и мистър Уолакър, учителят на децата ѝ (Чууетел Еджиофор).

В кината от 14 февруари

CINEMA

BRIDGET JONES: MAD ABOUT THE BOY // It's been almost a quarter of a century since the original film that made Renée Zellweger a superstar. The fourth installment will take us into Bridget's life as a single mother grieving the tragic death of Darcy (Colin Firth; but fans needn't worry - he'll make a ghostly appearance). Hugh Grant is also back, as is Emma Thompson. Zellweger's character must deal with her infatuation with the much younger Rockster (Leo Goodall) while also sorting out her relationship with Mr. Wallaker, her children's teacher (Chiwetel Ejiofor).

In theatres from February 14

ФЕСТИВАЛ

КУКЕРЛАНДИЯ // Всяка година между коледните празници и първите дни на пролетта в много български селца и градове мъжете навличат обърнати наопаки кожи, нахлузват най-страховитите маски, които могат да измислят, и излизат да танцуват по мегданите, за да бъде годината свободна от зло. Пернишкият фестивал "Сурва" губи международна популярност напоследък, но и "Кукерландия" в Ямбол не му отстъпва.

27 февруари - 2 март, Ямбол

FESTIVAL

KUKERLANDIA // Every year between the Christmas holidays and the first days of spring, in many Bulgarian villages and towns, men dress in inside-out fur coats, put on the scariest masks they can think of, and go out to dance in the squares to make the year free from evil. The Pernik "Surva" festival has gained international popularity recently, but "Kukerlandia" in Yambol is no less spectacular.

February 27 - March 2, Yambol

КНИГИ

НЕКА ПОМНИМ // Знаете ли кой е вторият Христо Ботев в българската история? Или че първият Ботев покрай всичко друго е автор и на учебник по математика? Че първата жена морски спасител в света е българска? Че откритие на български учен е в основата на днешната дигитална индустрия? "Нека помним: Истории от историята" е сборник от множество любопитни и слабопознати факти от българското минало, разказани от Росен Петров - автор, журналист и водещ на "Операция История" по телевизия Bulgaria ON AIR.

Издателство "Атеа"

BOOKS

LET US REMEMBER // Do you know who was the second Hristo Botev in Bulgarian history? Or that the first Botev, among other things, is also the author of a mathematics textbook? That the first female sea rescuer in the world was Bulgarian? That a discovery by a Bulgarian scientist is at the heart of today's digital industry? "Let's Remember: Stories from History" is a collection of many curious and little-known facts from the Bulgarian past, told by Rosen Petrov - author, journalist and host of "Operation History" on Bulgaria ON AIR television.

"Atea" Publishing House

ВРЕМЕ ЗА
КИНО

ON AIR
BULGARIA

събота | 22:00
неделя | 19:30 | 22:00

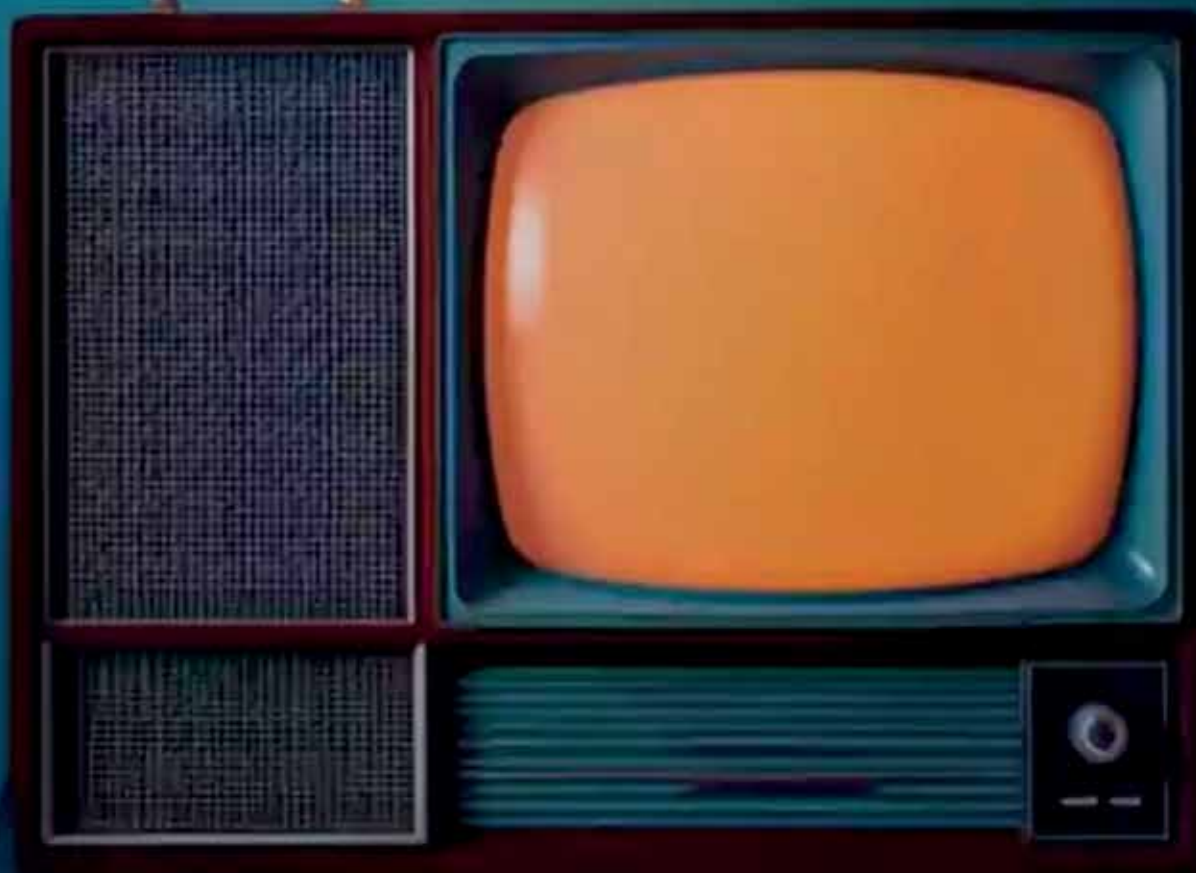
   [bgonair.bg](https://www.bgonair.bg)

НАЙ-ОЧАКВАНИТЕ СЕРИАЛИ ПРЕЗ 2025

THE MOST ANTICIPATED SERIES IN 2025

Годината обещава да е добра за почитателите на "Игра на тронове", "Междузвездни войни" и криминалета от всякакъв вид

It promises to be a good year for fans of "Game of Thrones", "Star Wars" and crime stories of any kind

На теория конкуренцията е нещо хубаво. Но практиката при телевизионните сериали в последните години малко ни разколебава: появата на нови играчи и платформи, и значителното увеличение на бюджетите и броя на продукциите сякаш не води автоматично до повишаване на качеството. Тъкмо напротив, от 25-те сериала с най-висока средна оценка (виж стр. ??), нито един не се е появил през последните пет години. Дали защото стачката на сценаристите оказва роля, дали и защото ресурсът от автори и режисьори е ограничен и се разпределя все по-тънко между множеството платформи, но до момента 2020-те години сякаш не са родили нито една безсмъртна телевизионна класика. Нека видим най-очакваните заглавия на малкия екран за 2025, и какви са шансовете някое от тях да ни опровергае. ▶

In theory, competition is a good thing. But the practice of television series in recent years makes us a little hesitant: the emergence of new players and platforms, and the significant increase in budgets and the number of productions does not seem to automatically lead to an increase in quality. On the contrary, of the 25 series with the highest average rating (see page ??), not a single one has appeared in the last five years. Whether because the writers' strike plays a role, or because the resource of authors and directors is limited and is distributed increasingly thinly among the many platforms, but so far the 2020s do not seem to have given birth to a single immortal television classic. Let's see the most anticipated titles on the small screen for 2025, and what are the chances that any of them will disprove us. ▶

► **РИЦАР НА СЕДЕМТЕ КРАЛСТВА**
A KNIGHT OF THE SEVEN KINGDOMS

Много от феновете на "Игра на тронове" може и да са останали леко разочаровани от "Домът на дракона", втората екранизация по приказния свят на Джордж Р. Р. Мартин. Но "Рицар на седемте кралства" може да ги компенсират напълно. Първо, за разлика от "Домът на дракона", този сериал е базиран върху художествен текст, а не върху суха хроника. И второ, в създаването на сериала е участвал самият Мартин. Дънкан Високия е странстващ рицар, а Ег - неговият паж, чиято скромна физиономия обаче крие голяма тайна. *По HBO.*

Many fans of "Game of Thrones" may have been slightly disappointed with "House of the Dragon", the second film adaptation of George R. R. Martin's fairy tale world. But "A Knight of the Seven Kingdoms" can fully compensate for them. First, unlike "House of the Dragon", this series is based on a fictional text with live characters and not on a dry chronicle. And second, Martin himself participated in the creation of the series. Duncan the Tall is a knight-errant, and Egg - his page, whose modest face, however, hides a big secret. *On HBO.*

Your Friends & Neighbors

The Night Manager

РАЗХОДКА С ДИНОЗАВРИ
WALKING WITH DINOSAURS

Ако питате нас, научнопопулярните поредици на BBC са най-убедителната причина човек все още да притежава (голям) телевизор. През 1999 първата "Разходка с динозаври" стана глобална сензация, въпреки компютърните технологии, за да ни позволи да надникнем в един отдавна забравен свят. Четвърт век по-късно въпросните технологии са напреднали значително, а и познанията ни за динозаврите са несравнимо по-богати, така че нямаме търпение да видим новия Walking With Dinosaurs. *По BBC.*

If you ask us, BBC science fiction series are the most compelling reason to still own a (large) TV. In 1999, the first Walking With Dinosaurs became a global sensation, harnessing computer technology to give us a glimpse into a long-forgotten world. A quarter of a century later, the technology in question has advanced significantly, and our knowledge of dinosaurs is incomparably richer, so we can't wait to see the new Walking With Dinosaurs. *On BBC.*

БЕЛИЯТ ЛОТУС 3
THE WHITE LOTUS 3

Този остроумен и циничен поглед върху живота на богатите в луксозните хотели

презизвика истинска сензация с първите си два сезона, но после стачката на сценаристите принудително забави третия с повече от две години. Сега най-после "Белият лотус" се завръща на нова локация - Тайланд, и с нови герои, освен Наташа Ротвел, която се връща към ролята си от първия сезон. Останалите имена в афиша са Ейми Лу Ууд, Уолтър Гогинс, Паркър Поудзи, Джейсън Аизъкс, Кари Куун и Патрик Шварценегер. Да, правилно се досетихте, синът на Арни. *По HBO.*

This witty and cynical look at the lives of the rich in luxury hotels caused a real sensation with its first two seasons, but then a writers' strike forced the third to be delayed by more than two years. Now, finally, "The White Lotus" returns to a new location - Thailand, and with new characters, in addition to Natasha Rothwell, who returns to her role from the first season. The rest of the names on the bill are Amy Lou Wood, Walton Goggins, Parker Posey, Jason Isaacs, Carrie Coon and Patrick Schwarzenegger. Yes, you guessed it right, Arnie's son. *On HBO.*

ДЕНЯТ НУЛА
ZERO DAY

Унищожителна кибер атака презизвиква хаос и хиляди

смъртни случаи. Бившият американски президент Джордж Мълн (не груг, а Робърт де Ниро) оглавява комисията, която трябва да разследва атаката и да открие извършителите - напук на дезинформацията, личните амбиции и апетитите на Уолстрийт. На Де Ниро, който е и съпродуцент, партнират Лизи Каплан, Анджела Басет, Дан Стивънс, Джеси Племънс и още госта познати лица. *По Netflix.*

A devastating cyber attack causes chaos and thousands of deaths. Former US President George Mullen (none other than Robert De Niro) heads the commission that must investigate the attack and find the perpetrators - despite disinformation, the personal ambitions of the tech giants and the appetites of Wall Street. De Niro, who is also a co-producer, is partnered by Lizzie Kaplan, Angela Bassett, Dan Stevens, Jesse Plemons and many other familiar faces. *On Netflix.*

РЕЗИДЕНЦИЯТА THE RESIDENCE

Поредната продукция на машината за хитове Шонда Раймс ("Анатомията на Грей", "Скандал", "Бриджъртън") е комедия за разследване на убийство... в Белия дом. В основата ѝ обаче е госта ге-

тайлната документална книга на Кейт Андерсън Брауър, която хвърля госта любопитна светлина зад кулисите на най-влиятелната сграда в света. В главната роля е Узо Адуба, а епизодично се мяркат безброй звезди, включително и Кайли Миноуг като самата себе си. *По Netflix.*

The next production of the hit machine Shonda Rhimes ("Grey's Anatomy", "Scandal", "Bridgerton") is a comedy about investigating a murder... in the White House. However, it is based on the rather detailed documentary book by Kate Anderson Brower, which sheds quite a curious light behind the scenes of the most influential building in the world. The main role is played by Uzo Aduba, and countless stars appear in cameos, including Kylie Minogue as herself. *On Netflix.*

СТУДИОТО THE STUDIO

Сет Роугън е сценарист, продуцент и в главната роля на този комедиен сериал, проследяващ грамата на новоназначен шеф на западащо филмово студио. Той трябва да се справи както с предизвикателствата на новото време, така и с моралните си дилеми. В ролите са още Катрин О'Хара, Катрин Хаан, Аък Баринхолц. А епизодични появи

имат цял куп звезди: Брайън Кранстън, Мартин Скорсезе, Пол Дейно, Зои Кравиц, Рон Хауър, Шарлиз Терон, Оливия Уайлд, Стив Бушеми. *По Apple TV+.*

Seth Rogen is the writer, producer and lead actor in this comedy series, following the drama of a newly appointed head of a declining film studio. He must deal with both the challenges of the new times and his moral dilemmas. The cast also includes Catherine O'Hara, Kathryn Hahn, Ike Barinholtz. And there are a whole bunch of stars who make cameo appearances: Bryan Cranston, Martin Scorsese, Paul Dano, Zoe Kravitz, Ron Howard, Charlize Theron, Olivia Wilde, Steve Buscemi. *On Apple TV+.*

ПОСЛЕДНИТЕ ОЦЕЛЕЛИ THE LAST OF US 2

Сериал по видеоигра? Скептицизмът изглеждаше оправдан, докато първият сезон на The Last of Us не превзе световните екрани с гръм през 2023, и не узакони култовия статут на Пегро Паскал. Сега сценаристите Крейг Мазин ("Чернобил") и Нийл Дръкман подновяват историята пет години след края на първия сезон, а към Паскал се присъединяват нови звезди: Кейтлин Девър, Йънг Мазино, Джефри Райт, Катрин О'Хара. *По HBO.* ▶

25-ТЕ НАЙ-ВЕЛИКИ СЕРИАЛА В ИСТОРИЯТА

Кои са най-великите телевизионни сериали в историята? Едно американско издание се опитва да отговори на този въпрос, като обобщава средните оценки на критици и публика от общо 12 различни платформи. Ранглистата се получава с разбираемо пристрастие към съвременността, но има и изключения.

1. Breaking Bad (2008)
2. Game of Thrones (2011)
3. Chernobyl (2019)
4. The Sopranos (1999)
5. Band of Brothers (2001)
6. The Wire (2002)
7. Better Call Saul (2015)
8. Stranger Things (2016)
9. Sherlock (2010)
10. Peaky Blinders (2013)
11. The Twilight Zone (1959)
12. Fleabag (2016)
13. Fargo (2014)
14. House M.D. (2004)
15. Friends (1994)
16. Dark (2017)
17. The Office (2005)
18. Succession (2018)
19. Battlestar Galactica (2004)
20. Freaks and Geeks (1999)
21. Mad Men (2007)
22. Narcos (2015)
23. Mindhunter (2017)
24. Mr. Robot (2015)
25. Black Mirror (2011)

Walking With Dinosaurs

► TV series based on a video game? Skepticism seemed justified until the first season of *The Last of Us* took the world's screens by storm in 2023, and legitimized Pedro Pascal's cult status. Now, screenwriters Craig Mazin ("Chernobyl") and Neil Druckmann are renewing the story five years after the end of the first season, and Pascal is joined by new stars: Caitlin Devener, Young Mazino, Jeffrey Wright, Catherine O'Hara. *On HBO.*

ПРИЯТЕЛИ И СЪСЕДИ YOUR FRIENDS & NEIGHBORS

Заглавието е същото като на една позабравена черна комедия от 90-те години, с Аарън Екхарт и Ейми Бренаман. Но това тук не е римейк за телевизията, а съвсем различна история, в която Джон Хам е банкрутирал банкер, който решава да изплаща дълговете и издръжката на бившата си жена, като ограбва своите стари приятели и колеги. Ако ви тресе носталгия по *Mad Men*, тук Хам госта се доближава до чара на някогашния си герой Дон Дрейпър. *По Apple TV+.*

Same title as a forgotten 1990s dark comedy, with Aaron Eckhart and Amy Brenneman. This, however, is not a remake for television, but a completely different story, in which Jon Hamm is a bankrupt banker who decides to pay off his debts and alimony by robbing his old friends and colleagues. If you are nostalgic for *Mad Men*, here Hamm comes pretty close to the charm of his former character Don Draper. *On Apple TV+.*

A Thousand Blows

Towards Zero

АНДОР 2 ANDOR 2

В наши дни можете да залепите етикета "Междузвездни войни" и върху пътя бавно зреещо сирене, и пак ще го превърнете в магнит за зрителите. Но първият сезон на "Андор" се оказа госта по-добър от средното ниво за франчайза напоследък, и

The Last of Us 2

гори получи три номинации за Емму. Това е историята на познатия ни шпионин Касиан Андор (Диего Луна), но пет години преди събитията в *Rogue One*. Големи имена като Стелан Скарсгорг и Фиона Шоу партнират на Луна. *По Disney+.*

These days you can stick the "Star Wars" label on a slow-ripening cheese and it will still turn it into a magnet for viewers. But the first season of "Andor" turned out to be much better than the average for the franchise lately, and even received three Emmy nominations. This is the story of our familiar spy Cassian Andor (Diego Luna) five years before the events of *Rogue One*. Big names like Stellan Skarsgard and Fiona Shaw star alongside Luna. *On Disney+.*

НОЩНИЯТ УПРАВИТЕЛ THE NIGHT MANAGER

Почти десет години минаха от първия сезон на тази ефектна екранизация по едноименния роман на Джон Льо Каре, прочутия майстор на шпионския трилър. Още не е ясно дали Хю Лоури ще се върне на екран във втория сезон, на който е изпълнителен продуцент. Но останалите звезди със сигурност остават: Том Хидълстън, Оливия Колман, Алисътър Петри, Дъглас Ходж. *По BBC.*

It's been almost ten years since the first season of this spectacular adaptation of the novel of the same name by John Le Carré, the famous master of the spy thriller. It's not yet clear whether Hugh Laurie will return to the screen in the second season, which he is executive producing. The rest of the cast will certainly remain: Tom Hiddleston, Olivia Colman, Alistair Petrie, Douglas Hodge. *On the BBC.*

ОТДЕЛ Q DEPARTMENT Q

Напоследък не сме се сблъскали с добра скандинавска кримка. Но Department Q има потенциала да промени това. Книгите на Юси Адлер-Улсен за комисар Мьорк станаха световни бестселъри, датският сериал по тях вече се върти по българските телевизии, но сега Netflix се заема със същия материал. Предстоящият първи сезон е базиран в Единбург, с Матю Гууд (*The Crown*, *Downton Abbey*) и Кели Макгоналд (*Trainspotting*) в главните роли. Сценарист е Скот Франк, който ни гаже *The Queen's Gambit* и *Godless*. *По Netflix.*

We haven't encountered a good Scandinavian crime story recently. But Department Q has the potential to change that. Jussi Adler-Olsen's books about Commissioner Mork have become global bestsellers, the Danish TV

series based on them is already running on Bulgarian television, and now Netflix is taking on the same material. The upcoming first season is based in Edinburgh, with Matthew Goode (The Crown, Downton Abbey) and Kelly Macdonald (Trainspotting) in the lead roles. The screenwriter is Scott Frank, who gave us The Queen's Gambit and Godless. *On Netflix.*

ХИЛЯДА УДАРА A THOUSAND BLOWS

Стивън Найт е вероятно най-доминиращото явление в съвременната телевизия: съзателят на оригиналния "Стани Богат" пише сценарии с удивителна продуктивност и въображение. Почитателите на работата му в Peaky Blinders ще очакват с нетърпение A Thousand Blows - криминална драма, базирана на истинската история на "40-те слона", най-прочутата женска банда в Лондон в края на XIX век. Стивън Грѐм ("Две димящи гула") и Ерин Дохърти са в главните роли. *По Disney+.*

Stephen Knight is perhaps the most dominant phenomenon in modern television: the creator of the original Who Wants To Be A Millionaire writes scripts with astonishing productivity and imagination. Fans of his work on Peaky Blinders will be eagerly

awaiting A Thousand Blows, a crime drama based on the true story of the "40 Elephants", the most notorious female gang in London in the late 19th century. Stephen Graham ("Lock, Stock & Two Smoking Barrels") and Erin Doherty star. *On Disney+.*

НУЛА ЧАСЪТ: РАЗВРЪЗКАТА AGATHA CHRISTIE'S TOWARDS ZERO

Нова екранизация по "Нула часът - Развързката", прочутият роман на Агата Кристи. Възрастна аристократка кани на гости племенника си - известен играч на тенис. Той я известява, че ще гоиде заедно с бившата и настоящата си жена. И груги са поканени на вечерното парти, след което домакинята ще се окаже убита, а инспектор Батъл - изправен пред неразрешима поне на пръв поглед загадка. Самата Анжелика Хюстън влиза в ролята на лейди Тресилиън. *По BBC.*

A new film adaptation of Agatha Christie's famous novel "Towards Zero". An elderly aristocrat invites her nephew, a famous tennis player, to visit. He informs her that he will come with his ex and current wife. Others are invited to the evening party, after which the hostess will be murdered, and Inspector Battle - faced with an unsolvable mystery. Which he will

solve, of course. Angelica Huston herself plays the role of Lady Tressilian. *On the BBC.*

СТРАННИ НЕЩА 5 STRANGER THINGS 5

Злополучен експеримент отваря врата между малко американско градче и зловещо паралелно измерение. Вече десетилетие тази странна комбинация от драма, фантастика, ужаси и тийнейджърски истории ни приковава пред екраните. Но сега всичко свършва: петият сезон на Stranger Things ще е и последен. Макар че си струва да помним, че в този сериал нищо не е такова, каквото изглежда. *По Netflix.*

A failed experiment opens a door between a small American town and an ominous parallel dimension. For a decade now, this strange combination of drama, fantasy, horror and coming-of-age stories has captivated us in front of the screens. But now it's all over: the fifth season of Stranger Things will be the last. Although it's worth remembering that nothing is as it seems in this series. *On Netflix.*

МИНИСТЕРСТВО НА ВРЕМЕТО MINISTRY OF TIME

Тази любопитна история, ▶

THE 25 GREATEST TV SERIES EVER

What are the greatest TV series ever? An American publication attempts to answer this question by summing up the average ratings of critics and audiences from a total of 12 different platforms. The ranking is obtained with an understandable bias towards modernity, but there are also exceptions.

1. Breaking Bad (2008)
2. Game of Thrones (2011)
3. Chernobyl (2019)
4. The Sopranos (1999)
5. Band of Brothers (2001)
6. The Wire (2002)
7. Better Call Saul (2015)
8. Stranger Things (2016)
9. Sherlock (2010)
10. Peaky Blinders (2013)
11. The Twilight Zone (1959)
12. Fleabag (2016)
13. Fargo (2014)
14. House M.D. (2004)
15. Friends (1994)
16. Dark (2017)
17. The Office (2005)
18. Succession (2018)
19. Battlestar Galactica (2004)
20. Freaks and Geeks (1999)
21. Mad Men (2007)
22. Narcos (2015)
23. Mindhunter (2017)
24. Mr. Robot (2015)
25. Black Mirror (2011)

Zero Day

► базирана върху съвсем наскоро публикувания роман на Калиан Брадли, описва тайна правителствена структура, която експериментира с пътуване във времето, прехвърляйки личности от други епохи в съвременността. Сред тях е и един полярен изследовател от XIX век, за чието приспособяване към днешния свят отговаря главната героиня.

Сериалът на BBC повтаря и името, и немалка част от сюжета на испанския Ministerio Del Tiempo, чиито създатели очакват обяснение и заплашват със съд. Самата Брадли увери, че това било "зловещо съвпадение". Но тези спорове само ще разпалят още повече интереса към сериала. По BBC.

This curious story, based on the recently published novel by Kaliane Bradley, describes a secret government structure that experiments with time travel, transferring personalities from other eras to the present. Among them is a 19th-century polar explorer, whose adaptation to today's world is the responsibility of the main female character.

The BBC series repeats both the name and a large part of the plot of the Spanish Ministerio Del Tiempo, whose creators are awaiting an explanation and threatening to sue. Bradley

herself assured that this was an "unfortunate coincidence". But these disputes will only fuel even more interest in the series. On the BBC.

ПЪРВОБИТНА АМЕРИКА AMERICAN PRIMEVAL

Популярността на суровите американски уестърни не само не отминава, но и все повече се засилва. Което обяснява и появата на American Primeval - разказ за група смелчаци, които се сблъскват с Дивия запад през 1857. Майка със сина си, войници, заселници, индианци и дори мормонски водач пресичат пътищата си в тази история, написана от Марк Л. Смит и режисирана от Питър Бърг. В главните роли са Теълър Кич (Friday Night Lights) и Бети Гилпин (GLOW). По Netflix.

The popularity of harsh American Westerns isn't fading - on the contrary. Which explains the appearance of American Primeval - a story about a group of brave souls who dare to encounter the Wild West in 1857. A mother and her son, soldiers, settlers, Indians and even a Mormon leader cross paths in this story, written by Mark L. Smith and directed by Peter Berg. Starring Taylor Kitsch (Friday Night Lights) and Betty Gilpin (GLOW). On Netflix.

КОРПОРАТИВЕН КУЛТ 2 SEVERANCE 2

Първият сезон на този фантастичен трилър, режисиран от Бен Стилър, приключи в момента, в който поробените ментално служители на зловещата корпорация Lumon успяха да пробият бариерата, отделяща спомените за работния им живот от тези за личния. Вторият сезон най-после (след три години чакане) ще ни каже какво се случва след това, и каква е тайната, довела го това странно състояние. В ролите са познатите ни Адам Скот, Брит Лоуър, Джон Тортуро и Патриша Аркет, а сега към тях се присъединяват Гуендолин Кристи и Боб Балабан. По Apple TV+.

The first season of this sci-fi thriller, directed by Ben Stiller, ended when the mentally enslaved employees of the sinister Lumon corporation managed to break through the barrier separating their work and personal memories. The second season will finally (after a three-year wait) tell us what happens next, and what dark secret led to this strange state of the affairs. The cast includes familiar faces Adam Scott, Britt Lowery, John Torturro and Patricia Arquette, and now they are joined by Gwendoline Christie and Bob Balaban. On Apple TV+. ■

Stranger Things 5

Severance 2

СПЕСТЯВАШ, ДОКАТО ПЪТУВАШ

ВЗЕМИ СВОЯТА
VISA CCB-BULGARIA AIR ОТ ЦКБ
СЪС СПЕЦИАЛНИ УСЛОВИЯ

- Дълъг гратисен период при пазаруване и теглене на пари в брой
- Безплатна застраховка при пътуване в чужбина
- Отстъпка от пълната стойност на самолетния билет при заплащането му с карта Visa "CCB-Bulgaria Air" в България или на www.air.bg:
 - 5% отстъпка при плащане с Visa Gold "CCB-Bulgaria Air"
 - 3% отстъпка при плащане с Visa Classic "CCB-Bulgaria Air"
- 5% отстъпка при покупка на стоки с картата на борда на самолетите
- Безплатен превоз на два багажа, всеки с тегло до 23 кг.

Допълнителна информация за кредитни карти Visa "CCB-Bulgaria Air" можеш да получиш на тел.: *5050 или 02 9266 500
www.ccbank.bg

Централна Кооперативна Банка
Важният си ми.

*5050
www.ccbank.bg

ЛОНДОН: БОГАТ ДО НЕПРИЛИЧИЕ

LONDON: INDECENTLY RICH

История, изкуство, забавления: британската столица
предлага по много от всичко

History, art, entertainment: the British capital offers a lot of everything

В Европа със сигурност няма друг толкова космополитен град като Лондон; в световен мащаб единствено Ню Йорк би могъл донякъде да се мери с него. Тук ще откриете всички възможни раси, култури и езици (а също и, като допълнителен бонус, всички възможни кухни). Музеите и художествените галерии предлагат смайващи и наистина глобални колекции. И в същото време Лондон запазва някои очарователни особености, които са си типично английски и няма да ги откриете никъде другаде. ▶

There is certainly no other city in Europe as cosmopolitan as London; on a global scale, only New York could somewhat compete with it. Here you will find every conceivable race, culture and language (and also, as an added bonus, every conceivable cuisine).

The museums and art galleries offer stunning and truly global collections. And at the same time, London retains some charming features that are quintessentially English and you won't find them anywhere else. ▶

В НАЧАЛОТО БЕ БЪКИНГЪМ

IN THE BEGINNING, THERE WAS BUCKINGHAM

С името "Лондон" вървят най-различни определения - космополитен, богат, величествен, старинен, модерен... Може и да се изненадате, но към това трябва да добавим и "уютен". По начало уютът не е нещо, което бихте свързали с една почти 15-милионна метрополия (най-голямата в Европа). Но Лондон е точно това. Отделните му райони са някак успокояващо отделени един от друг, а приветливите улици, безбройните градинки и прелестните стари сгради те карат бързо да забравиш за умопомрачителните размери на мястото.

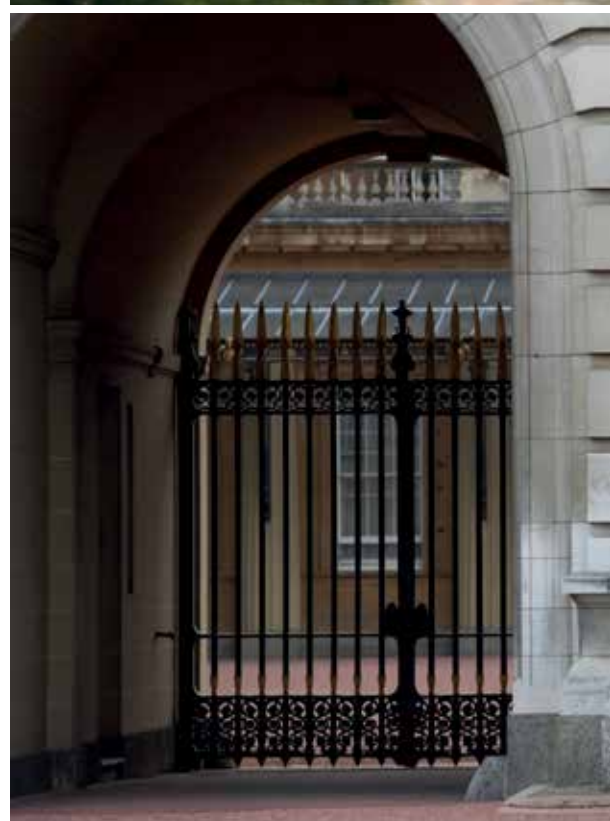
Подходящо място за начало на разходката ви е Бъкингамският дворец - резиденцията на кралицата. Разположен на пешеходно разстояние от основните забележителности, той е удобна отправна точка. Непосредствено до двореца е Сейнт Джеймсис Парк - един от многото паркове, заради които наричат Лондон "зеления град". В почивни дни може да е доста претъпкано - сякаш половината град се е изсипал тук, за да си направи пикник, да почете на слънце или просто да се поразсълъче. Туристите се тълпят около езерцето, където безгрижно се плацикат лебеди и патици. Само имайте предвид, че да им се дава храна е позволено само на специално определените места.

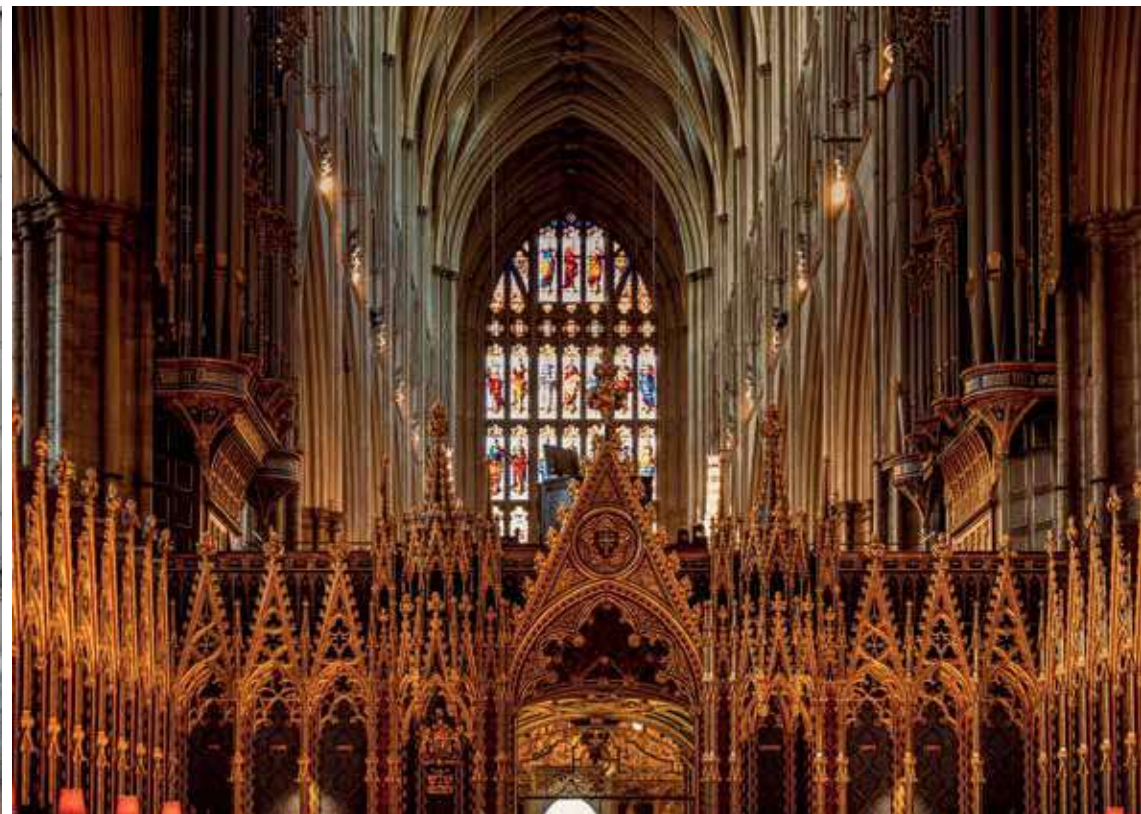
Близко до парка е Уестминстърското абатство с неговата прословута готическа катедрала, където се извършват коронациите на английските крале от 1066 година до ден-днешен. Съседният Уестминстърски дворец е седалище на двете камари на парламента (с хиляда и сто стаи, сто стълбища и над пет км коридори), и на Биг Бен. Петте по-малки камбани на знаменития часовник бият на всеки четвърт час, а голямата - цели 14 тона - на кръгъл час.

The name "London" goes with all sorts of adjectives – cosmopolitan, rich, impressive, historical, modern... Yet we never suspected that we could also add "cozy" to this list. In principle, coziness is not something one would think of regarding a metropolis of almost 15 million people (the biggest in Europe). London, however, is just that. Her districts are somehow comfortably separated from one another and her pleasant streets, countless gardens and fascinating old buildings make you quickly forget the mind-boggling size of the city.

We began our walk from Buckingham Palace – the residence of the Queen. It is a convenient starting point, situated several minutes walking distance from most of the historical highlights of the capital. Right beside the palace is Saint James Park – one of the many parks that are the reason why London is called "the green city." During national days off, it might be very crowded, as if half of the city has just poured in to picnic, read in the sunshine or just get moving. The tourists crowd around the lake where swans and ducks take a carefree swim. Just bear in mind that you are allowed to feed them only at specially marked locations.

In the vicinity of Saint James Park is Westminster Abbey with its famous gothic cathedral, which is the place where English kings and queens have been crowned since 1066 until this very day. The neighboring Westminster Palace is the seat of the two Houses of the Parliament (with a total of 1,100 rooms, 100 staircases and more than 5 kilometers of passage ways), and of Big Ben. The five smaller bells of the famous clock chime every quarter of an hour, while the big one, which weighs almost 14 tons, chimes every hour.

ПОГЛЕД ОТ ОКОТО НА ЛОНДОН

A LOOK THROUGH THE EYE OF LONDON

Щом прекосите Уестминстърския мост, ще се озовете на южния бряг на Темза – Саут Бенк, дом на някои от най-забележителните културни институти в града: Националният театър, Британският филмов институт, галерията Хейуърд, Ройъл Фестивал Хол... Спокойно можете да зазубите седмица в обикалянето и опознаването им. А можете и да се задоволите с бърз, но ефектен поглед отгоре, от прочутото Лондонско око (London Eye). Най-високото виенско колело в Европа (135 м), построено през 1999 в чест на настъпващото ново хилядолетие, предлага спираща гъба гледка към града и не е чудно, че годишно над три милиона души минават през остъклените му кабинки. Но удоволствието не е никак евтино – билетите струват близо 35 евро, ако си ги купите предварително онлайн, или 50 евро на място, към което се добавя и една внушителна опашка пред касите. Едно завъртане трае около двайсет и пет минути.

Разходка по брега може да ви отведе и до друга от ембемите на британската столица – моста Тауър, наречен на съседната Лондонска кула. Построена през 1066 от Уилям Завоевателя, през вековете тази крепост е била кралска резиденция, съкровищница и, не на последно място, мрачна тъмница за най-опасните политически затворници. Смятало се е, че който държи Тауър, държи и властта в Англия. Кулата е прочута и с популацията от гарвани. Според едно древно поверие ако един ген те изчезнат, ще загине и страната. Съвременните британци се кънат, че не вярват много-много в подобни суеверия. Но за всеки случай продължават да подгряват крилете на птиците. Днес Тауър е музей, в който се съхраняват короните и останалите скъпоценности на британските монарси.

When you cross the Westminster Bridge, you will find yourselves on the South bank of the Thames which is home to several of the city's major cultural institutions: the National Theater, the British Film Institute, the Hayward Gallery, Royal Festival Hall, etc. You could easily spend an entire week to tour and get acquainted with them, but you might satisfy yourself with a fast but effective look high above from the renowned London Eye. The tallest Ferris wheel in Europe (135 meters), which was built in 1999 to celebrate the coming of the new millennium, offers a breathtaking view of the city and it is no wonder that more than three million people pass through its glass-covered capsules annually. But this pleasure is not at all cheap – a ticket costs almost 35 euros, if you buy it online, or close to 50 if you decide to wait the line on the spot. One complete rotation of the London Eye takes approximately 25 minutes.

An alternative but equally pleasant way to view London is by touring it from the Thames. You can begin from any bridge, and there is a vast choice of vessels, ranging from simple rubber boats and floating restaurants to luxury yachts.

Sooner or later the water cruise will lead you to another symbol of the British capital – the Tower Bridge, named after the neighboring London Tower. Built in 1066 by William the Conqueror, this fortress was used for centuries as a royal residence, a treasury and, last but not least, as a dark dungeon for the most dangerous political prisoners. It was thought that whoever held the Tower also commanded the power in England. The Tower is also famous for its population of ravens. According to an ancient tradition, the day they disappear will be the day the country perishes. Modern-day citizens swear that they do not give much credit to such superstitions, but they still clip the birds' wings. Today the Tower is a museum, which keeps the Crown Jewels of the British monarchs safe.

ВЛЕЗТЕ В ОБЛОЖКА НА THE BEATLES

ENTER THE BEATLES ALBUM COVER

Микс от всевъзможни култури и вкусове, Лондон е съкровище за ценителите на музиката. От грандиозните концертни зали до малките кафенета с музика на живо и уличните музиканти, градът ще ви очарова със своята непринуденост. Колоси като The Rolling Stones, Pink Floyd, Дейвид Боуи, Queen, The Who, The Sex Pistols и The Police са започнали кариерите си тук, за да завладеят по-късно света. След тях идва редът на Suede и Blur, Jamiroquai и Faithless, Basement Jaxx и Coldplay. Всички тези имена са оставили своята материална следа в града, до която можете да се докоснете и с която можете да се снимате. Ето някои от по-популярните възможности.

Въпреки че The Beatles са от Ливърпул, голяма част от музикалната си кариера прекарват именно в Лондон, работейки в студиото Abbey Road. Емблематичното звукозаписно студио и близката пешеходна пътека са може би най-известната забележителност в Лондон, свързана с рок музиката, заради обложката на едноименния албум Abbey Road.

Почитателите на Дейвид Боуи се уплътват към скромната Heddon Street, чиито номер 23 е на обложката на The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars. В малката уличка зад Savoy Hotel Боб Дилън заснема легендарното видео за песента Subterranean Homesick Blues през 1965 (сега се, в което Боб не пее, а показва последователно картончета с текста). Ако сте ценители на рока, непременно отскачете и до квартал Кемдън в северен Лондон, където може на самата улица да се разминете с някои световноизвестен изпълнител. Мястото е пълно с клубове с жива музика и улични музиканти. The Hawley Arms бе любимото място на живялата в Кемдън Ейми Уайнхаус.

A mix of various cultures and tastes, London is a treasure trove for music lovers. From grand concert halls to small live music cafes and street musicians, the city will charm you with its informality. Giants like The Rolling Stones, Pink Floyd, David Bowie, Queen, The Who, The Sex Pistols and The Police all started their careers here, later conquering the world. After them came the turn of Suede and Blur, Jamiroquai and Faithless, Basement Jaxx and Coldplay. All of these names have left their material mark on the city, which you can touch and take pictures with. Here are some of the more popular options.

Although The Beatles are from Liverpool, they spent a large part of their musical career in London, working at Abbey Road Studios. The iconic recording studio and the nearby pedestrian walkway are perhaps the most famous landmark in London associated with rock music, thanks to the cover of the album Abbey Road.

David Bowie fans head to the modest Heddon Street, whose number 23 is on the cover of The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars. In the small street behind the Savoy Hotel, Bob Dylan filmed the legendary video for the song Subterranean Homesick Blues in 1965 (you remember, the one in which Bob does not sing, but shows a sequence of cards with the lyrics).

If you are a rock connoisseur, be sure to jump to the Camden district in north London, where you can pass by a world-famous artist on the street. The area is full of clubs with live music and street musicians. The Hawley Arms was the favorite place of Amy Winehouse, who used to live in Camden.

СЪКРОВИЩАТА НА СВЕТА THE TREASURES OF THE WORLD

Музеите са другият символ на този град. Само по-големите са 240, с всевъзможна тематика – на транспорта, на метрото, на конната стража, на ветрилата... Има си дори Музей на комиксите. Очевидно е, че само в един живот няма как да разгледате всичко. Но за нищо на света не пропускайте Британския музей, един от най-големите и богати в целия свят. Създаден е през 1753, когато сър Ханс Слоън, известен учен, дарява огромната си колекция на сържавата. Днес в музея се съхраняват над седем милиона културни съкровища – тук са фризове и статуите от атинския Партедон, Розетският камък, най-прочутите египет-

ски мумии. След само час по безкрайните му коридори ще ви се завие свят, но преживяването си струва. Музеят има и едно много съществено предимство пред конкурентите си по света, като берлинския Пергамон или Ермитажа в Петербург – входът е напълно безплатен. На входа и на няколко места в самата сграда има кутии за дарения, в които можете да пуснете колкото прецените.

Доста по-несериозен, но не по-малко популярен е Музеят на Мадам Тюсо с въздушните копия на знаменитостите. Фигурите са стряскащо реалистични и ако мечтаете за снимка с Брад Пит,

Скарлет Йохансон или Елизабет Втора, това е най-добрият ви шанс. Но бързо ще се убедите, че мечтата ви е споделена от хиляди хора – музеят е невероятно претъпкан и може да се наложи да почакате на дълга опашка пред любимата си фигура. Има и друг проблем: всяка минута, която отделите на музеите, е минута, която открадвате от времето си за пазаруване. А в Лондон последното е наистина паметно преживяване. На Бонг стрийт ще откриете бутиците на всички най-престижни световни марки; Оксфорд стрийт е алтернативата, ако бюджетът ви не се измерва с хиляди. Тук има всичко – от утвърдени световни имена до обувки за по 5 лири.

Museums are another symbol of this city. The larger ones alone number 240 and they cover a variety of themes – there is the Transport Museum, the Household Cavalry Museum and the Fan Museum, for example. There is also a Cartoon Museum. Obviously one lifetime is not enough for you to visit everything, but you should definitely not miss the British Museum – one of the largest and richest in the whole world.

The British Museum was founded in 1753, when the famous scientist Sir Hans Sloane donated his huge collection to the state. Today the museum preserves over seven million cultural treasures – among which are the

friezes and the statues from the Parthenon in Athens, the Rosetta stone and the most famous Egyptian mummies. You will feel dizzy after spending just one hour winding through its endless passages, but the experience is worthwhile. The Museum has a very significant advantage over its competitors (like the Berliner Pergamum or the Hermitage in St. Peterburg) around the world – it is absolutely free. They have placed boxes to collect donations at several places in the building and at the entrance; you may donate as much as you like.

An equally popular (but not so serious) museum is Madame Tussauds with its wax fig-

ures of celebrities. The figures are strikingly realistic and if you dream of having a picture together with Brad Pitt, Scarlett Johansson, or Elizabeth II, this is your best chance.

Just bear in mind that every minute you devote to the museums is time stolen from possible shopping. And shopping in London really is an experience to remember. On Bond Street you will find boutiques that represent all of the prestigious world brands; if your budget is not measured in the thousands, then Oxford Street is a good alternative. There is everything here – from established world brands to shops where you might find a pair of shoes for a fiver.

ХАРИ ПОТЪР СРЕЩУ ПАДИНГТЪН HARRY POTTER VS. PADDINGTON BEAR

Лондон е вероятно най-голямото място на планетата, където да заведете децата си. Списъкът от забавления за цялото семейство е огромен: от фантастично богатата (14,000 животински вида) London Zoo, до плаване на стар боен кораб или строителство на вигвами в парка. Безпогрешен избор е също посещението в студиото на Warner Bros, където е заснет "Хари Потър" - специалният тур там не е от евтините, но ще остави спомени за цял живот. Можете не само да видите Забранената гора или село Литъл Уингинг, но дори и да изпиете един бирен шейк. А в магазина има какво ли не - включително колосален избор от магически пръчки. Ако все пак не ви се плащат 56 лири за билет, можете просто да се разходите до гара Кингс Крос и да се снимате с табелката за Перон 9 и 3/4. Не по-малко популярни са и туровете, посветени на друг любим детски герой - мечето Паддингтън. Това е интерактивно преживяване, в което децата помагат на благовъзпитаното мече да достави портокали за Деня на мармалада. Цената варира според деня и сезона, но е между 34 и 49 лири за възрастни и 24-39 за деца. Има и сандвичи с мармалад, естествено. За поотраснали деца чудесна дестинация са ботаническите градини Кю, където ще видите най-голямото разнообразие от растителни видове в света. Има и специална секция за деца, с тайни игрални площадки, осигуряващи не само забавление, но и доста знания. В митичния театър "Глоуб", където Уилям Шекспир е поставял пиесите си, организират специални събития през ваканциите, посветени на Барда, включително и неща като ускорен курс по фехтовка. А в Музея на науката (Science Museum) децата - както възрастни и татковците им - могат да проследят цялата история на видеоигрите в експозицията Power Up, като ги изиграят - от античния Pong до съвременните дигитални чудеса.

London is probably the best place on the planet to take your kids. The list of entertainment for the whole family is huge: from the fantastically rich (14,000 animal species) London Zoo, to sailing on an old battleship or building wigwams in the park. A visit to the Warner Bros studio, where "Harry Potter" was filmed, is also a surefire choice - the special tour there is not cheap, but will leave memories for a lifetime. You can not only see the Forbidden Forest or the village of Little Whinging, but even drink a butterbeer. And the shop has a lot to offer - including a colossal selection of magic wands. If you still don't want to pay 56 pounds for a ticket, you can just walk to King's Cross station and have your picture taken with the sign for Platform 9 and 3/4.

No less popular are the tours dedicated to another favourite children's character - Paddington Bear. This is an interactive experience where children help the mild-mannered bear deliver oranges for Marmalade Day. Prices vary depending on the day and season, but are between £34 and £49 for adults and £24-39 for children. There are marmalade sandwiches too, of course.

For older children, a great destination is Kew Gardens, where you'll see the largest variety of plant species in the world. There's also a special section for children, with secret play areas that provide not only fun but also a lot of knowledge.

The legendary Globe Theatre, where William Shakespeare staged his plays, hosts special events during the school holidays, including things like a crash course in fencing. And at the Science Museum, kids - and their dads too - can trace the entire history of video games in the Power Up exhibition by playing them - from ancient Pong to modern digital wonders.

ЯВНОТО И ТАЙНОТО ИЗКУСТВО

OVERT AND SECRET ART

В Лондон има няколко хиляди художествени галерии - и поне стотина от тях биха били главни атракции във всеки груг арг по света. За почитателите н изкуството има някои задължителни спирки. Като например Националната галерия на площаг Трафалгар, създадена през 1824 и приютила шедевъри на Леонардо Да Винчи, Тициан, Веласкес, Моне. Или Tate Modern, една от най-внушителните колекции на модерно и съвременно изкуство в света, където цял ген може да прескачате от Пикасо към Уорхол и от Матис към Мондриан. Обърнете внимание и на самата сграда, построена от сър Джайлс Гилбърт Скот и наскоро трансформирана от блестящите Herzog & de Meuron. Или пък музея Victoria & Albert, наречен на покойната кралица и нейния консорт, и съдържащ над 100 различни галерии. Постоянната колекция включва умопомрачителните 2.3 милиона предмета - от скулптурите на Микеланджело и Роден до 400-годишни японски копринени кимона. Покрай тези световноизвестни локации обаче, Лондон крие и неготам туристически, но също толкова пленителни места. Като например Колекцията Есторик в Айлингтън, където можете, без да се провирате през гъсти тълпи, да се насладите на най-добрите образци на модерното италианско изкуство, на футуризма на творци като Умберто Бочони и Джино Северини. Струва си също да отскочите до бедняшкия някога Ламбет, за да видите дома, в който е отраснал Чарли Чаплин, и който днес е превърнат в затрогващ Музей на киното, посветен на златния век на седмото изкуство.

По-популярна, но много симпатична дестинация е Alfies Antique Market в Марлбоун - покрит антикварен пазар, в който стотина търговци предлагат предмети на изкуството, бижута, дори стари грехи и мебели. ■

London has several thousand art galleries - and at least a hundred of them would be major attractions in any other city in the world. For art lovers, there are some must-sees. Like the National Gallery in Trafalgar Square, established in 1824 and home to masterpieces by Leonardo Da Vinci, Titian, Velázquez, Monet. Or the Tate Modern, one of the most impressive collections of modern and contemporary art in the world, where you can spend a whole day jumping from Picasso to Warhol and from Matisse to Mondrian. Also pay attention to the building itself, designed by Sir Giles Gilbert Scott and recently transformed by the brilliant Herzog & de Meuron. Or the Victoria & Albert Museum, named after the late Queen and her consort, and containing over 100 different galleries. The permanent collection includes a mind-boggling 2.3 million objects - from sculptures by Michelangelo and Rodin to 400-year-old Japanese silk kimonos.

However, in addition to these world-famous locations, London also hides less touristy, but equally fascinating places. For example, the Estoric Collection in Islington, where you can, without having to wade through dense crowds, enjoy the best examples of modern Italian art, the futurism of artists such as Umberto Boccioni and Gino Severini. It is also worth jumping into the once-slum Lambeth to see the house where Charlie Chaplin grew up, which has now been transformed into a touching Museum of Cinema, dedicated to the golden age of the seventh art.

A more popular, but equally nice destination is Alfies Antique Market in Marylebone - a covered antique market, where a hundred traders offer art objects, jewelry, even old clothes and furniture. ■

МИТОВЕ И ЛЕГЕНДИ ЗА АНГЛИЙСКАТА КУХНЯ

Предизвиквала някога съчувствие или презрение, днес лондонската кулинарна сцена е обект на завист

Текст МАРГАРИТА СПАСОВА / Фотография ISTOCK

Лондонска пролет. Тоест, съжг, мъгла и просмукващ вятър. Джентълмени четат „Таймс“ и похапват традиционна закуска: бъркани яйца, леко запечен бекон и страховита питателна гарнитура от печени домати, гъби, боб и кървавица. По-деликатните натури закусват с овесена каша. После задължителната чаша чай English breakfast и прозрачна препечена филийка с портокалово сладко. Добре дошли в добрата стара Англия, последният бастион на етикета, правилата и традициите!

МИТОВЕТЕ ЗА АНГЛИЙСКАТА КУХНЯ. В детството ни се носеха легенди за ужасната английска кухня – тежка, блудкава и невзрачна. Романите на Дикенс и сър Конан Доул навяваха още по-мрачни образи: външно неразличими ту месни, ту плодови пудинги (на тях ще се спрем подробно по-късно), овчарски, селски и рибарски пайове с потресаващи вкусове и съставки, ростбиф, фиш енд чипс, по празниците някой кървав стек с месен сос грейви или мачкани картофи и увити в бекон наденчички, известни като „прасенца в огяло“ (Pigs in

blankets), типично лакомство на коледната трапеза... Откъм пиене нещата изглеждат някак по-богди – англичаните разбират от всякаква бира, дамите се подкрепят с шери и портвайн, джентълмените пият уиски, бренди и ром. Джинът е само за кокните.

ДЕЙСТВИТЕЛНОСТТА Е ПО-ВКУСНА. Още със стъпването в Лондон става ясно, че дали благодарение на културното богатство от колониалното минало, дали заради традиционната любознателност на англичаните, английската кухня е преживяла кулинарна Реформация, а Лондон се е превърнал в гурме столица от световна величина. Модерните ресторанти предлагат фантастична вкусова еkleктика, а оживените главни улици изобилстват от марокански, судански, тай и индийски ресторанти.

Ние обаче тръзваме да търсим традициите и попагаме в най-стария ресторант в Лондон, The Rules („Правилата“, 35 Maiden Lane), открит през 1789 година, който предлага аристократична бри-

танска кухня и ни пренася в обстановката, годна за сър Артър Конан Доул. Нещо повече, Едуард VII, крал на Великобритания и Ирландия, император на Индия (1901 - 1910), първи от династията Сакс-Кобург-Гота (по-късно преименувала се на Уиндзорска), обичал да обявява тук с приятелката си, актрисата Лили Ленгтри, на кокетните „маси за двама“ в дъното на залата. Тук са похапвали Чарлз Дикенс, Уилям Текери, Греъм Грийн, Кларк Гейбъл, Чарли Чаплин и други велики личности. Салонът е просторен, поговата мозайка - пъстра, по стените висят задължителните ловни трофеи. Менюто е апотеоз на британското кулинарно изкуство: уиндзорска супа, яребица с пълнеж от орехи и кайсии, пушено месо от сърна, пушена шотландска съомга, настет от гъши гроб, ростбиф по специална рецепта и естествено - пълен асортимент от споменатите пайове и пудинги.

ГЛАВНИЯТ ВЪПРОС: ЩО Е ТО ПУДИНГ? ▶

► На пръв поглед пудингът е десерт. От рафтовете в супермаркета оставаме с впечатлението, че пудингът е нещо като крем-малеби от детската градина, но с повече форма и повече вкус. В добрата стара Англия обаче пудингът може да бъде горещ, месен и питателен, например йоркширски пудинг с говеждо и хрян. Няма да се спирам на метафоричната употреба на гумата (разбирайте от бузеста мома до бременна девойка), тъй като тя заслужава отделна история. Навремето домакините и готвачките в именията събирали останалите продукти, евентуално след приготвянето на благородническата трапеза или изобщо, и забърквали от тях каквото стане – оттук такива странни рецепти като пудинг с дреболии, гълъби и сини сливи... обаче е вкусно, опитайте!

ИСТОРИЯТА НА НАЙ-СТРАНИЯ ПАЙ. Колкото до пайовете, Лондон е най-доброто място да опитате Банофи пай. Създателите на този прочут сладкиш са Йън Доудинг и Найджъл Макензи, съответно готвач и собственик на култовия ресторант „Гладният монах“ (The Hungry Monk) в Девингтън, Източен Съсекс. Те сътворяват десерта през 1972, вдъхновени от американския кафено-карамелен пай на Блъм (Blum's Coffee Toffee Pie). Доудинг адаптира рецептата, като заменя карамела с редуцирано кондензирано мляко, а Макензи добавя бананите. Наричат творението „Банофи“ (от banana и toffee), и то моментално печели сърцата на клиентите. Подразнен от предлаганите в стотици ресторанти и супермаркети „свободни съчинения“ на тема Банофи пай, през 1994 Макензи обявя награда от 10 000 лири за онзи, който успее да обори неговата претенция за авторство и открие публикация на рецептата преди 1972. Оригиналната рецепта е публикувана в „Дълбоките тайни на Гладния монах“ през 1974 (книгата е изчерпана) и в следващата „На седмото небе с Гладния монах“ (1997). „Гладният монах“ затваря врати през януари 2012 поради „повишени режийни разходи“, след като е работил без прекъсване 44 години. А ние продължаваме с историческата обиколка на ресторантите. И стигаме до „Гордън Рамзи“ - еманация на стила и снобизма, провъзгласено за един от най-добрите ресторанти в света и удостоено с три звезди от Michelin. По отношение на менюто – то е полет на фантазията, от млечно агнешко в сметана до патешки гърди с гъби и мед или пък еленово месо в шоколадов сос... (Royal Hospital Road 68).

СЪВЕТИ ЗА АВАНТЮРИСТИ. Ако не се плашите от ужаси като мариновани яйца (злокобен наглед английски специалитет)

Непременно си харесайте някой автентичен чен лондонски пъб със засукано име, примерно „Графът на Пърси“ или "Егнорогът и хрътката" 165

и лош холестерол, непременно опитайте: Fish n' Chips: най-популярното ястие в английската кухня. Представлява панирена риба треска, която задължително се сервира с пържени картофи, нарязани на филийки. Яде се обилно поръсена с малцов оцет. Към ястието още се сервира пюре от грах. „Фиш енд чипс“ се появява в средата на XIX век като работническо ястие. Първият фиш енд чипс магазин е отворен в Лондон. Днес на съвременен сленг тези магазини са известни като „чипи“. Ако посетите Лондон през зимата, непременно опитайте типичния британски колежен специалитет mips pie, буквално пай с кайма. Върху основа от маслено тесто се изсипва пълнеж от „кайма“ – гъста смес от сушени и захаросани плодове, настъргана ябълка, масло или овча лои и ароматни подправки, накиснати в ром или коняк. Рецептата е част от британската кулинарна традиция от векове и първоначално действително е включвала месо, макар че днес единственият животински продукт в нея е лоита, нерядко заменяна от масло или растителна мазнина. Друго божествено творение е карибският или креолски колежен кейк - шоколадов сладкиш с ароматни подправки (индийско орехче, канела, карамфил и ванилия), меласа, лешници и сушени плодове, който се напоява със смес от ром, бренди, вишновка, порто и ангостура битер. Приготвя се минимум една седмица преди втория ден на Колега („денят на кутите“, когато

господарите поднасяли кутии пълни с лакомства и подаръци на слугите си), така че подправките да разгърнат и съчетаят вкусовете и ароматите си.

БОХЕМИ В НОТИНГ ХИЛ. Отскочете до Нотинг Хил, ако искате да се потопите в по-бохемска атмосфера, и обърнете внимание на Portobello Road Market, най-големият пазар за антики във Великобритания, който предлага и всякакви груги стоки. Основният пазарен ден е събота, а продавачите са стотици, разположени по сергии, в магазини и безистени. Пазарът е дълъг почти километър. Непременно си харесайте някой автентичен лондонски пъб със засукано име, примерно „Графът на Пърси“ или "Егнорогът и хрътката", със задължителните излъскани гъски или отъркан мокет, бiliarдна маса и картонена поставка за свински пръжки до бара. Пъбът The Tabernacle, на пет минути пеш от метро станция Ърлс Корт, е легенда. Заведението е популярно още от 60-те години и в своя златен век се е окичило с безчет обложки от плочи, превръщайки се в арена за модни фотосесии. Но днес, подобно на застаряваща кинозвезда, която е позагубила блясъка си, барът е забравен от авангардните личности и вместо това се е превърнал в любим пристан за студенти. Влизането в „Табернакъл“ е като екскурзия в Тиролските Алпи – изобилие от ябълков щрудел, халби бира и весел смях. ■

Полет от ново поколение с Airbus A220

НОВИ КРИЛЕ, НОВИ ПРИКЛЮЧЕНИЯ

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

MYTHS AND LEGENDS OF ENGLISH CUISINE

Once a source of sympathy or contempt, London's culinary scene is now the envy of the world

By MARGARITA SPASOVA / Photography iSTOCK

London spring. That is, rain, fog and a seeping wind. Gentlemen read the Times and eat a traditional breakfast: scrambled eggs, lightly fried bacon and a formidable nutritious side dish of roasted tomatoes, mushrooms, beans and black pudding. More delicate natures have oatmeal. Then the obligatory cup of English breakfast tea and a transparent slice of toast with orange jam. Welcome to good old England, the last bastion of etiquette, rules and traditions!

MYTHS ABOUT ENGLISH CUISINE. In our childhood, legends were spread about the terrible English cuisine – heavy, sloppy and nondescript. The novels of Dickens and Sir Conan Doyle conjured up even darker images: outwardly indistinguishable meat and fruit puddings (we will discuss them in detail later), shepherd's, country and fisherman's pies with shocking flavours and ingredients, roast beef, fish and chips, a rare holiday steak with gravy sauce or mashed potatoes, and sausages wrapped in bacon, known as "pigs in blankets", a typical treat at the Christmas table... In terms of drinking, things seemed somewhat more cheerful - the English understand all kinds of beer, the ladies support themselves with sherry and port wine, and the gentlemen drink whiskey, brandy and rum. Gin is only for cockneys.

REALITY IS MORE TASTEFUL. As soon as you step foot in London, it becomes clear that, whether thanks to the cultural wealth of the colonial past or the traditional curiosity of the locals, English cuisine has experienced a culinary Reformation, and London has become a gourmet capital of the world. Modern restaurants offer a fantastic eclectic taste, and the lively high streets abound with Moroccan, Sudanese, Thai and Indian restaurants. However, we go in search of traditions and come across the oldest restaurant in London, The Rules (35 Maiden Lane), opened in 1789,

which offers aristocratic British cuisine and transports us to an environment worthy of Sir Arthur Conan Doyle. Moreover, Edward VII, King of Great Britain and Ireland, Emperor of India (1901 - 1910), first of the Saxe-Coburg-Gotha dynasty (later renamed Windsor), liked to dine here with his girlfriend, the actress Lily Langtry, at the neat "tables for two" at the back of the hall. Charles Dickens, William Thackeray, Graham Greene, Clark Gable, Charlie Chaplin and other great personalities have dined here. The salon is spacious, the floor mosaic is colourful, and the walls are decorated with the obligatory hunting trophies. The menu is the apotheosis of British culinary art: Windsor soup, partridge stuffed with walnuts and apricots, smoked venison, smoked Scottish salmon, foie gras pâté, roast beef according to a special recipe and, of course, a full range of the aforementioned pies and puddings.

THE MAIN QUESTION: WHAT IS PUDDING?

At first glance, pudding is a dessert. From the supermarket shelves, we get the impression that pudding is something like kindergarten custard, but with more shape and more taste. In good old England, however, pudding can be hot, meaty and nutritious, for example, Yorkshire pudding with beef and horseradish. I will not dwell on the metaphorical use of the word (understand from a chubby girl to a pregnant woman), as it deserves a separate story. In the past, housewives and cooks in estates would collect the remaining products, possibly after preparing the noble table or in general, and mix them up into whatever they wanted - hence such strange recipes as pudding with trifles, pigeons and prunes... but it is delicious, try it!

THE STRANGEST PIE HISTORY. When it comes to pies, London is the best place to try Banoffee pie. The creators of this famous pastry are Ian Dowding and Nigel Mackenzie, respectively chef and owner of the iconic res-

restaurant The Hungry Monk in Jevington, East Sussex. They created the dessert in 1972, inspired by the American Blum's Coffee Toffee Pie. Dowding adapted the recipe by replacing the coffee with reduced-fat condensed milk, and Mackenzie added bananas. They called the creation "Banoffee" (from banana and toffee), and it immediately won the hearts of customers. Annoyed by the "free speculations" on the Banoffee pie offered in hundreds of restaurants and supermarkets, in 1994 Mackenzie announced a reward of 10,000 pounds to anyone who could disprove his claim to authorship and find a publication of the recipe before 1972. The original recipe was published in "The Deep Secrets of the Hungry Monk" in 1974 (the book is out of print) and in the following "In Seventh Heaven with the Hungry Monk" (1997). "The Hungry Monk" closed its doors in January 2012 due to "increased overhead costs", after operating continuously for 44 years. Then we continue with the historical tour of restaurants, and we come to "Gordon Ramsay" - an emanation of style and snobbery, proclaimed one of the best restaurants in the world and awarded three Michelin stars. As for the menu, it is a flight of fancy, from suckling lamb in cream to duck breast with mushrooms and honey or venison in chocolate sauce... (Royal Hospital Road 68).

ADVENTURERS' TIPS. If you are not afraid of horrors such as pickled eggs (an ominous-looking English speciality) and bad cholesterol, be sure to try Fish n' Chips - the most popular dish in English cuisine. It is breaded cod, which is necessarily served with fried potatoes, cut into slices. It is eaten generously sprinkled with malt vinegar. The dish is also served with mashed peas. "Fish and chips" appeared in the mid-19th century as a workers' dish. The first fish and chips shop was opened in London. Today, in modern slang, these shops are known as "chippies".

If you visit London in winter, be sure to try the typical British Christmas speciality mince pie. A filling of "mince" is poured onto a base of short-crust pastry - mince meaning a thick mixture of dried and candied fruits, grated apple, butter or sheep's fat and aromatic spices soaked in rum or cognac. The recipe has been part of the British culinary tradition for centuries and originally did include meat, although today the only animal product in it is tallow, often replaced by butter or vegetable fat. Another divine creation is the Caribbean or Creole Christmas cake - a chocolate cake with aromatic spices (nutmeg, cinnamon, cloves and vanilla), molasses, hazelnuts and dried fruits, which is soaked in a mixture of rum, brandy, cherry brandy, port and Angostura bitters. It is prepared at least a week

before Boxing Day when masters would give their servants boxes full of treats and gifts so that the spices can develop and combine their flavours and aromas.

BOHEMIANS IN NOTTING HILL. Head to Notting Hill if you want to immerse yourself in a more bohemian atmosphere, and pay attention to Portobello Road Market, the largest antique market in the UK, which also offers all kinds of other goods. The main market day is Saturday, and there are hundreds of vendors, located in stalls, shops and bezy. The market is almost a kilometre long.

Be sure to enjoy an authentic London pub with a twisted name, such as "The Earl of Percy" or "The Unicorn and the Hound", with the obligatory polished boards or shabby carpet, a pool table and a cardboard stand for pork chops by the bar. The Tabernacle pub, a five-minute walk from Earl's Court tube station, is a legend. It's been popular since the 1960s and in its heyday was adorned with countless record covers and became a hotbed for fashion photo shoots. But today, like an ageing film star whose glamour has faded, the bar has been forgotten by the avant-garde and has instead become a favourite haunt for students. Stepping into the Tabernacle is like a trip to the Tyrolean Alps - apple strudel, pints of beer and good laughs galore. ■

BULGARIA - SOFIA

Two restaurants serving traditional national dishes and live folk music

HADJIDRAGANOVITE IZBI
www.izbite.com

HADJIDRAGANOVITE KASHTI
www.kashtite.com

VOEVODSKA SOFRA - 7KG

Hadjidragans restaurants take you on a culinary journey through time without leaving the capital. Two restaurants in the heart of Sofia function as museums, with original exhibits donated by old Bulgarian families. Thousands of household items from ancient Bulgarian villages will be brought to life before your eyes, together with stunning

costumes, painted carts, a weaving loom, and more. Come and sample some traditional Bulgarian dishes including oven roasted lamb, chicken in an egg, banitsa and shopska salad. Choose one of the two restaurants, relax, savour your meal, and take comfort in the knowledge that you have just passed by a number of Bulgaria's most exciting sights.

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Еър“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 кг + дамска чанта/лаптоп в салона, а в зависимост от избраната класа и тарифа и на регистриран багаж (в багажника на самолета). Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Еър“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Еър“ спазва системата PIECE CONCEPT, базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the **PIECE CONCEPT** system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

ПРЕВОЗ НА БЕЗПЛАТЕН БАГАЖ В ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на България Еър имат право на превоз на безплатен ръчен багаж в салона и регистриран багаж /в багажника на самолета/, в зависимост от избраната тарифа. Безплатните норми за брой и тегло на багажа могат да бъдат различни, в зависимост от класата на пътуване /бизнес или икономична/, както и от тарифата, по която е издаден билетът. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на България Еър, които трябва да имате предвид.

ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИ, ИЗПЪЛНЯВАНИ ОТ БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Авиокомпания България Еър въвежда по линиите си правила за превоз на багаж за билети, издадени след 2 май 2011г. Системата PIECE CONCEPT е базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатен багаж, както следва:

Класа на обслужване – икономична класа

Набор на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.*

ТАКСИ ЗА БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*:

Такса 30 EUR – Тел Авив (30 USD), Лондон (30 GBP), Магруд, Малага, Палма де Майорка, Барселона, Лисабон, Амстердам, Брюксел, Париж (Шарл дьо Гол), Москва (Шерметиево)

Такса 20 EUR – Франкфурт, Берлин, Цюрих (20 CHF), Прага, Виена, Рим-Фiumicino, Милано, Ларнака, Родос, Хераклион, Корфу, Атина

Такса 15 EUR – Варна, Бургас

> В случай на по-тежък, по-обемнен или допълнителен чекиран багаж се прилагат стандартните условия на България Еър.

> Регистриран багаж може да бъде закупен преди полет на летище или чрез издателя на билета.

> Сумата, доплатена за регистриран багаж за билети, издадени по тарифа без регистриран багаж, не подлежи на възстановяване.

> Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен чекиран багаж по тарифа без багаж.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.*

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажниците на самолета безплатен багаж, както следва:

ПО МЕЖДУНАРОДНИ И ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – БИЗНЕС КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 кг. (размери 55x40x23см Всеки) и 1 дамска чанта/лаптоп, 2 броя регистриран багаж, до 32кг и до 158 см* Всеки

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen fare. Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the fare on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

BAGGAGE POLICY ON FLIGHTS OPERATED BY BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The PIECE CONCEPT system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

FARES WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fare that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service – Economy class

Allowance for free of charge baggage - 1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag.

Fees for checked baggage carriage:

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

Fee 30 EUR - Tel Aviv (30 USD), London (30 GBP), Madrid, Palma de Mallorca, Barcelona, Lisbon, Amsterdam, Brussels, Paris (Charles de Gaulle), Moscow (Shermetievo)

Fee 20 EUR - Frankfurt, Berlin, Zurich (20 CHF), Prague, Vienna, Rome-Fiumicino, Milan, Larnaca, Rhodes, Heraklion, Corfu, Athens

Fee 15 EUR - Varna, Burgas

> In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.

> Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.

> The amount paid for checked baggage for tickets issued at a fare without checked baggage is non-refundable.

> Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

FARES WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fares that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

INTERNATIONAL AND DOMESTIC FLIGHTS

CLASS OF SERVICE - BUSINESS CLASS

2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag, 2 pieces checked baggage, up to 32kg and 158 cm* each.

CLASS OF SERVICE - ECONOMY CLASS

1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag, 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – ИКОНОМИЧНА КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп, 1 брой регистриран до 23 кг и до 158 см*

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Златна карта FLY MORE - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с карта VISA Platinum от ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За членове на програмата „CCB Club“ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

Моряци - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки***

Бебето от 0-2 години - В случай, че тарифата, по която е издаден билета на възрастният, придружаващ бебето, позволява 1 брой чекиран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой чекиран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

***Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.**

**** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на: притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя безплатен багаж.**

***** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци е необходимо билета да бъде издаден в по специална моряшка тарифа. За повече информация и резервация можете да се обърнете към Центъра за обслужване на клиенти на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg, бюрата на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.**

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен чекиран багаж по тарифа без багаж.

Правото на два броя багаж за притежатели на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ, както и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Еър.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг - цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдрик, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - цена 70 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдрик, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 80 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдрик, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдрик, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR

Допълнителна бройка - трети багаж до 23 кг до 158 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдрик, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

***За пътуване от Лондон посочените тарифи са съответно в GBP и от Тел Авив в USD.**

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) допълнителен регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг - 15 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - 40 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - 60 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - 30 EUR.

Допълнителна бройка - трети багаж до 23 кг до 158 см* - 60 EUR.

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

В случай, че билетът дава право на безплатен превоз на два броя регистриран багаж, а пътникът превозва три броя регистриран багаж - третият багаж е в категория „Допълнителна бройка- трети багаж до 23кг до 158 см“.

За повече информация относно всички видове специален багаж, моля посетете интернет страницата на България Еър www.air.bg.

Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

EXCEPTIONS

Gold card FLY MORE - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage - 2 pieces of 23 kg. Third piece is charged as third excess baggage**

Seamen - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each***

Infants 0-2 years of age - If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.

Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft.

The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

*** The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

**** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.**

***** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network.**

Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.

The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

EXCESS BAGGAGE FEES – INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60.

For luggage sizes between 158** cm and 203 cm** - 70 EUR

For the following destinations: Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 80

For baggage size between 203 **cm and 280 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm** - 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60

Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

*** For travel from London these fares are respectively in GBP and from Tel Aviv in USD.**

****The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

EXCESS BAGGAGE FEES – DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 15 euros

Baggage dimensions between 158 cm* and 203 cm* – 40 euros

Baggage dimensions between 203 cm* and 280 cm* – 60 euros

Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm* – 30 euros

Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm* – 60 euros

Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

In case the ticket entitles a free carriage of 2 pieces of checked baggage and the passenger carries 3 pieces of checked baggage - the third luggage is in the category " Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm**.

***The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

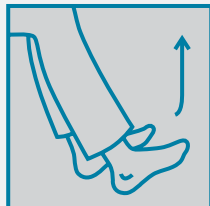
For more information please check Bulgaria Air's website www.air.bg.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

ХОДИЛА

10 пъти

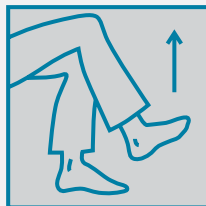
Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

КОЛЕНЕ

30 пъти

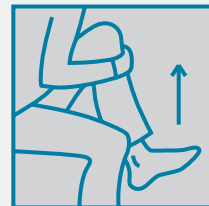
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стезнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция.

Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задържайте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на дъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храна в подходящи за новата часова зона отрязъци от денонощието.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Ер“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Ер“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да Ви предложат лекар-ства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, който е най-подходящ за Вас.

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и задъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставяйте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летищните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Ер“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВЕНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на „България Ер“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Ер“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажните си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл всяка и общо до 1 л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, аримове, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, пена за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски изарачки /оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане / пожарозащитни / електрошокери уреди / брадви, секири, сатъри, томахакиви / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им /саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове / кънки за лег / всички видове спортни стикове, бухалки, щекли и тояги / всички видове оборудване за бойни спортове / амунizioni, дрзанами, мина, военни експлозиви / детонатори / газ и азоти контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, сълзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns /component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatchets, meat cleavers, machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимици!

При превоза на домашни любимици в пътническата кабина /PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 кг, а размерите на клетката 48 x 35 x 22 cm. За услугата се заплаща такса от 60 евро в посока.

При превоз на домашни любимици в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото

на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 cm. При общо тегло до 32 kg се заплаща такса 100 евро, а над 32 kg – 140 евро в посока.

Превозът на домашни любимици задължително подлежи на потвърждение от Авиакомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено го и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бодните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Пътниците, които желаят да пътуват с домашен любимец (куче или котка), предварително трябва да се запознаят с инструкциите за превоз на домашни любимици на авиакомпанията на www.air.bg и да спазват всички условия на регламент 576/2013. Регламентът е задължителен за всички страни членки на ЕС. По време на check-in документите на любимеца, ще бъдат обстойно проверени. Паспортът трябва да отговаря на общоприетия международен образец.

Because we know they are part of your family – take advantage of our service for animal transportation!

When transporting pets in the passenger cabin /PETC/ the maximum weight of the animal and the cage is up to 8 kg and the maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. A fee of EUR 60 per direction applies.

When transporting pets in the luggage compartment /AVIH/ there are no limitations in the weight of the animal. The maximum dimensions of the

container are 110 x 65 x 70 cm.

At the weight of the animal and container up to 32 kg, a fee of EUR 100 per direction applies, if the weight is over 32 kg – EUR 140 per direction applies.

Pets' transportation is a subject to compulsory confirmation from the Airline.

Only dogs and cats are accepted for transport. Animal transportation to and from Great Britain is not allowed.

The fighting and dangerous breeds are accepted for carriage

only as cargo.

Passengers willing to travel with a pet (dog or a cat), should get acquainted in advance with the airline's instructions for traveling with pets on www.air.bg as well as to observe and follow all the conditions of Regulation 576/2013. The regulation is mandatory for all EU member countries. During check-in the pet's documents will be thoroughly checked. The passport must comply with the generally accepted international model.

Upgrade to business classa, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade to business classa.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи още редица предимства

като приоритетни чекиране и качване в самолета, допълнителен багаж, достъп до бизнес салоните на летищата и бизнес класа кетъринг. Ако сте член на програма FLY MORE, печелите и повече точки.

Важно е да се отбележи, че при полет с прекачване трябва да се спази разрешението за превоз на багаж и на другия превозвач. Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 2 часа преди излитане на полета от София, за да се насладите и на кетъринга като част от

всичките предимства. Таксата за услугата Upgrade е 50 евро* в посока по вътрешни линии и 100 евро* в посока по международни линии.

Можете да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета или на летището преди полет.

*За отсечката Лондон – София таксата е 100 паунда.

Upgrade to business class to be perfect

Bulgaria Air gives you the opportunity to increase the comfort of your trip with the Upgrade to the business class service.

The Upgrade may be purchased from 24 hours to 40 minutes before scheduled departure in case of availability.

By choosing it you get not only comfort and convenience, but also

priority check-in and boarding in the airplane, additional baggage, access to airport business lounges and business class catering. If you are a member of our frequent flyer program FLY MORE, you earn more points as well.

Please note that in case of a connecting flight, the luggage permit of the other carrier must be checked and observed with.

We also advise you to request UPGRADE at least 2 hours before the departure from Sofia in order

to enjoy catering as part of all the benefits of the service. The Upgrade fee is EUR 50 in direction for domestic flights and EUR 100 in direction for all international flights.

Upgrade can be purchased at our Customer Service Center: +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, and also in the Bulgaria Air offices, through the ticket issuer or at the airport before the flight.

Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

Как? Като запазите своето място с допълнително пространство и повече комфорт срещу такса от 20 евро на посока, или изберете своето предпочитано място, близо до изхода, срещу такса от 10 евро на посока. Услугата е налична за директните полети, изпълнявани от авиакомпанията. Седалките с повече пространство и комфорт са разположени на 3 ред и авариен изход, а тези на 4 ред

можете да резервирате като предпочитани, поради близостта им до изхода и възможността бързо да се отправите към крайната точка или трансферния си пункт.

Можете да заявите и заплатите своето място чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета и на летището преди полета. Съветваме Ви да заявите услугата предварително, за да си гарантирате налично

място и да спестите време на летището. Следва да се има предвид, че има пътници, които не могат да бъдат настанявани на аварийни изходи, например хора с физически, психически и слухови увреждания, възрастни хора, деца и бебета (със или без придружител) и пътници с наднормено тегло.

* За Тел АвиВ таксата е в шатски долара, за Лондон в паунда, за Цюрих в швейцарски франка.

Travel even more comfortable

Bulgaria Air gives you the opportunity to guarantee more in-flight comfort! How? Just book your seat with extra space and more comfort for 20 EUR per flight or book your preferred seat near the exit for 10 EUR per flight. The service is available for all direct flights operated by Bulgaria Air. Seats with extra space are located on the 3rd row and emergency exit, while those at 4th row can be booked as a

preferred due to their proximity to the exit point and the availability they provide for the passenger to head straight to his final destination or transfer point. You can request and prepay your seat by contacting our Customer Service Center at +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, as well as in the Bulgaria Air's offices, through the ticket issuer and at the airport prior to the flight. We recommend you to request the service in advance to make sure we have an available seat

for you and to save time at the airport. It should be considered that there are passengers who cannot be seated in an emergency exit row (some of the seats with extra leg space are situated next to these exits) such as people with physical, mental and hearing impairments and limitations, elderly people, children and babies (including unaccompanied minors (UMNR) and overweight passengers.

* For Tel Aviv the fee is in USD, for London in GBP, for Zurich in CHF

Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца на възраст между 3 и 5 г. осигуряваме ескорт – стюард, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, да го придружи по време на всички летищни процедури до качване в самолета, да се позагрижи лично за спокойното му пътуване и да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс 50%

от еднопосочната тарифа в М класа и дублирочни летищни такси за стюард-придружител.

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс УМ такса в размер на 50 евро на отсечка за международни полети и 30 евро за вътрешни полети. За София – Лондон таксата е 60 евро, а за Лондон – София е 60 паунда.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата

срещу заплащане на УМ таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползвате от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Детето Ви задължително трябва да носи със себе си валиден паспорт.

Една стюардеса може да придружава две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно. За тях се заплаща една УМ такса.

Unaccompanied minors flying

Trust the Bulgaria Air service for unaccompanied minors and let them fly without any worries!

• For children between 3 and 5 years old we provide an escort – flight attendant who will pick up the child from the person who is escorting him/her at the departure airport, will be next to the child during all airport procedures until boarding the plane, personally take care of the child's safe journey during the flight and will hand him/her over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus 50% of the

one-way fare in the M class and two-way airport taxes for the escort flight attendant.

• For children between 5 and 11 years old a staff member is provided to welcome the child from the escorting person at the departure airport, as well as a person to hand him over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus a UM fee of EUR 50 in direction for international flights and EUR 30 in direction for domestic flights. For Sofia – London the fee is EUR 60 and for London – Sofia is GBP 60.

• Per parents request, children between 12 and 18 years old could also take advantage of

the service, against payment of the UM fee. They are provided the same service as for children between 5 and 11 years of age.

In order to take advantage of the service, you should make your inquiry at least two weeks prior the flight at callfb@air.bg

Your child must carry a valid passport with him/her. One flight attendant can accompany two children from the same family – brothers and sisters who travel together. For them is paid a single UM fee.

THE FACE OF

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

Airbus A220-300

Airbus A220-100

Airbus A320-214

Airbus A320-214

Airbus A319-112

Boeing 737-300

Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Codeshare partnerships are an integral part of Bulgaria Air route portfolio. They enable the airline to provide its customers more frequencies to a particular destination as well as to widen its destinations list at facilitated booking procedure.

SOFIA – MADRID
MADRID – LAS PALMAS / TENERIFE

Sofia – Doha / Bucharest / Varna / Burgas

A STAR ALLIANCE MEMBER

SOFIA – ATHENS / LARNACA / VARNA / BURGAS
ATHENS – BEYRUT / TEL AVIV / EREVAN / NICE / TBILISI
LARNACA – TEL AVIV

SOFIA – BELGRADE / TEL AVIV / LARNACA / VARNA
BELGRADE – GENEVA

SOFIA – PARIS / VARNA
PARIS – NICE / LYON / BORDEAUX

SOFIA – AMSTERDAM

SOFIA – ROME / MILAN / VARNA / BURGAS
ROME – MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOA / NAPLES / PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA / CATANIA / BARI / PALERMO / LAMECIA TERME / BRINDIZI / REGGIO CALABRIA / MADRID / BARCELONA / AMSTERDAM / LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE / GENEVA / MALTA

VARNA/BURGAS – SOFIA – BUCHAREST

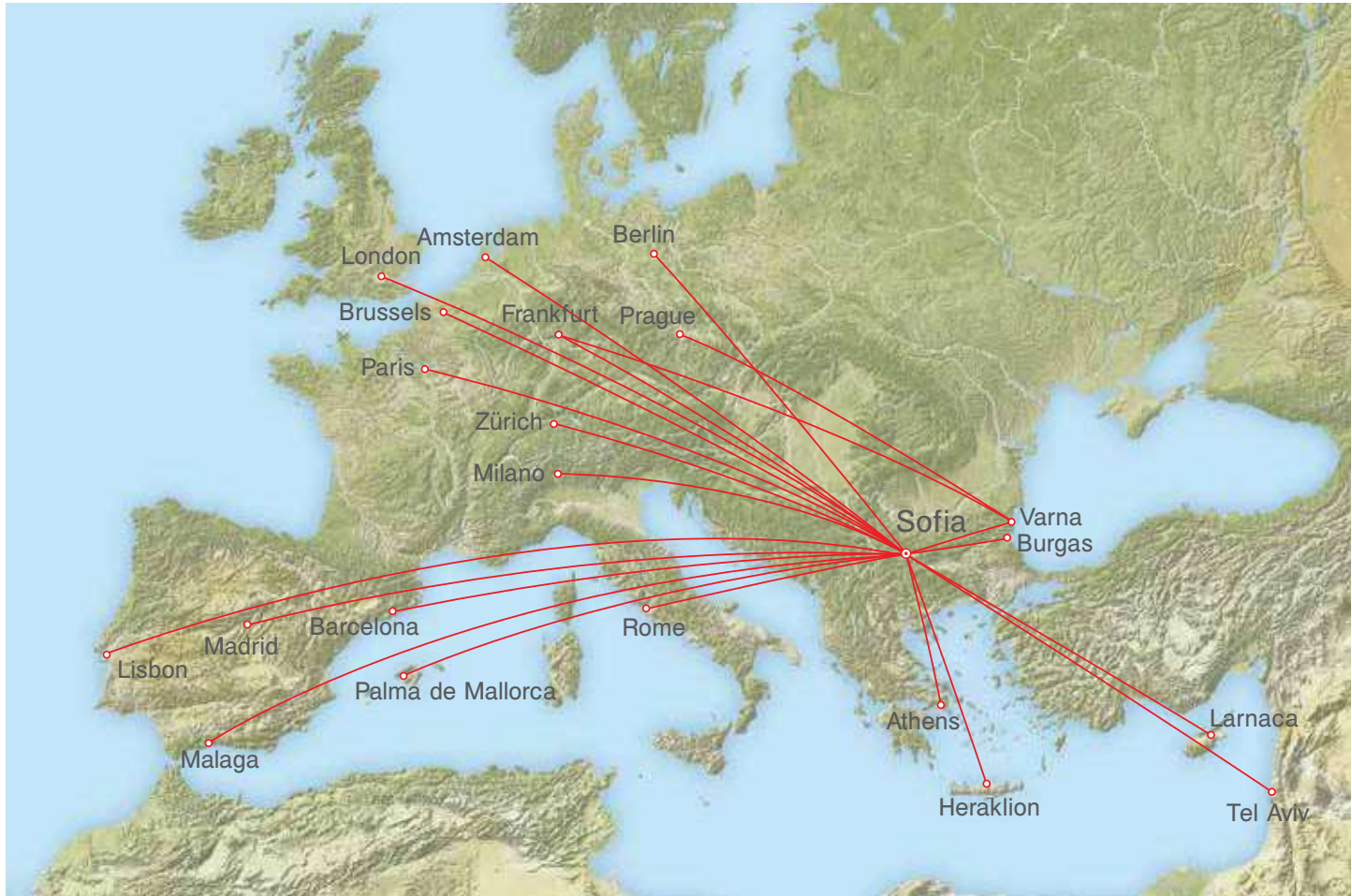

VARNA/ BURGAS/ SOFIA – RIGA
RIGA – OSLO/STOCKHOLM/COPENHAGEN/HELSINKI

SOFIA – BAKU

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговорят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

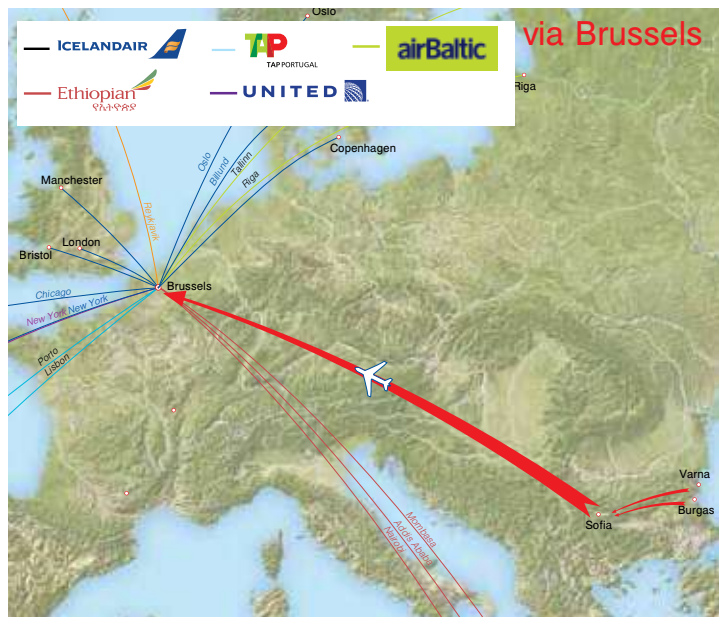
INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

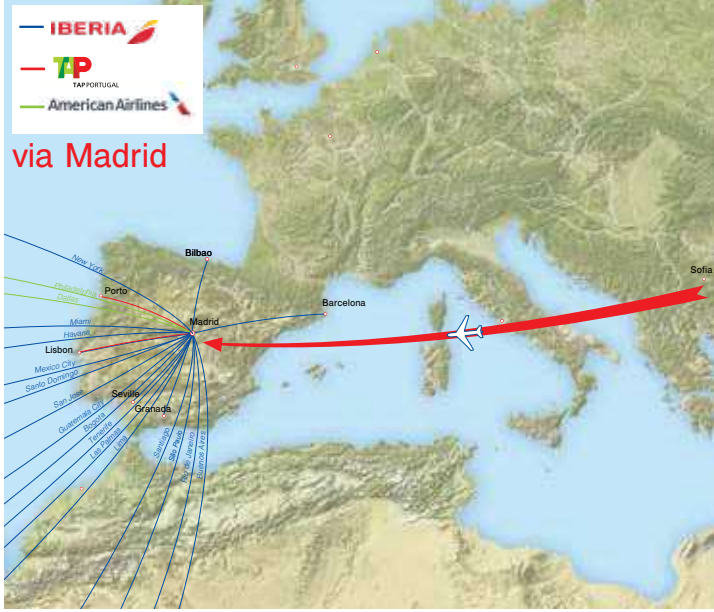
The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

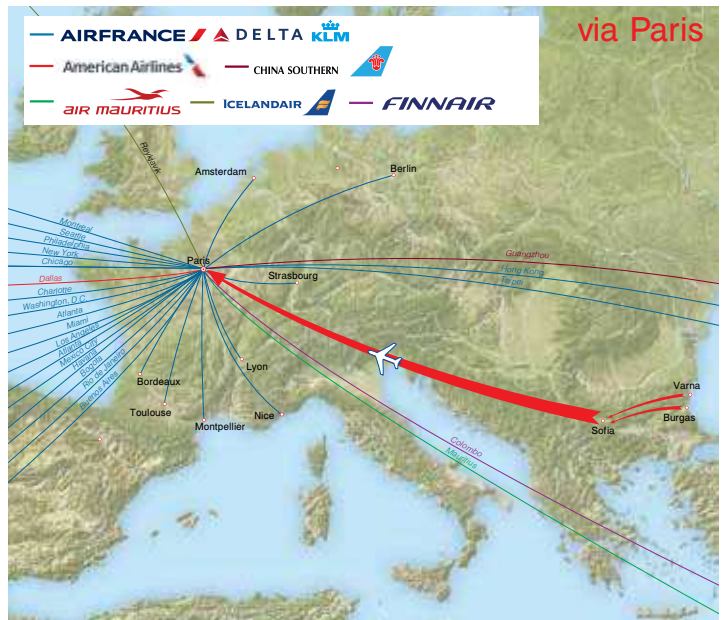
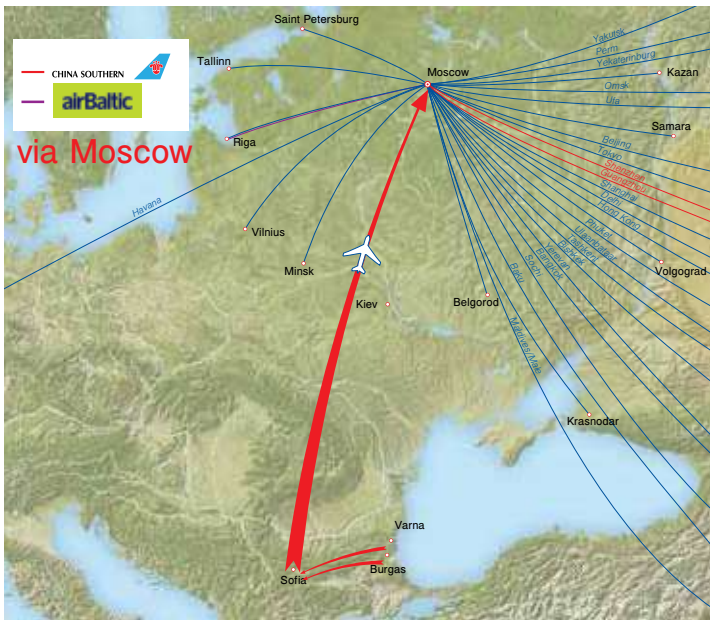
Летете до Всяка точка на света с България Еър и партньори. Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде га ни намериме?

BULGARIA AIR: Where to find us?

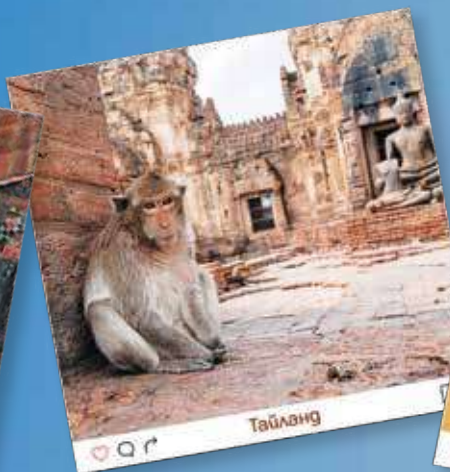
<p>SOF BOJ VAR</p> 	<p>Customer Service Center</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 Working Hours: <i>Every day 08:00-20:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Head office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 Working Hours: <i>Monday - Friday 09:00-17:30 Local Time</i></p>	<p>fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Sofia City Office</p> <p>2 Ivan Vazov Street Working hours: <i>Monday - Friday 09:00 - 17:30 Local time</i></p>	<p>phone: +359 2 402 03 93 e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg</p>
	<p>FLY MORE Office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 Every day: 9:00 a.m. to 5:00 p.m. (lunch break - 12:00 p.m. to 1:00 p.m.)</p>	<p>+359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Varna Airport Office</p> <p>Varna Airport Terminal 2, Departures Working hours: Opens 2 hours prior to scheduled departure</p>	<p>phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Varna City Office</p> <p>55, 8-mi primorski polk blvd Working Hours: <i>Monday - Friday 09:00 - 17:00 Local time (lunch break: 12:30 p.m. - 1:30 p.m.)</i></p>	<p>phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Shumen City office</p> <p><i>Shumen, Patleyna 10 str. Monday-Friday: 09:00-17:00</i></p>	<p>phone: +359 887 84 01 71 e-mail: shumen@air.bg www.air.bg</p>
<p>BER</p> 	<p>Germany, Berlin</p> <p>Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany Working hours: <i>Monday - Friday 09:00-18:00 Local Time</i></p>	<p>phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg</p>

<p>LON</p> 	<p>United Kingdom, London</p> <p>Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB Working hours: <i>Monday - Friday 09:30 - 17:30 Local Time</i></p>	<p>phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg</p>
<p>MOW</p> 	<p>Russia, Moscow</p> <p>City Office 3 Kuznetzkij Most Str., Moscow, 125009, Russia Working hours: <i>Monday - Friday: 09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time Saturday: 10:00-14:00 (between June and September) Temporarily closed</i></p>	<p>phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 Working hours: <i>Opens 2 hours before flight Temporarily closed</i></p>	<p>e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg</p>
<p>TLV</p> 	<p>Israel - Tel Aviv</p> <p>Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv Working hours: <i>Sunday - Thursday: 09:00-17:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +972 379 51 355 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg</p>
<p>USA</p> 	<p>Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 Working Hours: <i>Monday - Friday 9am - 5pm, Saturday - Sunday 9am -1pm (EST)</i></p>	<p>phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg</p>
<p>VIE</p> 	<p>Austria, Vienna</p> <p>Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria Working Hours: <i>Monday - Thursday 09:00-17:30 Local Time Friday 09:00-17:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg</p>

Ще пътуваш в чужбина?

Активирай роуминг от А1

А1

Зона	Минути	Включени МВ	Дневна такса на зона
1 Европейски съюз	Използваш свободно минутите и МВ от мобилния си план*		
2 Сърбия, Турция, Великобритания и Северна Македония	∞	2000 МВ	4 ⁹⁹ ЛВ.
3 Монако, Черна гора, Швейцария и много други	0 ¹⁹ ЛВ.	2000 МВ	9 ⁹⁹ ЛВ.
4 Египет, Йордания, ОАЕ, САЩ, Тунис и много други	0 ³⁹ ЛВ.	2000 МВ	19 ⁹⁹ ЛВ.

Активирай В Моят А1 или чрез SMS с текст ОК на 17280

* според политиката за справедливо ползване в ЕС
За повече информация: А1.bg/r

LÀCRIMA

SINCE 1959

*Small moments,
happy tastes!*